

HOOGSTAMFRUITBOMEN

in West-Vlaanderen

met meer dan 100 rasbeschrijvingen

Legende

handvrucht

keukengebruik

sap

moes

industrieel gebruik

droog fruit

bloei

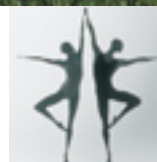
late of vroege bloei

rijp, pluktijd

bewaar- en
consumptie-periode

Provincie
West-Vlaanderen
Door mensen gedreven

Kwaliteit. Het zit in ons.

HOOGSTAMFRUITBOMEN

in West-Vlaanderen

inhoudstafel

inhoudstafel	2	Jacques Lebel	55
voorwoord	6	Kattekop	56
inleiding	8	Keiing	57
om begripsverwarring te vermijden ...	9	Keuleman	58
de hoogstamboomgaard	9	Landsberger Reinette	59
de hoogstamfruitboom	10	Marie Joseph D'othee	60
in den beginne ...	12	Oogstappel	61
landschappelijk en cultureel erfgoed ...	15	Pladei	62
de boomgaard als biotoop ...	17	President van dievoet	63
fauna	19	Rabau	64
flora	20	Rambour Mortier	65
plannen voor het planten	24	Rambour Papeleu	66
fruitbomen en de wet	25	Reine des Reinettes	67
bodemgeschiktheid	26	Reinette Baumann	68
grondstructuur	26	Reinette Coulon	69
humusgehalte van de bodem	26	Reinette Doree	70
reliëf en omgeving	27	Reinette Parmentier	71
soorten en rassenkeuze	28	Sterappel	72
bestuiving	28	Superman	73
het hele jaar rond fruit?	29	Transparente de Croncels	74
ziektegevoeligheid	36	Veurnse Pareinen	75
soorten en rassen	37	Winterrambour	76
appel	38	Winterwijning	77
Belles de furnes	39	Donja	78
Bellefleur (Dubbele)	40	Joseph Musch	79
Berglander	43	Gele Bellefleur	80
Bismarck	44	Reinette Evagil	81
Borowicki	45	Trezeke Meyers	82
Boskoop	46	Court Pendu Regenere	83
Bramley's seedling	47	Rambour d'Automne (Streeping)	83
Burchardt Reinette	48	Rode Zomercalville	83
Court Pendu Rosat	49	Kalvijn of Kalvientje	83
Eijsdener Klumpke	50	Hondekop of Hondshoofd	83
Essching	51	Pondappel	84
Franse Reinette	52	Kanelappel	84
Gravensteiner	53	Reinette Bakker Parmentier	84
Gronsvelder Klumpke	54		

peer	86	Bronzée d'Enghien	122
Amandelpeer	87	Calebasse Bosc	123
Bergamotte Esperen	88	Marie Louise	123
Beurré Clairgeau	89	Prosten	123
Beurre d'Amanlis	90	Saint Germain	124
Beurré Hardy	91	Beurré Lebrun	124
Beurre Six	92	Triomphe de Vienne	124
Beurre Superfin	93	pruim	126
Bon Chrétien Williams	94	Belle de Louvain	127
Bruine Kriekpeer	95	Bleue de Belgique	128
Clapp's Favourite	96	Early Rivers Prolific	129
Comtesse de Paris	97	Jefferson	130
Conseiller à La Cour	98	Queen Victoria	131
Dubbel Flip	99	Reine Claude Crottée	132
Durondeau	100	Reine Claude d'Althann	133
Emile d'Heyst	101	Reine Claude d'Oullins	134
Fondante de Cuerne	102	kers	136
Fondante Thirriot	103	Anglaise Hâtive	137
Jefkenspeer	104	Bigarreau Blanc et Rose	138
Juls d'Airoles	105	Bigarreau Elton	139
Kraaipeer	106	Bigarreau Napoleon	140
Le Lectier	107	Bigarreau Noir	141
Légipont	108	Brugse Kortsteel	142
Louise Bonne d'Avranches	109	Early Rivers	143
Mahieupeer	110	Guigne d'Annonay	144
Nouveau Poiteau	111	perzik	146
Pastoorpeer	112	Delespaul	147
Pondspeer	113	okkernoot	148
Precoc de Trévoux	114	Okkernoot	149
Saint Remy	115	planttips	150
Seigneur Esperen	116	grondbewerking voor het planten	151
Soldat Laboureur	117	planttijdstip	152
Wijnpeer	118	plantafstand	152
Witte Kriekpeer	119	hoe planten?	153
Winterkeizerin	120	boombescherming	154
Zomerkeizerin	121		
Ananas de Courtrai	122		

beheren na het planten	156	steenfruit	187
plantenvoeding/bemesting	157	loodglans - stereum purpureum	187
scheve bomen	158	Moniliarot - monilinia fructigena	187
rooien en vervangen (inboeten)	158	gomziekte	189
verzorgen van oude wonden	159	hagelschotziekte - stigmia carpophila	190
schoorpalen	160		
stammen krabben?	160	perzik	191
beheer van de ondergroei	161	krulziekte - taphrina deformans	191
verschrallen?	161	oogsten	192
maaïen met achting voor dieren	162	wanneer?	193
snoeien	162	hoe?	194
gereedschap	163	bewaren?	194
snoeien en snoeien is vier ...	164	verwerken	196
ziekten en plagen	170	sap	196
algemeen	173	moes	197
bladluizen	173	stroop	197
fruitspintmijt - panonychus ulmi	174	andere	198
schurft - venturia	174	organisaties	199
witziekte = echte meeldauw - podosphaera leucotricha	175	proclam vzw	200
vorstschade	176	provinciebestuur	201
appel	177	vlm vlaamse land maatschapij	201
wollige bloedluis (appelbloedluis) - eriosoma lanigerum	177	gemeenten	202
voorkomen en beschrijving	177	proefcentrum voor fruitteelt	202
wormstekigheid, fruitmot - cydia pomonella	178	federaal agentschap voor de voedselveiligheid	202
kanker - nectria galligena	179	nationale boomgaardenstichting	203
stip	180	velt vereniging voor ecologische leef- en teeltwijze	203
glazigheid	181	bodemkundige dienst	204
peer	182	regionaal landschap houtland	204
bastaardslakkenrups (vruchtboombladwesp) - caliroa cerasi	182	regionaal landschap west-vlaamse heuvels	204
voorkomen en beschrijving	182	regionaal landschap ijzer & polder	204
perenpokmijt (perengalmijt) - phytoptus piri	182	colofon	205
perenprachtkever of perenringworm - agrilus sinuatus	182	bronvermelding	208
perengalmug = dikkoppen - contarinia pyrivora	183	bronnen	209
bacterievuur = perenvuur - erwinia amylovora	184	geraadpleegde werken per fruitsoort	212
	185		

voorwoord

Snoep gezond, eet een appel ...
een toffe peer ...
best te pruimen ...
de kers op de taart ...
mijn oogappel ...
Jantje zag eens pruimen hangen ...

Dat fruit belangrijk is, bewijst ons rijke taalgebruik errond. Het valt ook op dat uitdrukkingen met fruit dikwijls een positieve betekenis hebben (we vergeten voor het gemak even dat er ook al eens muilperen uitgedeeld worden, of dat er met iemand al eens een appeltje te schillen valt).

Hoe dan ook, voor het provinciebestuur is 'fruit' een volwaardige plantgids waardig. Waar er vroeger – voor de volledigheid ... – een enkel hoofdstukje over fruit in onze plantgoedgids te vinden was, ligt deze nieuwe gids nu als een lijvig naslagwerkje voor je. We maakten er in ieder geval ons werk van. De nationale boomgaardenstichting, mét een kritische reflectie door een heus West-Vlaams expertencomité, stond borg voor de soortenlijst. Want, voor iedere soort uit deze gids konden we een historisch West-Vlaams gebruik of zelfs herkomst achterhalen.

Datzelfde expertencomité stond borg voor het overige tekstmateriaal, zodat we met trots durven beweren dat de inhoud van deze gids er ook echt wel stáát.

Om dit fruitverhaal apart te vertellen is trouwens een bewuste keuze. Fruit zit immers zowat op de wip tussen zuivere 'natuur' (onze streekeigen wilde planten) en zuivere cultuur (landbouw). Bij de hedendaagse commerciële fruitteelt overheerst de 'cultuur' (laagstammen, gewasbescherming, ...), maar in de historische traditie van hoogstamfruitbomen neigen we toch meer naar de 'natuur' (een 'bos' waaruit geplukt kan worden).

En net dit verhaal willen we met deze gids vertellen. Een verhaal van hoogstamfruitbomen met een West-Vlaams getinte stamboom. Een verhaal ook van cultuurhistorie, want de aanblik van een hoogstamfruitboomgaard geeft sowieso een gevoel van 'weleer'.

En net zoals met de plantgoedgids 'voor meer streekeigen groen' hopen we dat deze gids zal leiden tot mooie realisaties overal te velde en dat deze gids zal bijdragen tot een betere voeling met wat eigen is aan onze streek. Wij gaan er in ieder geval mee aan het werk, hopelijk U ook ...

Gedeputeerde Jan Durnez

inleiding

Om begripsverwarring te vermijden ...

De hoogstamboomgaard

Een hoogstamboomgaard is een aanplanting van hoogstamfruitbomen, meestal in grasland. De takvrije stam van zo'n hoogstamfruitboom is 1,80 tot 2,25 m. Veelal wordt onder de bomen gegraasd door groot- of kleinvee. De mest komt de bomen alleen maar ten goede. Fruit is de verzamelterm voor eetbare vruchten, al of niet schijnvruchten.

Een beetje ethymologie ...: 'boom' verwijst uiteraard naar de fruitboom. 'Gaard' (Engels 'garden', Frans 'Jardin', Duits 'Garten') verwijst naar een zone nabij het huis, die afgeschermd is tegen slechte weersomstandigheden en ongewenste bezoekers. Afscherming kan verwijzen naar hagen, muren, windschermen, paal en draad enz. De gaard is vandaag de dag eenvoudigweg de tuin geworden.

De hoogstamfruitboom

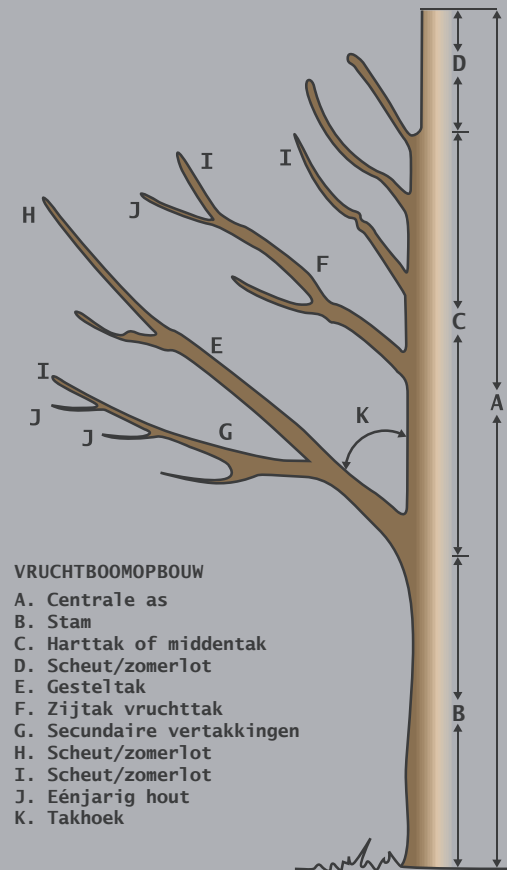
Bepaalde terminologie is zeer typisch voor het fruitwereldje. Daarom overlopen we kort even de anatomie van de fruitboom:

- Wortels = onderstam
 - nemen mineralen en water op;
 - door het herhaaldelijk verplanten in de kwekerij hebben de meeste fruitbomen geen penwortel meer (daarom is een steunpaal onontbeerlijk in het begin).
- Stam
 - zorgt voor stevigheid en zorgt voor de hoogte van de boom.
- Gesteltakken = hoofdvertakking
 - geven de boom zijn vorm, bepalen de omvang en de hoogte van de boom.

Kerselaar

- Vruchthout
 - meerjarig hout
 - eenjarig hout/twijgen
 - groeiplaats voor de bladeren en vruchten; zo verdeeld dat ze maximaal licht opvangen;
 - De bladeren zorgen voor de aanmaak van suikers voor de plantengroei en vruchtzetting.
- Waterscheuten
- Gesteltakken = hoofdvertakking
 - Indien een verticale tak gespaard wordt bij de snoei, spreken we van een harttak
 - Vanaf de gesteltakken beginnen de secundaire vertakkingen, die verschillende namen dragen, al naar gelang de leeftijd van het hout.
- Scheut/zomerlot/verlengenis
 - Bladdragend pas gevormd twijgje, dat pas na de bladval begint te verhouten
- Éénjarig hout
 - Twijgje in zijn tweede groeiseizoen, meestal quasi onbebladerd
- meerjarig hout
 - twijgen vanaf hun derde groeiseizoen en verder
- Bladknop
 - Knop die in het groeiseizoen uitgroeit tot een blad met in de oksel het begin van een nieuwe scheut
- Bloemknop
 - Knop die in het groeiseizoen uitgroeit tot een bloem
- Gemengde knop
 - Knop die in het groeiseizoen uitgroeit tot blad of bloem
- Slapende knop
 - Knop dit reeds enkele seizoenen niet uitliep ; kunnen enkel nog worden 'geactiveerd' door snoei
- Adventieffknop
 - Knop die ontstaat doordat ouder weefsel het vermogen tot celdeling herneemt: de vorming ervan kan worden geïnduceerd door zware snoei
- kortlot
 - Eenjarige twijgen, meestal kort en dikker, bladknoppen zeer dicht bijeen (zodat ahw een bladkrans rond de eindknop gevormd wordt)
 - Kortlot dat eindigt op bloemknop/gemengde knop wordt meestal een vruchtspoor genoemd
- Langlot
 - Eenjarige twijgen, meestal lang en dun, blaknoppen ver uiteen,
 - Draagt meestal enkele 'slapende knoppen' aan de basis
 - Voorbeelden: waterscheuten (groeien recht omhoog, zijn opvallend lang), hout-scheuten (scheuten mét eindknop, zullen dus nog verdere lengtegroei kennen)

In den beginne ...

De oudste bewijzen van het verzamelen én selecteren van fruit in de gematigde streken van Azië en Europa, dateren van zo'n 5000 jaar voor Christus. De Egyptenaren beheersten reeds de kunst van het enten. Oculeren zou ergens zijn oorsprong vinden in de vierde eeuw voor Christus.

Voor de Romeinen waren zeer bedrijvig in het verspreiden van de fruitteelt over grote delen van Europa. Aan Karel de Grote worden soortgelijke verdiensten toegeschreven.

Ook de inbreng van de monniken is niet te onderschatten. Naast evangeliseren schaaften zij ten allen tijde hun fruitkunde bij. Vooral vanaf de twaalfde eeuw na Christus toonden kasteelgaarden, abdij- en kloostertuinen zich meer als heuse collecties van de betere inheemse en uitheemse fruitsoorten.

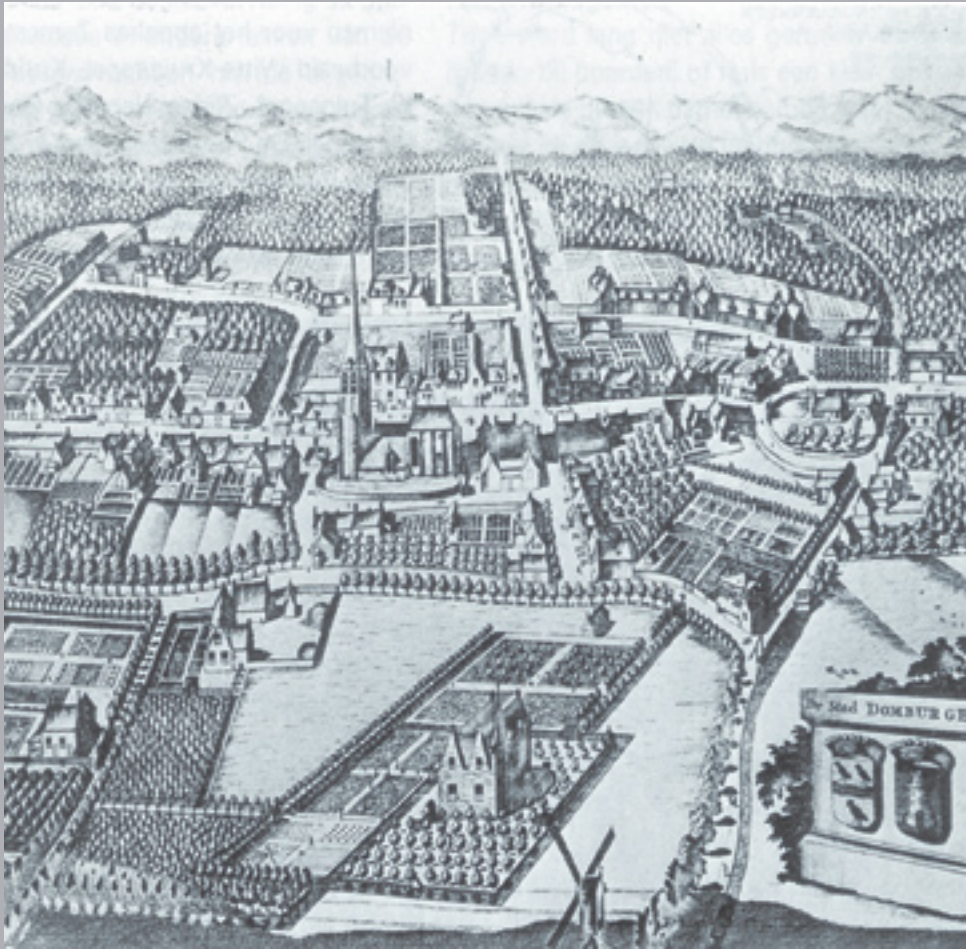
De dertiende eeuw levert bewijzen van het planten van appelaars buiten omheiningen en/of ommuringen, als baken op de weg, als scheidingsteken tussen percelen.

Bepaalde grondeigenaars verplichtten zelfs hun pachters om fruitbomen aan te planten.

In Vlaanderen werden in de woelige en schamele veertiende eeuw apelschijven gedroogd om de strenge vasten door te komen. Ze werden gebruikt als beleg bij brood, voor bereiding van moes of als zoetstof in pap. In de vijftiende eeuw kende fruit een opflakking. Er was een rechtstreeks verband tussen de stijging van de levensstandaard en het fruitverbruik. Pas vanaf vorige eeuw werd fruit onder burgers en boeren gemeengoed, getuige daarvan de verkoop op de markten in de grote steden.

boven: leifruit tegen de kloostermuur

En zo kunt u op oude stadsgravures zien dat vele dorpen en steden toen omringd waren met tuinderijen en boomgaarden. De algehele stadsuitbreidingen van de zestiende eeuw doorbraken de ring van boomgaarden rond de stad en verschoven het boomgaardgebeuren dieper naar het platteland. Ook in de stadstuinen verdwenen de fruitbomen. Het landgebruik op het platteland in die tijd was een innige mix van fruit, veeteelt en akkerbouw, evenwel zeker niet met fruit op een prioritaire plaats.

In Vlaanderen was het vanaf de zestiende eeuw gemeengoed om op en rond de boerderij hoogstammen aan te planten, met als doel fruitopbrengst voor eigen gebruik. De aanplantingen waren zelden uniform en bestonden meestal uit plaatselijk bekende soorten.

Stadsgravure van de stad Domburg in Zeeland

de as van de Blankenbergse vaart
en - dijk was historisch druk bezet
met hoogstamfruitboomgaarden

In de achttiende eeuw is er in West-Vlaanderen een zekere fruitteeltconcentratie waar te nemen in het Brugse en in Veurne-Ambacht (Veurnse renet).

Aanplantingen met commerciële doeleinden zijn een verhaal van de tweede helft van de negentiende eeuw, maar vonden vooral ingang na Wereldoorlog I.

Globalisering van de fruitmarkt, landbouwkundige verschuivingen in de richting van intensievere veeteelt, de commerciële kweek die volledig omschakelt naar laagstammig fruit (met zelfs rooipremies voor hoogstamboomgaarden!), zorgen ervoor dat hoogstamboomgaarden vanaf ca. 1960 aan hoog tempo uit onze dorpskommen en ons landschap verdwijnen. Driewerf helaas!!!!

Landschappelijk en cultureel erfgoed ...

Hoogstamboomgaarden zijn sterk gebonden aan plaatsen met bewoning. Bebouwing creëert sowieso al een kleinschaliger landschap, en dit wordt nog versterkt door hoogstamboomgaarden. Als hoogstammig massief doorbreken ze immers zichtlijnen, ze maken m.a.w. de ruimte kleiner. Hoogstamboomgaarden bieden op die manier aan dorpen en boerderijen groen, bescherming, fruit en wat 'privacy'. Zij vormen de overgang tussen het leven/de bedrijvigheid van woonst of dorp en de rust van het platteland.

Het spreekt voor zich dat deze ideaalschets in onze uitdeinende dorpen niet meer opgaat en dat boomgaarden vandaag de dag meestal groene snippers zijn tussen de vele andere snippers, die niettemin telkens aandoen als zeer te 'pruimen' landschappelijke relictten.

Het verhaal van fruitbomen zit echter op de wip tussen natuur en cultuur. Selectie en onnatuurlijke vormen van vermeerdering zijn de aard van het beestje. De menselijke factor weegt dus zeer zwaar in het prachtige natuurlijke plaatje van hoogstamboomgaarden. In die zin gaan bepaalde hedendaagse rassen terug tot de late Middeleeuwen, en mogen we gerust ook van 'cultureel erfgoed' spreken.

De pruimen 'reine-claude verte' en 'Monsieur Hâtif' zijn prachtige voorbeelden. De naamgeving spreekt soms ook al boekdelen. Wat vindt u bijvoorbeeld van de 'Reinette Bakker Parmentier', een taartappel uit het Kortrijkse, of de 'Kattenkop' ('Calville de Saint-Sauveur), een zeer

grote appel die gekweekt werd van Torhout tot Brugge.

Vergeeten we ook het historische belang van fruit (appels, peren, noten ...) in onze levensvoorziening niet ... Veel fruit speelde een rol als wintervoedselvoorraad. Appelen werden bijvoorbeeld bewaard in beschutte kuilen onder stro en grond (zou de 'Keuleman' zijn naam danken aan de 'kuileman'?).

De vraag naar 'oude', bewaarbare, aromatische, ziekteresistente, inheemse fruitrassen is trouwens nog steeds actueel, om culinaire redenen, uit pure nostalgie of uit het streven naar authenticiteit.

Een herwaardering van dit erfgoed is dus echt wel aan de orde! Vooral privé-initiatief moet

kunnen helpen het tij te keren. Het effectief terugkeren van de hoogstamboomgaard in de overgangszone van de stadsrand naar het open landschap zit er wel niet meer in. De ruimte is te duur geworden voor erfgoeddoelstellingen. Maar de kleingrondbezitter of de tuineigenaar kan evengoed bijdragen tot hetzelfde doel ...

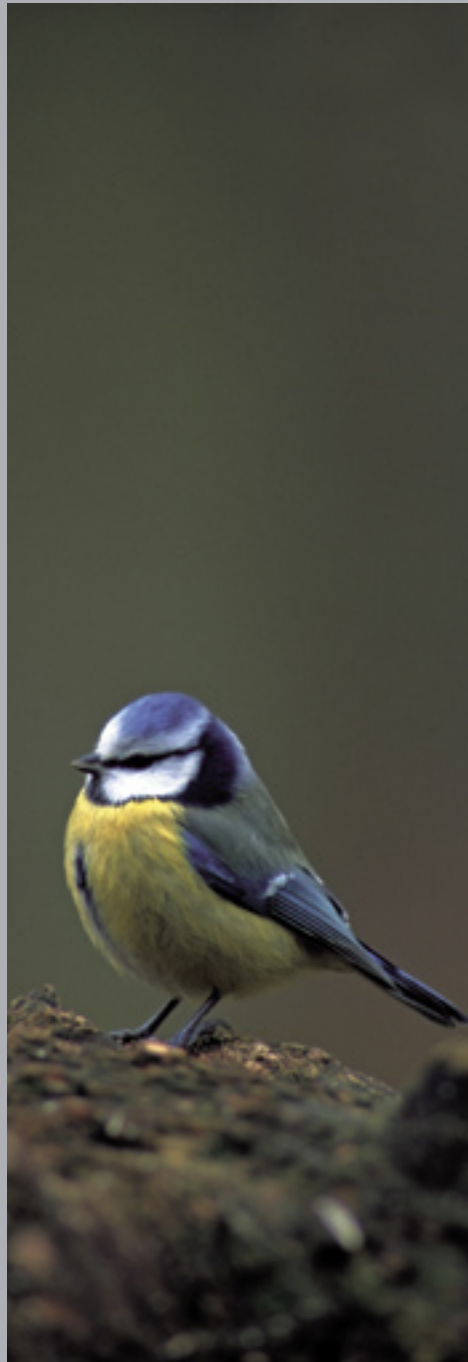
De boomgaard als biotoop ...

In biotoopwaarde verschilt de hoogstamboomgaard dag en nacht van de laagstamboomgaard. Van een natuurlijke leefgemeenschap is in laagstamboomgaarden meestal geen sprake meer. Kunstmatig hoge productie, rendabiliteit en kwaliteitsnormen leverden in het verleden het kader voor een intensieve – dikwijls onselectieve – bestrijding van alles wat kruipt, vliegt of groeit. Het is algemeen bekend dat met de aantasting van de basis van de voedselpiramide, ook de top van de voedselpiramide 'lijdt'. Het voedselaanbod voor mezen, wielewalen, uilen e.a. was opgeruimd, tot bijna zelfs de woelmuizen toe.

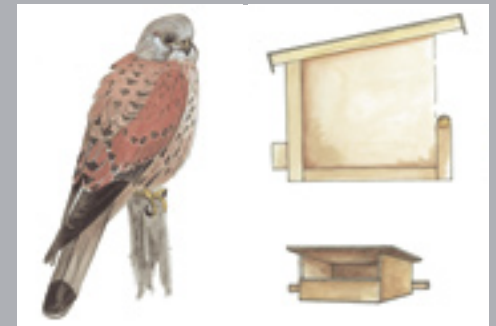

Het bodemleven is de basis. Kruidverdelging onder laagstammen, chemische bemesting enz. helpen het bodemleven geenszins vooruit. De hoogstamboomgaard als graasweide, met veel organisch afval in de vorm van uitwerpselen van dieren, fruit en gras leverde een mix waarin humusvorming en bodemvruchtbaarheid op natuurlijke wijze op peil konden blijven.

Gelukkig zijn er evoluties ten gunste merkbaar. Natuurlijke plaagbestrijding wordt gestimuleerd door de overheid. De algemene tendens van bestrijding is er een van meer selectiviteit en lagere dosissen. Bij de laatste nieuwe rassen wordt meer en meer op weerstand geselecteerd. Nestkasten voor torenvalk en mezen zijn ondertussen gemeengoed in de fruitteelt.

links: pimpelmees
rechtsboven: staartmees
rechtsonderaan: torenvalk met nestkast

Fauna

Fruit = voedsel, en voedsel wordt gegeten.

Bij het niet opruimen van gevallen fruit, valfruit, kan het in de boomgaard een 'levendige' be-doening worden. Muizen en ratten zijn misschien minder graag geziene gasten. Vleermuizen, konijnen, spitsmuizen, eikelmuizen, egels en mollen zijn al heel wat meer aaibaar.

Voor vogels is een hoogstamboomgaard uitermate interessant. Hoge, dichtgetakte kruinen boven kort gras vormen een vergelijkbare biotoop met parken. Grond- of struikbroeders zult u er dus niet vinden. Merel, mus, tjiftjaf, grauwe vliegenvanger, kool- en pimpelmees, grote lijster, specht of steenuil echter wel. Zij jagen op insecten als luizen, vlinders en kevers.

Valfruit kan een belangrijke bijdrage leveren voor de overwintering van kramsvogel, koperwiek enz.

Merel, spreeuw en grote lijster lusten zelf ook best een lekker stukje fruit.

boven links: konijn
boven rechts: eikelmuis
onder links: steenuil
onder midden: grote lijster
onder rechts: tjiftjaf

Flora

Een stukje flora dat u zelf in de hand hebt is het eventuele windscherm rond uw boomgaard (voor de bescherming van bloesem en vrucht). Voor hoogstamboomgaarden hebben we uiteraard een scherm op enige hoogte nodig. De geschoren haag is veeleer klassiek voor de laagstamboomgaard. Voor een scherm op enige hoogte denken we aan els, es, wilg, haagbeuk, allemaal soorten die ook als knotboom onderhouden kunnen worden.

Tussen uw 'bomen' kunt u nog wat vroegbloeiërs kwijt zoals hazelaar, kornoelje, sleedoorn en Ribes.

Sleedoorn trekt in de prille lente hommels en bijen aan, en helpt zo mee om de bestuiving optimaal te laten verlopen.

Hoostamfruitbomen, met name appelaars en notelaars, zijn goede potentiële epifytendragers (epifyten als algen, mossen, maretak, korstmossen enz.).

Sleedoorn, typisch bloeiend
vóór de bladzetting

Paddestoelen zijn ook een frequente verschijning. Het gaat meestal om soorten die leven op dood hout, waardoor vrees voor aantasting van gezonde bomen meestal ongegrond is.

De ondergroei van een begraasde boomgaard is meestal getypeerd door diverse planten. Zuring en madelief als graslandplanten, smalle weegbree als tredplant en hondsdraf als schaduwplant komen vaak voor.

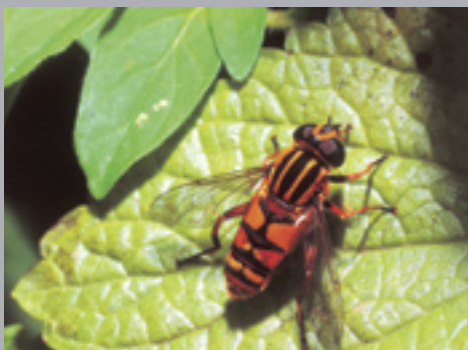

boven links: inktzwam
onder: madeliefjes in de boomgaard

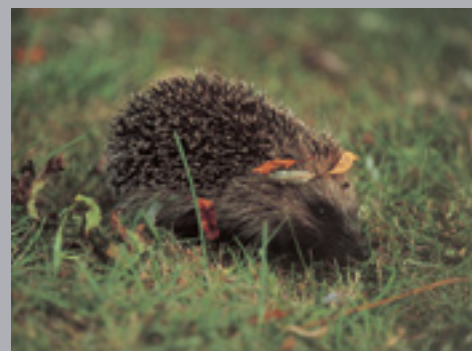
Merel, spreeuw en grote lijster lusten zelf ook best een lekker stukje fruit.
Het verdwijnen van veel van onze hoogstamboomgaarden ligt wellicht ook mee aan de basis van de algehele achteruitgang van sommige van onze specialere soorten als wielewaal of spotvogel ...

Torenvalk kunt u zelf 'lokken' door middel van een aangepaste nestkast. Zorg dat ze hoog genoeg hangt (tot 5 m) en met een open uitkijk op het oosten.

Insecten: sommige zijn onmisbaar (hommels, bijen, zweefvliegen, sluipwespen, oorwormen, lieveheersbeestjes), andere daarentegen (bladluizen enz.) zien we liever niet verschijnen. De beste garantie op een goede balans is een gevarieerde structuur van de boomgaard (mix van ruigte en kort gemaaid grasland of lang gemaaide bloemenweide, nectaraanbod, waardplanten, goede bloeispreiding, een haag of houtkant in de buurt enz.). Monotonie in structuur kweekt immers op zijn buurt nog meer monotonie in het insectenleven.

Een dagpauwoog en een gehakkelde aurelia zijn graag geziene gasten bij fruit dat blijft liggen.

boven: sluipwesp
onder links: gehakkelde aurelia
onder rechts: egel

Niet alleen overdag maar ook 's nachts krioelt het van allerlei leven. Een van de bekendste nachtdiertjes is zeker en vast de egel. Door zijn nachtelijke levenswijze krijgt u een levende

egel niet zo vaak te zien. Dit wil zeker niet zeggen dat ze er niet zitten! Want zeldzaam is dit leuke en eigenaardige zoogdier gelukkig niet. Overdag leidt de egel een teruggetrokken leven in zijn nest. Slechts bij valavond begint de egel zijn zoektocht op en rond het erf.

Hoewel egels eigenlijk insecteneters zijn, eten ze ongeveer alles wat niet te groot is: rupsen, slakken, wormen, kevers, paddestoelen, allerlei vruchten en zelfs muizen en amfibieën. Nuttig zijn ze dus zeker en vast. Het is niet moeilijk een egel tijdens zijn zoektocht op te sporen. Hij maakt immers een hels kabaal. Tafelmanieren zijn niet echt aan hem besteed. Zonder zich van enig gevaar iets aan te trekken scharrelt hij luidruchtig piepend en knorrend tussen de bladeren rond.

In de winter is er echter te weinig voedsel. Daarom houdt de egel van november tot maart een winterslaap. Het winternest bestaat uit bladeren, dat onder een hoop takken, dicht struikgewas of boomstronk verborgen wordt.

Egels komen rond april voor het eerst weer te voorschijn van onder de bladerenhoop of van onder de schuur of strohoop.

Egels komen erg vaak rond boerderijen voor. De meeste erven bezitten de nodige slaap- en voedselplaatsen. Het is echt niet zo moeilijk om het erf tot een geschikte leefplaats te maken.

Een hoop takken en bladeren op een rustige plek vormen een ideale verblijfplaats. Ook een houtmijt is zeer interessant als schuil- en nestplaats.

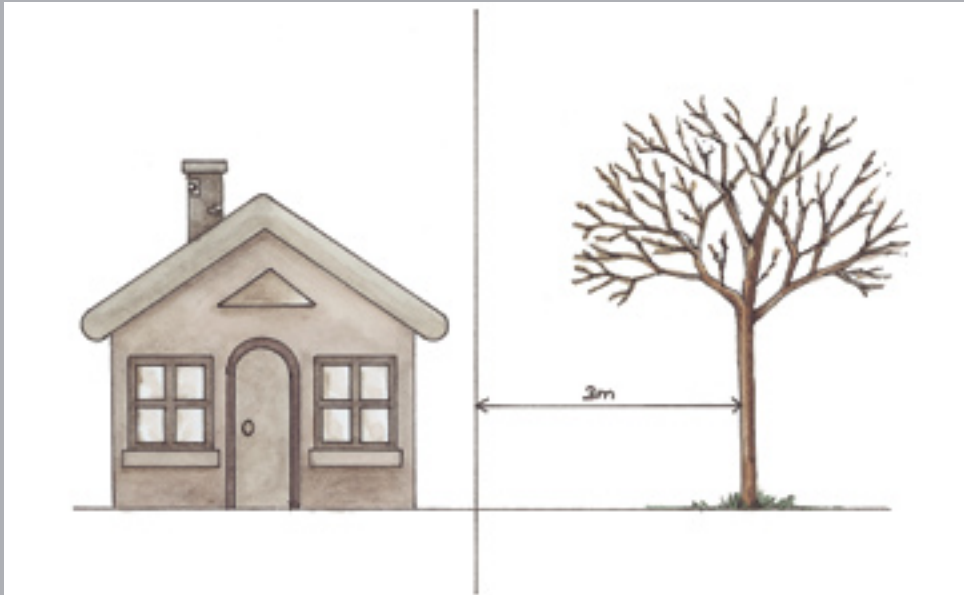
boven: hommels, zeer actieve bestuivers
onderaan rechts: lieveheersbeestje

**plannen voor
het planten**

Fruitbomen en de wet

Om nodeloze heibel, kosten en burenruzies te vermijden, is het goed op de hoogte te zijn van wettelijk verplichte plantafstanden. Centrale vraag is uiteraard steeds: hoe groot wordt de boom die ik plant? Zie ook het luik plantafstanden.

Omtrent plantafstanden gelden vaak nog plaatselijke gebruiken (vast en erkend gebruik). Of zoiets vandoen is, kunt u te weten komen op de griffie van het vredegerecht of op de milieudienst van uw gemeente of stad.

Indien in de streek geen plaatselijke gebruiken gelden, dan is het veldwetboek (art. 35-37) van toepassing.

Het veldwetboek dicteert dat hoogstammen op ten minste 2 m van de scheidingslijn moeten worden aangeplant, zeker niet dichterbij. Op basis van de uiteindelijke grootte van een hoogstamfruitboom is echter een afstand van ten minste drie meter aan te raden.

Hoewel de wet niet exact definieert wat onder 'hoogstammige' bomen wordt verstaan, verdient het toch aanbeveling minimaal de 2-metergrens te respecteren. Hoogstamleivormen vormen wél een expliciete uitzondering op de 2-meterregel, ze mogen zelfs tegen een al dan niet gemeenschappelijke muur worden geplant. De ideale afstand is de helft van de plantafstand.

Het veldwetboek bepaalt dat de buur het recht heeft u te verzoeken overhangende takken en ondergroen te verwijderen.

Lees wel duidelijk: 'te verzoeken'; uw buur heeft niet het recht zelf te gaan zagen. Op fruit, dat op uw buurman's grond valt, hebt u evenwel geen recht meer. Zolang het aan de boom hangt, behoort het u wel nog toe.

Voor het vellen van hoogstamfruitbomen kunnen verschillende vergunningsstelsels van kracht zijn. U kunt in ieder geval het best een aanvraag te richten tot uw stads- of gemeentebestuur. Zij kunnen op basis van uw aanvraag de zaak correct procedureel afhandelen als een bouwvergunning, een natuurvergunning of een melding.

Voor uitgebreide informatie, zie ook de provinciale website: www.west-vlaanderen.be/hetbosdoorheendebomen

Bodemgeschiktheid

Dé factor bij de afweging of een locatie geschikt is voor een boomgaard is de bodem en zijn waterhuishouding. Elke grond die voldoende water vasthoudt, maar vooral ook overtollig water voldoende snel afvoert, is geschikt voor de fruitteelt.

Kalkrijke, goed gedraineerde zandleem- en leembodems zijn de beste. Zuivere zandgronden houden veelal te weinig water vast. Zuivere kleigronden ontwateren dan weer slechter.

Grondstructuur

Alleen met een voldoende diepe doorwortelbaarheid kan de bodem voldoende water en voeding aan de bomen bezorgen.

Het graven van een plantgat voor een fruitboom vertelt u al heel veel. Hoe voelt de grond aan? Kruidelig? Hard en gecementeerd? Rijk aan regenwormen? Dé factor bij bodemstructuur is humus. Bij het planten compost bijmengen in het plantgat kan nooit kwaad!

Humusgehalte van de bodem

Het humusgehalte beïnvloedt niet enkel de bodemstructuur. Ook vochthoudend vermogen en voedselvoorziening worden door humus gunstig beïnvloed. Zeker in zandgronden, waar het natuurlijk vochthoudend vermogen laag is, is de humustoestand uitermate belangrijk.

Tip

Ontleding & analyse van je bodem kan door de bodemkundige dienst. Hun adres staat achteraan.

Voor fruitboomgaarden is een hellend perceel dikwijls beter voor de afwatering en bij een zuid gerichte oriëntatie van de helling hebt u een positief warmte-effect.

Lokale depressies kunnen wateroverlast veroorzaken, en zo snel lentenachtvorstschade veroorzaken.

Rook, stof of gasuitwasemingen nabij de boomgaard vermijdt u uiteraard beter als u gezond fruit wilt hebben.

Braakliggende terreinen of bossen in de omgeving, geven natuurlijk al aan dat u wat wilddruk mag verwachten. Voor zover u wildschade al kunt vermijden ...

En uiteraard: felle wind is zowel 's winters (vorstschade) als 's zomers (vruchtval) te mijden.

Soorten en rassenkeuze

Soorten- en rassenkeuze wordt gedicteerd door een paar wetmatigheden. Een eerste is bestuiving. Overvloedige bloei brengt niet noodzakelijk fruit in uw mand. Hou daarom bij de rassenkeuze zeker rekening met een garantie op vruchtzetting, hetzij door zelfbestuiving of door geschikte kruisbestuiving.

Bestuiving

Kies uw soorten en rassen op basis van bestuivingstabellen en mik op enkele goede bestuivers per fruitsoort. In particuliere boomgaarden raden we ten minste 20 % goede bestuivers aan. Let ook op dat u daadwerkelijk dat ras of die cultivar koopt die in de bestuivingstabellen beschreven is.

Kijk ook even rond in de omgeving of er nog andere fruitbomen staan die wat stuifmeel kunnen aanleveren.

Enkele weetjes over bestuiving:

- Bij de fruitteelt is insectenbestuiving primordiaal. Windbestuiving komt op de tweede plaats.
- Zet niettemin bij voorkeur de bestuivende rassen in het zuidwesten van uw boomgaard, ook insecten zijn immers windgevoelig.
- De bestuiver moet idealiter een paar dagen vroeger bloeien dan het te bestuiven ras; de bloeitijden moeten elkaar ook goed overlappen!
- Een bestuiver die dus maar om de twee jaar bloeit is geen goeie bestuiver.
- Factoren die bestuiving beïnvloeden:
 - lage temperatuur, nat weer, een boom in niet-optimale gezondheid is sowieso slecht voor de vorming en het vrijgeven van stuifmeel.
- goede bestuiving heeft niet alleen invloed op de hoeveelheid fruit, maar ook op de kwaliteit, immers: hoe meer bestoven pitten, hoe dikker de vruchten uitgroeien.
- Meer nog dan appel en peer zijn kersen en pruimen aangewezen op kruisbestuiving.

de vier fruitsoorten die besproken worden

Het hele jaar rond fruit?

Wie het goed aan boord legt, kan zonder veel speciale bewaarmethoden bijna het jaar rond genieten van biologisch fruit van eigen bomen, mits u over de nodige oppervlakte beschikt natuurlijk.

De opeenvolging in de tijd ziet er uit als volgt uit:

- kersen van half juni tot half juli
- pruimen van half juli tot half september
- peren van augustus tot maart
- appels van half augustus tot april

In dit bondige overzicht vergeten we even perziken, noten en kastanjes. Mei en juni blijken de moeilijkste maanden om over eigen fruit te kunnen beschikken (tenzij ingemaakt of verwerkt natuurlijk).

Productie spreiden bepaalt u in de eerste plaats door uw initiële soorten- en rassenkeuze. U baseert zich uiteraard in op wat u graag lust. Binnen elke soort kunt u zich verder documenteren op het vlak van spreiding in oogsttijden en bewaring. De eerste oogst van peren kan zo een 'bruine kriebpeer' zijn, de laatste een 'Saint Rémy'.

Voor appels kunt u spreiden tussen 'transparante blanche' (oogstappel) en 'keuleman'.

Cox's Orange Pippin

Astrakan Rouge, Golden Delicious, Jonathan, Wealthy

Alkmene, Cox's Orange Pippin, Discovery, Benoni, James Grieve, Jonared, Winston, Transparante Blanche, Lombarts Calville, Gloster, Benomi, Jonathan, Laxton Superb, Lobo, Mantet, Melba, Melrose, Roda Mantet, Spartan, Summered, Tijdemans EW, Visa Bella, Winterbanana, Zoete Oranje

Cox's Orange Pippin, Cox's Pomona, Beauty of Bath, Glorie van Holland, Lunterse Pippeling

Winter Banana, Zoete Ermgaard

Dubbele Zoet Aagt, Zoete Ermgaard, Zoete Kroon

Bloemeezoet, Jasappel

Speeckaert, Dubbele Zoete Aagt, Zoete Ermgaard, Zoete Winterkroon

Radoux, Bloemeezoet, Speeckaert

Notarisappel, Zigeunerin

Cox's Orange Pippin, James Grieve, Ontario, Notarisappel, Jonathan, Discovery, Glorie van Holland, Lombarts Calville, Lunterse Pippeling, Princesse Noble, Engelse Winter Goudpearmain

Bloemeezoet, Jasappel

oogstappel, Cox's Orange, Golden Permaine, Jonathan, Karmijn de Sonnaville, Ontario

Cox O.P., Golden Noble, Jonathan, Keizer Alexander, Ontario

Berlepsch, Breuhahn, Cox's Orange Pippin, James Grieve, Reinette von Zuccalmaglio, Yellow Bellflower

Keswick Codlin, Cox's Orange Pippin, Jonathan, Astrakan rouge, Breuhahn, Carola, Dülmener, Electra, Erwin Bauer, Finkenweder, James Grieve, Mac Intosh, Oldenburg, Wealthy, Golden Delicious Colapuis

President Roulin, Oogstappel

Ontario, Boiken

Berlepsch, Cox's Orange Pippin, Danziger Kant, Golden Delicious, Idared, Ingrid Marie, James Grieve, Jonathan, Mutsu, Reinette de Blenheim, Renette Clochard, Grany Smith, oogstappel

Ananas Reinette, Cox's Orange Pippin, Golden Noble, James Grieve, Jonagold, Landsberger Reinette, Yellow Transparent

Boiken, Candil Sinaps, Danziger Kant, Golden Noble, Hammerstein, Jonathan, Oldenburg, Ontario, Reine de Reinettes, Reinette Ananas, Reinette de champagne, Reinette von Zuccalmaglio, rode Astrakan

President Roulin, Radoux, La Paix, Radoux

Radoux

Ananas Dorée, Cox's Orange Pippin, Golden Noble, James Grieve, Jonagold, Yellow Transparent

Cox's Orange Pippin, James Grieve, Ontario, Lombarts Calville, Bloemeezoet, Glorie van Holland, Golden Delicious, Golden Noble, Laxton Superb, Zoete kroon, Zoete Oranje

Astrakan Rouge, Cox's orange Pippin, Glockenapfel, Golden Noble, James Grieve, Mac Intosh, Reinette Ananas, Reinette de Canada, Yellow Bellflower, Keswick Codlin, Perzikrode zomerappel

Cox's Orange Pippin, James Grieve, Winesap, Jonathan

gloster, James Grieve, Ontario, Boiken

Conférence, Doyenné du Comice, Josephine de Malines
Beurré d'Anjou, Beurré d'Hardenpont, Beurré napoleon, Calabasse de Bosc, Conference, Doyenné d'hiver, Doyenné du Comice, Duchesse d'Angoulême, Madame Verte, Calabasse Bosc, Hertogin Elza, Madame Verte
Beurré Alexander Lucas, Passe Crasanne, Suptertrévoux, Conférence, Triomphe de Vienne, Doyenné du Comice, Gieser Wildeman, Calabasse Bosc, Jeanne d'Arc, Josephine de Malines
Madame Favre
Beurré Hardenpont, Calabasse Bosc, Conférence, Doyenné de Comice, Josephine de Malines, Triomphe de Vienne
Conference, Triomphe de Vienne
Conférence, Triomphe de Vienne
Calabasse Bosc, Conférence, Doyenné du Comice, Jeanne d'Arc, Triomphe de Vienne,
Conférence, Calabasse Bosc, Josephine de Malines, Colorée de Juillet, Fondante de Charneux, Madame Verte
Calabasse Bosc, Josephine de Malines, Madame Verte, Olivier de Serres, Triomphe de Vienne
Conférence
conference, Doyenné du Comice, Triomphe de Vienne
Doyenné de comice
Conférence, Doyenné du Comice, Triomphe de Vienne
Doyenné de comice, Jeanne d'Arc, Josephine de Malines, Conférence, Triomphe de Vienne
Supertrévoux, Conférence, Triomphe de Vienne, Doyenné de Comice, Giser Wildeman, Calabasse de Bosc
Beurré d'Anjou, Beurré Giffard, Calabasse Bosc, Colorée de Juillet, Conférence, Doyenné d'Alençon, Doyenné du Comice, Fondante de Charneux, Passe Colmar, Princesse Marianne, Triomphe de Vienne
Calabasse Bosc
Fondante de Charneux, Josephine de Malines, Triomphe de Vienne
Maagdenpeer, Noordhollandse Suikerpeer.
Calabasse Bosc, Colorée de Juillet, Conférence, Duchesse d'Angoulême, Fondante de Charneux, Madame Verte, Président Drouard, Triomphe de Vienne, Gieser wildeman
Supertrévoux, Conférence, Gieser Wildeman
Andre Desportes
Andre Desportes, Calabasse Bosc
Geeft soms vruchten zonder bestuiving, Conference,
Calabasse Bosc, Josephine de Malines, Triomphe de Vienne

kers

TE BESTUIVEN RASSEN	BESTUIVERS								andere bestuivers
	Anglaise Hâtive	Bigarreau Napoleon	Bigarreau Blanc et rose	Early Rivers	Guigne d'Annonay	Brugse Kortsteel	Noir Hâtive	Bigarreau Elton	
Anglaise Hâtive									Schneider, Regina zelffertiel
Bigarreau Napoleon			•					•	Bigarreau Burlat, Hedelfinger Knorpelkirsche, Bigarreau Van, Abesse de Moulant, Guigne d'Annonay, Früheste der Mark
Bigarreau Blanc et rose									Bigarreau Van, Hedelfinger, Schneiders
Early Rivers		•							Bigarreau Burlat, Lapins, Meikers, Merchant, Merton Premier, Oktavia, Sumtare, Venus, Vernon, Castor, Frühe Rote Meckenheimer, Pollux, Ramon Oliva, Guige Hâtive de Berny, Blanquette, Guigne d'Annonoy
Guigne d'Annonay		•	•						Abesse de Moulant, Früheste der Mark
Brugse Kortsteel									
Noir Hâtive									
Bigarreau Elton		•	•						Bigarreau Jaboulay

pruim

TE BESTUIVEN RASSEN	BESTUIVERS							
	Belle de Louvain	Bleue de Belgique	Early Rivers	Jefferson	Queen Victoria	Reine Claude Crottée	Reine Claude d'Althann	
Belle de Louvain					• •	• •		Anna Späth, Bleufre, Early Prolific, Monsieur Hâtif, Opal
Bleue de Belgique					• •	• •		Mr. Hâtif, Stanley, Czar, Conducta, Sanctus Hubertus, Anna Spath, Bluefre, Early Prolific, Hauszwetsche
Early Rivers				• •	• •			Mr Hâtif
Jefferson			•		• •			Early Laxton, Ruth Gerstetter, Tragedie, Prune Monsieur, Kirke's Blue
Queen Victoria		•			• • •	• •		Anna Späth, Prune Monsieur, Monsieur Jaune, Opal, Czar
Reine Claude Crottée	•				• • •	• •		Anna Späth, Prune Monsieur, Quetsche d'Italie, Reine-Claude de wazin, Opal, Czar, Kirke's Blue
Reine Claude d'Althann		• •			• •	• •		Anna Späth, Prune Monsieur, Avalon, Czar, Early Prolific, Monsieur Hâtif, Opal, Stanley, Quetsche d'Alsace, Reinette claudé dorée, Cambourcy
Reine Claude d'Oullins				• •	• •	• •	• •	Prune Monsieur, zelfferiel

Ziektegevoeligheid

Soorten- en rassenkeuze worden bepaald door hun ziektegevoeligheid. Deze brochure gaat specifiek in op diverse rassen die hier in West-Vlaanderen in het verleden hun sporen reeds hebben verdiend. Het advies om de voorkeur te geven aan streekgeschikte rassen is dus geen nostalgie, het is gewoon verstandig te kiezen voor rassen die hun goede ziekteverstand in ons wisselvallige klimaat reeds bewezen hebben.

Vooralschurft bij appel en peer (hoewel het niet dezelfde schurftziekte is) en kanker bij appelaars zijn de meest te vreezen schimmelziekten.

Vraag in ieder geval advies bij uw fruitboomkweker.

**soorten en
rassen**

appel

BELLE DE FURNES

synoniemen

Reinette de Furnes, Pomme Bieswal (26), Veurnse Renet, Veurenaar. Recent genetisch onderzoek bracht aan het licht dat de Belle de Furnes genetisch identiek is aan de Melkappel en de Wasappel die in de NBS en CRA collecties aanwezig zijn. Ze zijn dan ook verdere synoniemen van de Belle de Furnes.

herkomst

Al minstens sinds 1829 of 1833 geteeld in Veurne. In 1873 vermelden de gebroeders Verreghem, boomkwekers te Veurne, dat de variëteit reeds van voor 1830 door hen werd geteeld (26). Het aantal standplaatsen van dit ras is momenteel uitermate beperkt, zodat we gerust van een bedreigd ras kunnen spreken.

boom

Heeft een weelderige groei en is uitermate kloek.

productiviteit

Schone en vruchtbare bomen. De productiviteit is vroeg, gemiddeld en regelmatig.

ziektegevoeligheid

Weinig last van ziekten en belagers. Soms kanker.

vruchtbeschrijving

Vorm: middelmatig groot tot groot, nogal variabel van vorm gaande van middelmatig hoog conisch tot afgeknot conisch, hoogronde, tonvormig, hoger dan breed. Veelal asymmetrisch en bij dwarse doorsnede hoekig van omtrek.

Schil: glad en droog, van grondkleur wasachtig geel tot diepgeel met rozerode blos en veegjes aan de zonzijde. Kleine bleekbruine lenticellen zijn fijntjes over het oppervlak verdeeld. Soms ook bruin-roestige streepjes, adertjes, veegjes en netjes over een deel van het oppervlak verspreid en ook wel eens een bruinig wratje op de huid en blos.

Steel: smalle, vrij diepe, trechtvormige steelholte met korte steel, die meestal niet verder dan halverwege de steelholte reikt. Soms lichtbruine over het bodemvlak uitstralende vlek in de steelholte.

Vlees: witgelig, zoet, licht zuur, sappig, knapperig maar bij volle rijpheid zacht, met een licht aroma. In het Congres van Gent te 1875 vonden verschillende leden de vrucht bitter en niet zoet genoeg.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Late dessertappel, voor alle vormen geschikt. Stevige, vrij grote bladeren met kloek gezonde groei. Ze zijn zijdelings opgericht t.o.v. de hoofdnerf, met een afhangende bladschijf. Donkergroen aan bovenzijde, bleekgroen aan onderkant.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

BELLEFLEUR (Dubbele)

synoniemen

Bellefleur Large Mouche, Large Mouche (Wallonië), Bellefleur d'Hiver (Herve), Ossekop, Tête de boeuf, Rabaëlle, Balleau, Lancashire (Noord-Frankrijk).

herkomst

De oorsprong van deze zeer oude en in ons land zo sterk verspreide variëteit is in de tijd vervaagd [15] [17] [19][32][33][37][38][39].

boom

Sterk groeiachtige, grote, gezonde boom. Vormt een opengespreide kruin met schuin opwaartse gesteltakken en enigszins neerhangende takken.

productiviteit

Vruchtbare variëteit, maar onregelmatig dragend. Heeft beurtjaren, afgewisseld met overvloedige productie. Minder mooi van uitzicht dan de Franse Bellefleur.

ziektegevoeligheid

Betrekkelijk weerstandbiedend, vatbaar voor

meeldauw en kanker op ongunstige standplaatsen.

vruchtbeschrijving

Vorm: Middelmatig groot tot groot, calvillevormig, tamelijk regelmatig, breder dan hoog, platter dan de Franse Bellefleur en licht conisch naar de kelk toe.

Schil: glad, half blinkend, groengele grondkleur, wasachtig geel bij rijpheid, karmijnrood gestreept, vooral aan de zonkant en gedeeltelijk lichtgrijs gevlekt.

Steel: kort of middelmatig lang, tamelijk dik, meestal schuin ingeplant in een tamelijk diepe, smalle of middelmatig brede, bruingrijze steelholte.

Vlees: wit met groenige doorschijn, vast, tamelijk droog of nauwelijks matig sappig, zoetzuur.

Kelk: groot, meestal gesloten, grijze donzige kelkblaadjes, geplaatst in een brede, middelmatig diepe, geribde indeuking, waarvan een zijde gewoonlijk hoger is dan de andere.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Rustieke standaardvariëteit voor de boomgaard, best in hoogstam of halfstamvorm. Goede stamvormer. Doet het goed op lichtere gronden, op zware, zure of natte gronden is de vruchtbaarheid slecht. Aan te bevelen voor de liefhebbersteelt en landschapsherstel.

Minder mooi van uitzicht en minder smakelijk dan de Franse Bellefleur. Goede natuurlijke bewaring tot januari.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

BELLEFLEUR (Enkele)

synoniemen

Brabantse Bellefleur (ofschoon in West Brabant en Pajottenland steevast wordt verklaard dat Brabantse Bellefleur verschillend is van de Enkele Bellefleur.), Bellefleur de Brabant, Petite Bellefleur, Kleine Bellefleur, Petit Bon Pommier, Bon Pommier (Waalse provincies), Bellefleur Simple, Petite Bonne Ente (in Noord Frankrijk), Winter Bellefleur (Antwerpen).

herkomst

Oud ras met onzekere herkomst, waarschijnlijk uit Nederland of België. Feit is dat de variëteit een zeer grote verspreiding kende in het gehele land, veel meer dan in eender welk ander buurland. De Brabantse Bellefleur zou, volgens Lindemans, reeds in een Brussels stuk uit 1662 vermeld staan.

boom

Vrij kloekgroeiende boomgaardboom, met typische grote, brede, half opengespreide, schermvormige kruin. Kort ineengedrongen hout, horizontaal groeiend.

productiviteit

Goed, maar wat laat vruchtbaar en onderhevig aan beurtjaren met tweejaarlijkse dracht. Kan in de draagjaren grote productie geven. Vruchten zeer windvast.

ziektegevoeligheid

Algemeen weerstandbiedend, wat gevoelig voor meeldauw, maar zeer vatbaar voor kanker.

vruchtbeschrijving

Vorm: klein tot matig groot, conisch rond, licht kantig en onregelmatig van vorm. Ongeveer even hoog als breed, schief, meestal hoger aan een kant en iets geribd bij de kelk.

Schil: glad, half blinkend, groengeel van grondkleur, strogeel en wasachtig bij rijpheid. Grotendeels met bloedrood genuanceerd en afgetekend karmijnrood gestreept.

Steel: tamelijk dik, kort, dikwijls met vruchtvlies vergroeid. Vrij diep ingeplant in een middelmatig brede, diepe, brons-

kleurige steelholte.

Vlees: wit, matig sappig, zacht zuur, aangenaam aroma. Wordt niet melig. De pitten zitten soms los in de zaadholten, waardoor vaak met de bijnaam "Rammelaar" betiteld.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Rustieke boomgaardvariëteit, voor alle boomvormen geschikt, maar vooral voor hoog- en halfstam. Aan te bevelen voor de liefhebbers-teelt en landschapsherstel. Verlangt vruchtbare bodem, minder geschikt voor lichte grond en zeer gevoelig voor overmaat van vocht. Zeer goede natuurlijke bewaring, tot ver in de winter en werd dan vooral gewaardeerd. Eertijds ingekuuld in de grond bewaard zoals de Keulemen, IJzerappel en Klumpke. Goed bekende, stevige appel die vroeger veel gebruikt werd voor de bereiding van appelazijn.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

BELLEFLEUR (Franse)

synoniemen

Franc Bon Pommier, Bellefleur de France, Double Bon Pommier (37), Double Bonne Ente (Noord Frankrijk) en Grosse Bonne Ente (Noord Frankrijk). In Wallonië wordt ze Bellefleur Double genoemd, wat erg verwarrend is met onze Vlaamse Dubbele Bellefleur.

herkomst

Zeer oud ras met onzekere herkomst. Stamt, in volgorde van waarschijnlijkheid, uit het gebied België, Nederland en het Noorden van Frankrijk (25) (17) (20) (38).

boom

Sterke groeier met breed opengespreide, enigszins platte kruin. De twijgen zijn grijsachtig wit, ineengedrongen en kloek.

productiviteit

Vruchtbare boom met goede opbrengsten maar onregelmatig. Hij draagt nl. om de twee jaren, maar kan dan soms meer 1000 kg per volwassen boom geven.

ziektegevoeligheid

Vrij gezond ras, alhoewel wat onderhevig aan kanker en schurft.

vruchtbeschrijving

Vorm: middelmatig groot tot groot, calvillevorming, enigszins onregelmatig brede basis en licht conisch bovendeel. Zo hoog als breed, één zijde gewoonlijk hoger, scheve vrucht.

Schil: glad, half blinkend, wasachtig met min of meer donkerstrogele grondkleur, bij rijpheid mild karmijnrood gekleurd aan de zonkant, effen blos geen strepen en over het hele oppervlak grijs gestippeld. Kleurt mooi na als hij aan het licht wordt blootgesteld.

Steel: kort tamelijk dik, meestal niet buiten het vruchtvlak, in een smalle diepe, middelmatig brede, grijsbruine steelholte ingeplant.

Vlees: wit met licht roomwitte doorschijn, vast, middelmatig sappig, zoetrins.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Rustieke, groeikrachtige standaardvariëteit voor de boomgaard. Voor alle vormengeschikt, maar bij voorkeur voor de hoogstam en halfstam. Goede vruchtbaarheid, gewoonlijk met beurtjaren. Bekend en geapprecieerd ras met goede natuurlijke bewaring. Ofschoon onregelmatig van dracht, een van de verdienstelijkste Bellefleur rassen. De kruinen dienen goed uitgedund en bijzonder in het midden goed luchtig gehouden. De variëteit weerstaat ook heel goed aan omenting op latere leeftijden.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

BERGLANDER

synoniemen

Bellefleur des Flandres, Vlaamse Bellefleur. Wordt in bepaalde publicaties ten onrechte verward of gelijkgesteld aan de Franse Bellefleur. Kaprijkse Bellefleur zou een rode mutant zijn van de Berglander. Iets hoger van vorm, met zelfde eigenschappen.

herkomst

Werd bekomen aan de boorden van de Dender, in de Proostdij der Witheren, in Denderwindeke (Oost-Vlaanderen) tussen 1780 en 1790.

boom

De boom is zeer groeikrachtig en weelderig, met breed uithangende, licht neerhangende takken. De kruin is als een open gespannen regenscherm en haalt tot 12 m doormeter.

productiviteit

Vruchtbaar ras met vrij vroege en goede dracht maar onregelmatig door beurtjaargevoeligheid.

ziektegevoeligheid

Robuust en zeer resistent ras dat vooral last heeft van kanker.

vruchtbeschrijving

Vorm: de vrucht is groot tot zeer groot, over het algemeen breder dan hoog, waarbij één kant gewoonlijk veel hoger is dan de andere.

Schil: gladde vruchthuid, bij rijpheid geelachtig, diep rood en gestreept aan de zonzijde.

Steel: de steel is over het algemeen kort en gekromd.

Vlees: geelachtig, tamelijk vast, vrij hard, matig sappig en van gewone smaak.

Kelk: de kelk is middelmatig groot en in een onregelmatige en tamelijk diepe kelkholte geplaatst.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Variëteit werd vooral in de jaren 1860 in het hele land aangeplant met als kern Oost-Vlaanderen. Geschikt voor de hoogstamteelt, maar onregelmatig van dracht. Rustieke boomgaardvariëteit nog steeds interessant

voor de liefhebbersteelt en voor landschapsherstel. Geschikt voor zandige bodems. Ze waren eertijds gezocht voor de industrie en keuken.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

BISMARCK

synoniemen

Prince Bismarck. In Brugge = stropneus.

herkomst

Ofschoon verschillende herkomsten worden geponeerd is het ras waarschijnlijk omstreeks 1870 in Nieuw-Zeeland ontstaan, overgebracht naar Engeland en genoemd naar de Duitse rijkskanselier Bismarck.

boom

Groeit in de eerste jaren vrij sterk, maar dit wordt door de grote vruchtbaarheid spoedig getemperd. Is vroeg en goed vruchtbaar. Sterke boom. Jonge takken met dikke en lange twijgen. Grote, brede bolvormige en relatief vlakke kroon met goed vertakte gesteltakken.

Dikke en lange twijgen en zeer grote bladeren.

productiviteit

Bismarck is in het begin van deze eeuw vrij algemeen aangeplant om de vroege, grote en

regelmatige vruchtbaarheid en het mooie uiterlijk van de vruchten. Ook in de boomgaardcultuur.

ziektegevoeligheid

Vatbaar voor schurft, meeldauw, rode spin en perving, gevoelig aan stip.

vruchtbeschrijving

Vorm: groot, calvillevormig, regelmatig, breed kegelvormig afgestompt met verbrede basis. Het oppervlak is oneffen en met zwakke, brede kanten.

Schil: glad, half blinkend, groengele grondkleur, donkergeel en wasachtig bij rijpheid met veel donkerkarmijnrood gestreept en gevlekt aan de zonzijde. Rond de steel roestig. Blauwig berijpt en fijn gepunt.

Steel: variabel lang tot kort, middelmatig dik, diep ingeplant in smalle, middelmatig brede grijsbruine, roestige steelholte.

Vlees: wit, lichtroze met groene doorschijn, matig vast, vrij saprijk, zuurzoet verfrissend. Matige smaak en weinig of geen uitgesproken aroma.

Kelk: gesloten in matig, diepe, licht geribde kelkholte.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Kan veredeld worden op alle onderstamtypen, echter bij voorkeur op de sterkere groeiers wegens grote vruchtbaarheid. Nogal kort snoeien. Niet geschikt voor laagstam. Zeer goede natuurlijke bewaring (6 maanden), tot laat in de winter. Mooi uitzicht, een vrucht die mooi ligt in schalen.

Regelmatige snoei noodzakelijk om de groei erin te houden.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december
■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

BOSKOOP

synoniemen

Schone van Boskoop, Schöner van Boskoop (D), Belle de Boskoop (F), Reinette de Montfort, Reinette Monstrueuse, Goudreinette (NL) (verwarrend met de Reinette Dorée) (15), (19), (37). Foto: type bieling.

herkomst

Onzeker, waarschijnlijk uit Nederland en gewonnen door M.K.J.W. Ottolander in Boskoop. Volgens anderen zou ze in de 18de eeuw, in Montfort in de streek van Utrecht, bekomen zijn.

De rode mutanten Bieling, Schmitz-Hübsch, Bakker, ... zijn minder sterk groeiend en vruchtbaarder.

boom

Sterke tot zeer sterke groei. Vormt grote bomen met brede, vlak bolvormige kruin.

productiviteit

De vruchtbaarheid is goed maar vrij onregelmatig, alhoewel laattijdig bij sterk groeiende bomen.

ziektegevoeligheid

Onderhevig aan schurfft, matig aan kanker, wollige bloedluis en wormstekigheid. Vruchten gevoelig voor stip en Moniliarot.

vruchtbeschrijving

Vorm: dik, bolvormig rond, hoger dan breed, enigszins onregelmatig, gewoonlijk hoger aan één kant.

Schil: mat, middelmatig en ruwe, dikke, grijs olijfgroenachtige grond, goudgeel en droog bij rijpheid, bruin gebronsd met roze en abrikoosrode blos aan de zonkant.

Steel: middelmatig lang en dik, schuin ingeplant in een smalle, diepe, beroeste steelholte.

Vlees: geelachtig wit, vast, fijn, sappig, zoet, verfrissend zuur, ietwat te zuur als hij rijp is.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Vraagt goede, diepe, klei-zandachtige of zandkleiachtige, niet droge gronden. Kan als standaardvariëteit aangezien worden. Voor alle vormen geschikt, vooral voor boomgaard- en

laagstamteelt. Vraagt goede verzorging en bijzondere, open snoei met weinig gesteltakken en weinig vertakkingen. De vruchten zijn goed takvast en hebben een goede natuurlijke bewaring tot maart.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

BRAMLEY'S SEEDLING

synoniemen

Triomphe de Kiel. Crimson Bramley is een meer gekleurde, karmijnrode mutatie.

herkomst

Zaailing geteeld door de Heer Bramley te Southwell (Eng.) omstreeks 1850 en door de Heer Merryweather Notts in de handel gebracht in 1876.

boom

Zeer sterke groei, vormt mooie, regelmatig gevormde brede kruin.

productiviteit

Zeer goed. Is in het begin matig vruchtbaar, maar op latere leeftijd zeer productief en regelmatig dragend. Werd geroemd om zijn hoge opbrengsten

ziektegevoeligheid

Over het algemeen gezond, wel enigszins onderhevig aan stip, wormstekigheid en niet geheel schurftvrij. Ook betrekkelijk goede weerstand tegen late vorst.

vruchtbeschrijving

Vorm: groot tot zeer groot, breed afgeplat, bonkig en onregelmatig.

Schil: groen, later geel met rood gestreepte bloes aan de belichte zijde. Krijgt bij rijpheid een vette schil.

Steel: kort en dik, is in een ondiepe steelholte ingeplant.

Vlees: wit, middelmatig vast en zeer sappig. Het smaakt zuur en is bijzonder rijk aan vitamines.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Boomgaardras voor hoogstam en halfstam, geschikt voor alle gronden. Qua gebruik vergelijkbaar met Jacques Lebel, die in Vlaanderen meest werd benut.

Als industrie- en vooral als handappel minder van kwaliteit dan Schone van Boskoop. Goede bewaring maar is gevoelig voor rotting rond de kelk, de zgn. "vorstneuzen".

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

BURCHARDT REINETTE

synoniemen

Burchardt's Reinette, Netzrenette. Reinard Burchard, Reinette Burchardt. Door de landbouwers in Ardooi werd ze "Zomergoudreinetjes" genoemd.

herkomst

Is van Rusland afkomstig, uit zaad gewonnen in Nikita door M. van Hartwiss, bestuurder van de keizerlijke tuinen en opgedragen aan de pomoloog Burchardt van Landsberg (Brandenburg). Voor het eerst door Oberdieck in 1859 beschreven. In Duitsland zeer verspreid en geacht in België slechts hier en daar aangeplant, o.a. in West-Vlaanderen. In 1938 werd ze door de kwekerij "Pomona", door De Conick-Dervaes aangeboden.

boom

Zwakke boom, talrijke takken met kleine blaadjes. Goede groei, zonder krachtig te zijn. Zijn takken zijn dun en buigzaam, wolchtig roodgrijs, met talrijke kleine, ronde lenticellen.

productiviteit

Goede vruchtbaarheid en al van jonge leeftijd af van eerste kwaliteit.

ziektegevoeligheid

Weinig. Gezonde boom.

vruchtbeschrijving

Vorm: middelmatig groot, regelmatig bolvormig maar erg afgeplat.

Schil: beetje gerimpeld, geel met netvormige, roestbruine dooradering op donkergele grond. Bij kelk en steel in grauwe plek overgaand, zelden rozerood aan zonnkant.

Steel: kort, in smalle, diepe steelholte. **Vlees:** geelwit, vast, krakend, zeer fijn, overvloedig sappig en zoetzuur. Bij rijpheid een voortreffelijke geur en reinettesmaak.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Voor alle vormen geschikt. Vormt mooie struiken in laagstamvorm, maar ook in hoogstam goed, mits op goede stamvormer veredeld.

Ofschoon zwak groeiend werd dit ras toch als hoogstam, halfstam en laagstam aangeplant. Zeer mooie appel met karakteristieke netvormige beroesting.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

COURT PENDU ROSAT

synoniemen

Zeer veel synoniemen in alle talen: Courte Queue, Court Pendu Reinette, Court Pendu Musqué, Reinette Court Pendu rouge, Reinette de Capendu, Court Pendu rouge royal, Court Pendu Plat, Wallaton Pippin, Court Pendu Vermeil, Königlicher Kurzstiel(D), Roter Kurzstiel (Ch) Käsapfel (Ch), enz.

herkomst

Onzeker, zeer oude en zeer verspreide variëteit. Zeker van voor 350 jaar bekend. Er bestaan talrijke ondervariëteiten van Court Pendu. O.a.: C.P. Rose, C.P. Gris, C.P. ReGENERÉ (C.P. Violette), C.P. Vert, enz. Men zou kunnen spreken van de groep Court Pendu.

boom

Enkel in jeugd goede groeikracht, later matig. Vormt middelgrote, breed bolvormige kruin.

productiviteit

Goede en regelmatige vruchtbaarheid. Goede drager maar veeleisend van bodem en klimaat.

ziektegevoeligheid

Zeer onderhevig aan kanker, vooral op zware, vochtige gronden. Onderhevig aan wollige bloedluis, rode spin en schurft. Kopergevoelig.

vruchtbeschrijving

Vorm: middelmatig klein, meestal onder de middelmaat, breed of plat reinettevormig, regelmatig, afgeplat aan steel- en kelkkant (vandaar de naam Käsapfel in Zwitserland), steelbuikig.

Schil: droog, half ruw, soms met kleine wratten bezet, groengele of bleekgele grondkleur, dekkleur groenrood gemarmerd en onopvallend gekleurd, gemarmerd en gestreept aan de zonkant. Talrijke, grote, bruine en witgrijze, uitstralende stippen en bruingele vlekken rond de steelholte. Deels met helderbruine

netachtige beroesting overtrokken.

Steel: kort tot zeer kort, dik, niet buiten vruchtvlak komend, in middelmatig diepe, brede, smalle, roestbruine steelholte.

Vlees: wit roomkleurig, soms met een groene doorschijn, vast, fijn, knappend, matig sappig, zeer zoet, aangenaam zuur, met zeer fijn aroma. Vrucht met een van de hoogste suikergehalten.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Kieskeurige variëteit, vraagt een zeer vruchtbare, doorlatende, goede, diepe, licht vochtige kleiachtige bodem, met kalkachtige ondergrond. Poldergronden zijn zeer goed geschikt. Maar opletten voor kanker.

Zeer goede handelswaarde. Goede natuurlijke bewaring, maar gevoelig voor rimpelen, het vlees wordt zeemvelzacht en zeer zoet. Liefhebbers- en boomgaardvariëteit, voor alle vormen geschikt.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

ESSCHING

synoniemen

Blessing (1890) (9)(4), Oselijnghe (1559), Oe-gelinghen (XVde eeuw).

herkomst

Zeer oude plaatselijke variëteit, lokaal Zuid-West-Vlaams ras, met niet achterhaalde herkomst. Zou zijn oorsprong wel eens kunnen hebben in de XVde à XVIde eeuw. Bedreigd ras, nog maar twee standplaatsen bekend.

boom

Sterk groeiende, gezonde boom.

productiviteit

Zeer hoge producties.

ziektegevoeligheid

Weinig gevoeligheden.

vruchtbeschrijving

Vorm: middelmatig grote, vrij hoge, calvillevormige appel met uitgesproken knobbels aan kelkzijde, die zich als ribben over de zij-kanten van de vrucht, naar de steelzijde uit-

strekken. De vrucht is bonkig en rustiek van uitzicht, conisch aan de kelkkant en plat aan de steelzijde.

Schil: van grondkleur groen, bij rijpheid geel-groenig en karmijnrood tot rozerood aan de zonzijde. Over het hele oppervlak met bruin-roestige vlekken en strepen bedekt. Grijs lenticellen op groenige eilandjes, vrij ver van elkaar op de zijkanten.

Steel: korte, middelmatig lange en middelmatig dikke steel, in brede, diepe steelholte met typische bruine, uitstralende vlek.

Vlees: witgroenig, hard, sappig. Bij overrijpheid en/of slechte bewaring droog en melig.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Rustieke boomgaardvariëteit voor West-Vlaanderen, vooral in de hoogstamvorm.

Vruchten bewaren zeer lang, tot april- mei.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

FRANSE REINETTE

synoniemen

Reinette de France, Franse Court Pendu, Court Pendu de Tournay falso, Reinette d'Orléans falso, (32) Reinette Blanche. Er bestaat grote verwarring, een strenge selectie is nodig.

herkomst

Zeer oud ras met onzekere herkomst. Zeer oude variëteit. Zou volgens Hennau (20) een aanwinst zijn van de Doornikse tuinbouwers. Zekerheid is er niet, alleszins kende het ras de grootste bekendheid en verspreiding in België en was gewaardeerd door al onze naburen.

boom

Middelmatig sterke groei­kracht in de jeugd­jaren, stabiliseert zich naarmate de vruchtbaarheid inzet. Compact, struikig, met zwakke dominante harttak. Zeer laat uitlopende boom, vormt typische lepelvormige bladeren.

productiviteit

Vruchtbaarheid dikwijls laattijdig maar verder bevredigend en tamelijk regelmatig, doch over 't algemeen niet overvloedig.

ziektegevoeligheid

Over het algemeen gezonde boom, evenwel gevoelig voor kanker en matig voor witziekte en aantasting door rode spin. Goed bestand tegen schurft.

vruchtbeschrijving

Vorm: middelmatig groot tot groot, plat rond, regelmatige reinettevormig, breder dan hoog, afgeplat aan de twee polen, doch vooral van boven.

Schil: mat, ruw of half­ruw, droog, dik, geel­groene of strogele grond­kleur, koper­kleurig gebronsd en met karmijnrode blos aan de zonkant. Grotendeels bruingeel gemarmerd.

Steel: kort, tamelijk dik tot dik, in een smalle ondiepe holte ingeplant.

Kelk: is breed, open, in een regelmatige, brede, ondiepe of middelmatig diepe indeuking ingeplant.

Vlees: geelwit, vast, zacht in de mond, sappig, zeer zoet en aangenaam zurig, met heerlijke gearomatiseerde smaak.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Voor alle boomvormen geschikt, zowel als hoogstammige boomgaardvariëteit, voor halfstam of struikvorm in de liefhebberscultuur. Wisselvallig volgens streek en standplaats. Vraagt goede leembodem of kleiachtige diepe warme kalkrijke bodem, bij voorkeur met kalkachtige ondergrond. Grote handels­waarde wegens haar kwaliteit en groot natu­rlijk bewaar­vermogen, als ze laat geplukt worden, anders rimpelen ze gemakkelijk in de winter. Goed bekend in de handel en zeer geapprecieerd door de verbruikers.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

GRAVENSTEINER

synoniemen

Calville de Gravenstein, Grave Slige, Sabine, Calville Grafensteiner, Gul Graastener. Rode Gravenstein en Crimson Gravensteiner zijn rode kleurmutanten. Foto: Rode gravensteiner.

herkomst

Onbekend. De naam refereert naar het dorp Gravenstein (Schleswig-Holstein, D). Omstreeks 1760 in de handel gebracht. Dit zeer oude ras is door heel Europa bekend geweest, vooral ook in de Scandinavische landen.

boom

Tamelijk sterk groeiende boom met steile gesteltakken. Vormt een grote, opgaande kroon.

productiviteit

Is laat vruchtbaar en kan in sommige jaren redelijke opbrengsten geven. Het lijkt erop dat de Rode Gravensteiner vruchtbaarder is dan de gewone.

ziektegevoeligheid

De boom is vatbaar voor schurft en meeldauw en de vruchten zijn gevoelig voor stip en kanker.

vruchtbeschrijving

Vorm: middelmatig groot tot groot, onregelmatig, meer breed dan hoog, hoekig, sterk geribd, calvillevorm.

Schil: glad, groengeel van grondkleur, bij rijpheid geel, karmijnrood gestreept en gevlekt en fijn grijs getippeld. De Rode Gravensteiner heeft rode vlekken op een gele achtergrond.

Steel: kort, in middelmatig brede, tamelijk diepe, grijsbruine, brede, geribde steelholte.

Vlees: naar lichtgroen nijgend, wit, vast, fijn, zacht om te eten, zeer sappig, zoet, aangenaam zuur en met een aangename smaak.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Zeer goede dessertappel, een van de meest aromatische en meest geurende appels. Goede natuurlijke bewaring voor een zomerappel. De late vruchtbaarheid, de beurtjaargevoeligheid en de geringe takvastheid zijn de voornaamste nadelige eigenschappen. Omdat de vruchten gemakkelijk en voortijdig vallen is een beschutte standplaats gewenst. Voor alle boomvormen geschikt.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

KEIING

synoniemen

Groene Keiing, Rode Keiing, Keiing Rouge. Er bestaan afwijkingen, o.a. "Fijnsteel Keiing" of "Brusselse Bellefleur" en Grijske Keiing [31] [37].

herkomst

Onzeker. Vroeger veel geteeld in België, meer bepaald in het Waasland waar de naam als Kaaiing werd uitgesproken.

boom

Middelmatig tot sterk groeiende hoogstamboom.

productiviteit

Vruchtbare variëteit, is tamelijk regelmatig, alhoewel beurtjaren niet uitgesloten zijn.

ziektegevoeligheid

Tamelijk gevoelig voor schurft en kanker, overigens bevredigend.

vruchtbeschrijving

Vorm: middelmatig groot, conisch calville-

vormig, asymmetrisch, hoger dan breed, licht hoekig met vijf ronde, min of meer afgelijnde ribben, een zijde van de vrucht is gewoonlijk hoger dan de andere.

Schil: mat, licht ruw, groengele grondkleur en licht – roze doorschijn, karmijnroze of rood gekleurd en gestreept aan de zonkant. Geelbruine streepjes en bruingele stippen over het hele oppervlak.

Steel: kort tot middelmatig lang, dun, recht ingeplant in een smalle tot middelmatig brede, diepe, bruingrijs gekleurde holte.

Vlees: witachtig, zeer vast, matig sappig en met een aangenaam zoetzure, tamelijk goede smaak.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Typische, veel gekweekte boomgaardvariëteit. Robuuste, landschappelijke boom die vooral in hoogstam- en halfstamvorm tot zijn recht komt.

Zeer goede natuurlijke bewaring. Kwaliteit als dessertappel is gewoon, wel interessant op het einde van de winter.

Werd in allerhande gerechten verwerkt, o.a. voor de bereiding van de zgn. Kattekoppen.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

KEULEMAN

synoniemen

In West-Vlaanderen ook Schaapsneus of Schaapsmuil genoemd. Gueule de mouton (Wallonië). Qua vorm, grootte en kleur zijn meerdere typen bekend, o.a.: meer of minder conisch verlengd, Kleine en Dubbele Keuleman, Groene en Rode Keuleman (= Trogne de Mouton). Keuleman slaat dus meer terug op een groep van appels met heel wat varianten.

herkomst

Onzeker, volgens sommigen zou dit ras in Limburg ingevoerd zijn uit Duitsland, uit de omstreken van Keulen, wat de naam verklaart. Volgens anderen heeft hij zijn naam ontleend aan het inkuilen in de grond, dus "Kuileman" (15)(32)(37)(41).

boom

Middelmatig sterke groei. Zeer grote, gezonde hoogstamboom met stevig verankerde gesteltakken. Kunnen zeer oud worden, meer dan 100 jaar.

productiviteit

Vroege en grote vruchtbaarheid. Kan soms kolossale drachten geven. Bij oudere hoogstammen zijn opbrengsten van 500 à 700 kg per boom vastgesteld. Hierdoor echter wel beurtjaargevoelig.

ziektegevoeligheid

Harde, weerstandbiedende variëteit aan kanker en in zekere mate aan wollige bloedluis. Onderhevig aan schurft en rode spin.

vruchtbeschrijving

Vorm: middelmatig of onder de middelmaat, typisch verlengd hoogconisch, regelmatig van omtrek, hoger dan breed.

Schil: dof, half ruw, met grijsgroene grondkleur, karmijnrood of paarsrood gekleurd en gestreept aan de zonkant, bijna helemaal bruingrijs gevlekt en gestippeld.

Steel: middelmatig dik, middelmatig lang, licht gebogen, in een smalle, middelmatig diepe, bruingrijs gekleurde holte ingeplant.

Vlees: geelwit, soms groenwit, vast, weinig sappig, eerder zurig en zonder aroma.

Zeer drukbestendig. Rot niet bij kneuzing maar de wonde droogt in, wat hem vroeger uitermate geschikt maakte voor bulktransport, met volle wagons naar Duitsland. Momenteel omwille van dezelfde eigenschap gezocht voor bloemschikken en decoratie.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplant-tips, onderhoud

Kwam in de boomgaarden in Haspengouw massaal voor. Ideale stamvormer voor de hoogstamteelt, zeer kankerbestendig. Zeer lange natuurlijke bewaring. Werd in de jaren 1900-1945 in Vlaanderen, maar vooral in Limburg massaal in de grond ingekuuld en kon dan bewaard worden tot mei. Ideale landschapsboom, voor zware gronden geschikt en voor elke boomgaard aan te bevelen.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

LANDSBERGER REINETTE

synoniemen

Reinette de Landsberg (37)(36).

herkomst

Omstreeks 1850 in Duitsland, gewonnen door Raadgever Burchardt in Landsberg aan de Warthe.

boom

Groeit sterk, later middelsterk met steil, schuinopwaartse gesteltakken met lang en dun zijhout. Vormt breed bolvormige, later hangende middeldichte kruin, goed bezet met vruchthout.

productiviteit

Vroege, hoge en regelmatige dracht. Weke, drukgevoelige vrucht, zeer voorzichtig te behandelen.

ziektegevoeligheid

Zeer onderhevig aan kanker, schurft, witziekte en wollige bloedluis.

vruchtbeschrijving

Vorm: middelmatig dik tot dik, calvillevormig, afgevlakt bolvormig met verbrede basis, dikwijls is een kant dikker dan de andere.

Schil: vettig bij rijpheid en bewaring, glad, fijn, wasachtig en bleek geelgroen, bruingrijs gestippeld en gestreept en roze zalmkleurige blos langs de zonnkant.

Steel: matig lang, tamelijk dun, gezwollen rond het aanhechtingspunt aan de vruchtklier, in een smalle, diepe, grijze olijfkleurige holte ingeplant.

Vlees: geelwit, fijn, zacht alhoewel vast, zeer sappig. De smaakeigenschappen zijn zoet met aangenaam rinse smaak, zeer fijn, ge-aromatiseerd.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Voor alle boomvormen te benutten. Vraagt een voldoende vochtrijke, goede, warme bodem. De twijggroei dient voortdurend door snoei gestimuleerd te worden.

Vruchten zijn stormvast, maar drukgevoelig en gemakkelijk kwetsbaar.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

MARIE JOSEPH D'OTHEE

synoniemen

IJzerappel in Vlaanderen (32), Pomme de Fer en Pomme de deux ans in Wallonië (15) en Gosselet in het Noorden van Frankrijk (28).

herkomst

Belgische variëteit voor 1870 gewonnen door J. Drisket in het dorp Othée in de provincie Luik. Hij werd genoemd naar de echtgenote van H. Monville en hij kende een grote verspreiding over het hele land.

boom

Middelmatig sterke groeier. Vormt een open-gespreide kruin met neerhangende, gemakkelijk brekende takken. Oudere bomen in boomgaarden vertonen zeer vaak een gehavende kruin met afgebroken gesteltakken.

productiviteit

Vroegtijdige en regelmatige vruchtbaarheid gekoppeld aan een enorme productiviteit zodat vaak gesteltakken uitbreken. Soms ook wat beurtjaargevoelig.

ziektegevoeligheid

Tamelijk onderhevig aan meeldauw en aan schurft, een weinig aan kanker en wollige bloedluis.

vruchtbeschrijving

Vorm: middelmatig dik, enigszins plat, min of meer onregelmatig, een zijde gewoonlijk dikker en hoger dan de andere rond de kelkholte, breed aan de basis, naar boven licht conisch toelopend.

Schil: glad, mat, licht wasachtig bij rijpheid, geelgroene grondkleur, paarsrood gekleurd en gestreept aan de zonkant.

Steel: kort, tamelijk dik, recht ingeplant in een smalle, middelmatig brede, bruingrijs gekleurde holte.

Vlees: wit met groene weerschijn, vast, sappig, krakend, vergaat niet helemaal tot moes bij het koken. Zurige, pittige appel.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Typische hoogstamvariëteit voor de weideboomgaard, ofschoon ook in halfstam

mogelijk. Niet kieskeurig wat de grond betreft. Absoluut niet als stamvormer geschikt. Voor de aankweek van jonge stambomen, veredelt men op de stamhoogte, op een goede stamvorm.

Kent een zeer lange natuurlijke bewaring, april - mei, zonder vochtverlies, zonder rimpelen en met blijvende knapperigheid. Gewaardeerd als keukenappel en omwille van zijn bewaarkracht, zijn hard, sappig blijven en zijn typisch pittig zuur aroma, op het einde van de winter en begin lente, ook als dessertappel.

Werd vroeger ter bewaring, zoals aardappelen, ingekuuld in de grond.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

PLADEI

synoniemen

Reinette d'Espagne.

herkomst

Onbekend. Werd veel geteeld in de streek van Landegem-Sleidinge, maar kende ook in West-Vlaanderen een goede verspreiding.

boom

Sterke groeier.

productiviteit

De eerste jaren niet echt vruchtbaar, met de leeftijd goed maar gewoonlijk met beurtjaren.

ziektegevoeligheid

Weerstandbiedend ras, nochtans onderhevig aan wollige bloedluis en schurft.

vruchtbeschrijving

Vorm: middelmatig dik tot dik, calvillevormig, platronde, onregelmatig, breder dan hoog, enigszins breed tonvormig.

Schil: glad, wasachtig bij rijpheid, geelgroen van grondkleur.

Steel: kort tot zeer kort, middelmatig dik, in een grijsachtige diepe en middelmatig brede steelholte ingeplant.

Vlees: groenwit, vast, tamelijk zacht in de mond, matig sappig, aangenaam zuur, zonder speciaal aroma, rot niet bij valplekken, maar droogt op.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Komt plaatselijk nogal voor in de boomgaarden in het westelijk gedeelte van Oost-Vlaanderen. In de kwekerij veredelt men gewoonlijk op stamhoogte. Rustieke boomgaardvariëteit voor de hoog- en halfstamvorm. Goede natuurlijke bewaring. Harde appel. Niet kieskeurig qua bodem.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

PRESIDENT VAN DIEVOET

synoniemen

President Henri Van Dievoet (B), Cabaret, Cabarette, La Cabarette (Fr).

herkomst

Het is een ras dat bekend is in België en Frankrijk. Het werd in 1878 gewonnen door Camile De Clercq, boomkweker in Poperinge.

boom

Middelmatige groeier, zeer sterke boom met dichte vertakking.

productiviteit

Late vruchtzetting met een middelmatige productie tijdens de jeugdijaren, daarna hoog. Goed vruchtbaar maar erg beurtjaargevoelig.

ziektegevoeligheid

Middelmatig gevoelig voor schurft en witziekte, gezonde boom.

vruchtbeschrijving

Vorm: middelmatige tot grote handappel.

Schil: glad, groengelig bij rijpheid, soms licht roze strepen aan de zonnkant. Met talrijke grote stervormige punten en stipjes bezet.

Steel: erg variabel in lengte met een bultje bij één op de vier vruchten.

Vlees: wit met fijne vaste structuur, knappend, sappig en lichtzuur, met een smaak die soms wat doet denken aan citroen.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Aan de hoogstambomen hangen soms de vruchten nog in goede staat tot februari. Vanaf het ogenblik dat hij geel wordt is de vrucht consumeerbaar, daarvoor is hij te hard en zuur. Zeer goede natuurlijke bewaring zelfs tot mei.

Ras voor alle boomvormen geschikt, maar zeer goed in hoogstam.

Vraagt goede grond.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

RABAU

synoniemen

Oude Grijskens (Limburg), Rabaen (Antwerpen), Rabouw, Winterrabau, Graue Rabau, Bloem-zuur, Rabau Blanche, Weisser Sommerrabau. De groep van de grijze reinetten is enorm verwarrend. Tal van synoniemen worden dubbel gebruikt wat een precieze determinatie enorm bemoeilijkt.

herkomst

Zeer oud ras dat tot de 12de eeuw zou teruggaan. Zeker vinden we de naam terug in een akte van 18-5-1559, betreffende een appellevering in Hondshoote, geschreven als "Rabauden".

boom

Sterk groeiende, stevige, rustieke boom, vormt hoge, grote, breed-bolvormige kruin met stevig gestel. Bomen worden zeer oud.

productiviteit

Goede opbrengsten.

ziektegevoeligheid

Algemeen zeer gezonde groeier, wel enigszins gevoelig voor kanker en witziekte.

vruchtbeschrijving

Vorm: middelmatig grote, stevige vrucht, bolvormig.

Schil: geelgroenachtig, roestig, droog, ruw, met kurkbarstjes en knobbels.

Steel: kort.

Vlees: zacht zuur vruchtvlees.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

De Rabau was vanouds dé appel van het gewone volk, gebruikt als hulp tegen alle darmkwalen. Was de bakappel voor de berieding van appelscheiven met spek. Het is een zeer goede stamvormer met zeer stevige vezelstructuur, die de boom, op hoge leeftijd zelfs volledig uitgehold, nog jaren laat standhouden. Vruchten gevoelig voor vochtverlies bij bewaring.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

RAMBOUR MORTIER

synoniemen

Geen gegevens gekend.

herkomst

In 1846 had Mortier-Mathys, toen nog als kind, de variëteit opgemerkt als zaailing. Later als kweker in Eeklo, werd de vrucht in overleg met collega's Rambour Mortier gedoopt, ofschoon de variëteit totaal anders is dan de andere Rambours. Aanvankelijk door Mortier verspreid in de omgeving van Eeklo en in 't Meetjesland.

boom

Zeer sterke groeier, vormt in korte tijd regelmatige, rechte, stevige stammen, als waren ze met een matrijs gemaakt. Bomen scheuren te gemakkelijk.

productiviteit

Goed op latere leeftijd,

ziektegevoeligheid

Gezonde boom.

Doorstond de zwaarste winters en heeft wei-

nig last van bladluis.

Veel schurft, niet gevoelig aan kanker. Vroeger veel aangeplant maar nu verlaten.

vruchtbeschrijving

Vorm: groot, goed gekleurde vrucht, licht conisch,

Schil: geel met glanzend rood gewassen en gestreept, aan de zonnkant.

Vlees: geelachtig, sappig, zacht, goed aroma, goede dessertvrucht, zeer goed voor keuken.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Aanbevelenswaardig ras voor de hoogstamteelt. Vormt mooie en groeikrachtige bomen in alle bodems en met een opmerkelijke vruchtbaarheid. Gemakkelijk afscheuren van takken.

Regelmatige onderhoudssnoei is nodig.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

REINETTE BAUMANN

synoniemen

Baumann's Rothe Winterreinetten (Diel), Baumann's Renette (Oberdieck), Reinette Bollwiller.

The National Apple Register van Engeland geeft zo maar even 40 synoniemen.

herkomst

Belgisch. Ze werd uit zaad gewonnen door Van Mons in zijn kwekerij "la Fidélité" te Brussel in het begin van de 19de eeuw en opgedragen aan de gebroeders Baumann, Franse boomkwekers in Bollwiller.

boom

De boom is groeikrachtig maar wordt niet erg groot. Hij kent een opgerichte groeiwijze met een omgekeerd piramidale kruin in de jeugd, later overgaand in een mooie afgeplat-bolvormige kruin. Het hout is weinig stevig.

productiviteit

Vroege dracht en goede en regelmatige vruchtbaarheid. Als 30 jarige boom kan de gemiddelde opbrengst tot 250 kg bedragen

met zelfs recordopbrengsten van 400 kg en meer.

ziektegevoeligheid

Enigszins schurft- en kanker gevoelig, overigens weerstandbiedend aan ziekten en insecten.

vruchtbeschrijving

Vorm: de vrucht is middelmatig groot, bolrond, regelmatig reinettevormig, licht ingedeukt aan de boven- en onderzijde en steelbuikig.

Schil: glad en een weinig vetzig bij rijpheid. Hij is geelgroen van grondkleur, overgaand naar kanariegeel, wasachtig en voor meer dan de helft rood bij rijpheid.

Steel: tamelijk dik, kort tot middelmatig lang, houtig en wollig, meestal niet tot lichtjes buiten het vruchtvlak uitstekend.

Vlees: witgeelachtig, licht roomkleurig, zwak geurend, en tamelijk sappig, opvallend hard en knappend. Het heeft een zoetzure verfrissende, typerende, licht gearomatiseerde smaak.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Rustiek hoogstamboomgaardras, zowel voor liefhebbersteelt als landschappelijke aanplant geschikt. De variëteit lukt op alle onderstammen en leent zich tot alle vormen, ook voor horizontale snoeren. Het is een goede bewaarappel.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

REINETTE COULON

synoniemen

Coulons Renette (D) [35], Reinette Coulon [36], Culon Reinette [20]. Reneitte Coulon la Jaune.

herkomst

België. Door boomkweker L. Coulon in Luik uit zaad gewonnen. Eerste vruchtzetting in 1856.

boom

Middelmatig sterke groeier, in jeugd opgericht, met ouderdom en dracht breed openvallend. Vormt een breed piramide vormige, grote kruin. Iets meer opgaand dan bosloop.

productiviteit

Vroeg aanvangende, goede en regelmatige dracht. Vruchtbaarder dan bosloop.

ziektegevoeligheid

Algemeen, geen grote problemen, eerder kleine gevoeligheden voor o.a.: stip, bruin worden van de schil en het vruchtvlees, gebarsten schil, vruchtrot, glazigheid. Op zeer

vochtige standplaatsen neiging tot kanker.

vruchtbeschrijving

Vorm: groot, afgeplat bolvormig breed en vlak geribd, vlakker dan de Boskoop die, eerder steelbuikig is.

Schil: glad tot ruw, droog. Grondkleur is groengeel bij rijpheid, bedekt met grauwbroune beroesting over de hele vrucht verspreid en helderrood gewassen en gestreept. Opvallende grijsroestige punten over hele oppervlak, maar uitgesproken sterker rond de kelkholte.

Donkerder gekleurd dan de Boskoop.

Steel: middelmatig dik, stevig, bruin, 2 à 2,5 cm lang, komt nauwelijks uit de diepe trechtervormige steelholte.

Vlees: geelachtig wit, fijn, sappig, zwakkruidig en zuurzoet. De Boskoop is zuur.

Kelk: gesloten of halfopen met groene, brede, weinig wollige kelkblaadjes. Brede, trechtervormige kelkholte.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Ook voor vochtige standplaats geschikt. Lief-

hebbersras, voor alle vormen geschikt maar veelal voor de hoogstamboomgaard benut, kan ook goed als laagstam. Bij goede snoei ook als piramide, als vormboom en in horizontaal snoer te telen. Valt gemakkelijk bij droogte. Vertoont grote gelijkenissen met de Schone van Boskoop, daarom wordt vooral op hun verschillen gewezen.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

STERAPPEL

synoniemen

Een waslijst van grensoverschrijdende synoniemen getuigen van zijn internationale bekendheid. Lokaal Wijnappeltje, «Binnenrooikes», Sint-Niklaasappeltje, Rooi Hanneskes (Limburg), Rouge Etoilée, Reinette Etoilée, Calville Etoilée, Herzapfel.

herkomst

Herkomst is onbekend. Er bestaan echter gegronde vermoedens dat de oorsprong in België (omgeving St. Truiden of Luik) of Nederland (omgeving Maastricht) dient gezocht. Voor de eerste maal beschreven rond 1830.

boom

Kroon hoog piramidaal, betrekkelijk smal. Matig sterke groei met steil opgaande gestel-takken, waarbij tamelijk kaal hout gevormd wordt. Het is een echte zgn. Kopschieter. Verliest vroeg zijn bladeren.

productiviteit

Matig en laat.

Vaak na 10 jaar vruchtbaar maar vanaf dan

bevredigend.

Iets gevoelig voor beurtjaren, maar lang niet zo sterk als Brabantse Bellefleur.

ziektegevoeligheid

De Sterappel is altijd tamelijk gezond. Op de vrucht kan stip, wormstekigheid of rot voorkomen.

vruchtbeschrijving

Vorm: middelgroot, meer breed dan hoog, zeer gelijkmatig rond, bovenaan lichtjes ingedrukt.

Schil: glad, blinkend tot halfmat, helgele grondkleur, bij rijpheid over grootste deel mooi helderrood met talrijke kleine, bruin-grijze, stervormige stippen. Dik en taai.

Steel: hard, houtig, middelmatig qua lengte en dikte, soms ook kort en vlezig. vrij diep ingeplant in middelmatig brede, grijsbruine steelholte.

Vlees: vast, fijn, knappend en matig sappig, bij rijpheid zelfs aan de droge kant, zacht zuur met speciaal aroma.

Wit met alle mogelijke gradaties van roze tot

rode doorschijn en cirkel van roze stervormige punten rond het klokhuis

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Meest aangewezen voor de boomgaardcultuur in hoogstamvorm, waarbij hij ook de beste opbrengsten levert. Vruchten zitten los aan het hout en vallen gemakkelijk voor rijpheid, daarom werden ze eertijds groen en ongekleurd geplukt. Op stro uitgespreid ter nakleuring, werden ze dan op enkele dagen volledig rood. Beschutte standplaats gewenst. Goede dessertappel zowel voor de liefhebber als de handel geschikt. Laatste jaren zijn kleine appeltjes ook erg in trek voor het bloemschikken. Kan niet tegen hoge grondwaterstand.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

Rode Superman

SUPERMAN

synoniemen

Geen. Wel ontstond bij Michel Brulez achteraf ook een rode mutant, de Rode Superman.

herkomst

In 1944 gewonnen door de heer Brulez Michel, gewezen kleermaker in Ardoioie, uit een kruising van Reinette Coulon la Jaune (vrouw.) met Jonathan (man.) en door hem Superman gedoopt.

boom

Sterke groeier met in de jeugd een opgaande groeiwijze, later al gauw horizontaal zakkend door de overvloedige vruchten, wat stutten noodzakelijk maakt.

productiviteit

letwat latere bloembotvorming wegens de sterke groeikracht en vruchtzetting. Eenmaal dragend is hij echter zeer regelmatig vruchtbaar. Met vruchtdunning worden vruchten groot tot zeer groot.

ziektegevoeligheid

Licht schurftgevoelig. Indien niet voldoende houtdunning gebeurde en de kruin niet voldoende luchtig is, kan Superman in natte jaren nogal onderhevig zijn aan Moniliarot en meeldauw.

vruchtbeschrijving

Vorm: mooie, grote, calvillevormig geribde, hoogconische vrucht.

Schil: glad, groengeel tot geel met een roze waas. Aan de zonzijde rood, soms bloedrood gestreept en gespat, vooral naar de steelzijde toe.

Steel: de steelzijde is plat tot lichtrond met vanaf de flanken doorlopende ribben. Deze zijn zo uitgesproken dat sommige vruchten, aan de steelzijde bekeken, een vijfhoekig uitzicht vertonen.

Vlees: witgroen, zeer sappig, vast en met een aangename aroma.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Geschikt voor alle boomvormen en kan op alle soorten onderstam worden verenigd. Wel dient men er rekening mee te houden dat men hem als "volle-windboom" (hoogstamvorm) een ietwat beschutte standplaats toebedeelt, omdat bij stormweer de vruchten gemakkelijk vallen. Voor een optimale verkleuring kan men best tweemaal plukken.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

TRANSPARENTE DE CRONCELS

synoniemen

Faubourg de Croncels, Kloor Apfel von Croncels, Glasapfel.

herkomst

Frankrijk. Gekweekt door de gebroeders Ballet, boomkwekers in Croncels bij Troyes in 1869.

boom

Groeit in de jeugd jaren sterk, later middelmatig. Vormt dichte bolvormige, nogal grote kruin. Steile boom met schuin opwaarts gerichte, goed vertakte gesteltakken, dicht bezet met zijhout.

productiviteit

Goed en vroeg dragend maar sterk afwisselend. Uitdunnen van het fruit is aan te raden.

ziektegevoeligheid

Zeer vatbaar voor schurft en vooral voor bladval in de beurtjaren. Ook gevoelig voor witziekte, kanker, Moniliarot en zwavelbehandeling.

vruchtbeschrijving

Vorm: middelmatig groot tot groot, regelmatig, platrond.

Schil: glad, licht vettig, groengele grondkleur met bleekrode spaarzame strepen en blos aan zonzijde. Typisch zijn de talrijke, blauw-groen omwalde punten over hele oppervlak.

Steel: groenwit, met dons, kort, nauwelijks uit steelholte komend, in diepe, groenbruin beroeste steelholte, die vaak door vleesknoebels wordt versmald.

Vlees: geelwit, zoet lichtzurig, zacht, met zwakke maar aangename smaak. Rijk aan vitamine C.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Als de vruchtbaarheid is ingetreden, is uitdunnen en terugsnoeien op goede vervangtwijgen als mede verjongingssnoei voldoende. Vooral geschikt voor goed doorlatende gronden, ook op lichte gronden die met meststoffen verbeterd zijn. Goede boomgaardvariëteit, voor alle vormen geschikt. Mooie vrucht, van goede kwaliteit, maar aan vruchtval onder-

hevig. Zeer week vlees, vlug geraakt bij het plukken. Moet met handschoenen worden geplukt om blutsplekken te voorkomen.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

VEURNSE PAREINEN

synoniemen

Reinette Grise de Furnes was ook onder de benamingen Reinette Grise de Flandre, Peerinne of Pareining (9) bekend (7).

herkomst

Met zekerheid afkomstig van de streek van Veurne, ontstaansperiode is niet te achterhalen, maar alleszins voor 1878. De appel Krappe Koning (Krappe Kruin) of Pomme Durant, in 1771 door Herman Knoop beschreven, vertoont overeenkomst met de Reinette Grise de Furnes (Peerine) en werd toen veel geteeld in de zone van Diksmuide tot Duinkerke. Bedreigd of verdwenen ras? Momenteel is ons geen standplaats meer bekend.

boom

Groeikrachtig, vormt stevig hout met bochtige twijgen, Opgerichte kruin zoals bij de Calville des Prairies.

productiviteit

Goed.

ziektegevoeligheid

Kankergevoeligen, witziekte, overigens gezond ras.

vruchtbeschrijving

Vorm: klein tot middelmatig groot, bolvormig, soms een weinig conisch, erg zelden afgeplat.

Schil: bruin-grijs, roestig, ruw, licht hobbelig. Bij volledige rijpheid met groengele doorschijn en op de meest heldere delen hier en daar enkele roestige spatten. Ook los aan de zonnkant.

Steel: grijsbruin, vrij dik, middelmatig lang, in smalle, middelmatig diepe steelholte.

Vlees: fijn, een weinig vast, geelachtig, sappig zoet, aangenaam licht zuur en zeer aromatisch.

Kelk: veelal gesloten kelk met bruine, rechte kelkbladeren in een middelmatig diepe en middelmatig brede, komvormige kelkholte wat hobbelig aan de randen.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

De Reinette Grise de Furnes is een typische West-Vlaamse boomgaardvariëteit en dit zowel in het verleden als nu. Einde 19de eeuw was ze in de streek van Veurne Ambacht, (streek die zich uitstrekt tussen Diksmuide, Veurne en Duinkerke) overheersend in elke boomgaard aanwezig. Ze heeft een goede natuurlijke bewaring en was een van de beste export- en dessertvariëteiten. Eertijds werd ze in grote hoeveelheden naar Engeland geëxporteerd, verpakt in speciale tonnen en in de Gentse dokken op stoomboten geladen.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

WINTERWIJNING

synoniemen

Reinette à la Reine.

herkomst

In de zandige streken van het Waasland, kweekt men onder een lokale benaming het ras "Wijning" veel gelijkenis heeft met het ras Reinette à la Reine. Er zijn twee verschillende rassen bekend, namelijk de "Zomerwijning" en de "Winterwijning".

boom

Sterk groeiende boomgaardvariëteit. Vormt een opengespreide kruin.

productiviteit

Goede vruchtbaarheid, gewoonlijk met beurtjaren.

ziektegevoeligheid

Bevredigende resistentie tegen ziekten en belagers, maar wisselvallig gevoelig aan kanker en vroegtijdig afsterven der bomen.

vruchtbeschrijving

Vorm: vrij grote, ronde meestal asymmetrische vrucht, ietwat breder dan hoog, steelbuikig, versmallend en hobbelig aan de kelkant.

Schil: dun en glad, groenig van grondkleur, vooral aan de schaduwkant en steelzijde. Overigens over het hele oppervlak karmijnrood gewassen en aan de zonkant gestreept en gevlekt. Grote, ver uit elkaar staande ronde tot stervormige, grijswitte lenticellen.

Steel: de korte, dikke, harde steel reikt nauwelijks tot halverwege de steelholte. Deze is volledig met één grijsbruine vlek bedekt.

Vlees: wit en vrij neutraal tot licht zuur-zoet van smaak met aangenaam aroma.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Natuurlijke bewaring zeer goed maar aan het eind van zijn gebruikstijd vrij droog en melig. Rustieke boomgaardvariëteit voor hoogstam- en halfstamvorm. Was eertijds tamelijk verspreid in de boomgaarden van Vlaanderen.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

JOSEPH MUSCH

synoniemen

Geen bekend.

herkomst

Bekomen door Joseph Musch (1820-1870) van Kester en in de handel gebracht door de Luikse boomkweker L.J. Galopin. Voor het eerst vermeld in 1872.

boom

Middelmatige groeier, vormt brede piramidale kruin.

productiviteit

Zeer goede en vroege vruchtbaarheid

ziektegevoeligheid

Weinig ziektegevoelig, behalve voor kanker.

vruchtbeschrijving

Vorm: Grote, brede geelrode appel, met karmijnrode blos.

Vlees: Eerder grof, vast, sappig, groengeel vruchtvlees met zuurzoete smaak.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

TREZEKE MEYERS

synoniemen

Reneitte de Landegem.

herkomst

Alhoewel de herkomst onzeker is, mogen we aannemen dat ze waarschijnlijk uit Oost-Vlaanderen afkomstig is.

boom

Groeikrachtige, brede uitgroeiende boom.

productiviteit

Niet te vroeg, maar daarna wel goed en regelmatig vruchtbaar.

ziektegevoeligheid

Weinig ziektegevoelig.

vruchtbeschrijving

Vorm: geurige, groengele appel.

Schil: bruinrode blos.

Vlees: wit tot lichtroomkleurig vruchtvlees met aangename smaak.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

Typische West-Vlaamse appelrassen gezocht.

Ten slotte willen we toch nog een aantal rassen vermelden die vroeger zeer typisch waren voor West-Vlaanderen en er ook courant voorkwamen. Helaas hebben we tot op heden geen standplaats meer teruggevonden. Mogelijk komen zij nog in de streek voor. In ander gevallen dan weer werden verschillende rassen teruggevonden onder dezelfde naam. Ook hier is verder onderzoek noodzakelijk om de juiste vrucht onder haar juiste benaming te kunnen beschrijven. Hiervoor roepen wij de hulp van de lezer in om ons onverwijld standplaatsen van deze rassen te signaleren en/of geschiedkundige gegevens ervan te bezorgen

COURT PENDU REGENERE

Ook Court Pendu Violette genoemd [46] [47] is voor het eerst voorgesteld in 1905 op de tentoonstelling van Luik. In grootte is hij vergelijkbaar met de Court Pendu Rosat. Deze mooie, geelgroen met helrood vermiljoen, ietwat violet gekleurde appel is van de allereerste kwaliteit.

RAMBOUR D'AUTOMNE (Streeping)

Boomgaardvariëteit van gewone hoedanigheid. Grote langwerpige gestreepte vruchten. Goede vruchtbaarheid en sterke groei­kracht. Is niet kieskeurig qua bodem. Vatbaar voor schurft.

RODE ZOMERCALVILLE

Rijp eind juli.

KALVIJN OF KALVIENTJE

Rijp in september.

HONDEKOP OF HONDSHOOFD

Zeer oud West Vlaams ras dat teruggaat tot de 16de eeuw (manuscript van 1559 geeft naamvermelding). Vroeger vooral in de streek van "Thourout, Ghistel, Dixmuide" voorkomend.

Onder deze naam werden meerdere rassen teruggevonden met evenveel verschillende vrucht­merken. Vraag is momenteel, welke is de echte?

PONDAPPEL

Kwam in West - Vlaanderen op vele boerderijen voor. Zeer grote vrucht, conisch rond. Geel-rood van kleur en met zoetzuur vlees. Zowel dessert-, bak- als moesappel bij uitstek. Rustiek boomgaardras voor arme bodem. Kruin met breed uithangende takken.

Ook onder deze naam zijn meerdere rassen in omloop en wachten we voor een betere selectie liever nog even op verder onderzoek.

KANEELAPPEL

Ook Kaneelling zoete Hollart genaamd. Typisch voor het ras is dat er steeds enkele ineen gegroeide tweelingappels optreden. Heeft matige groeikracht, bloeit middenseizoens en bewaart tot vroeg winter.

REINETTE BAKKER PARMENTIER.

Herkomst, streek rond Kortrijk. Sterke groeikracht. Zelfbestuiver staat vroeg in bloei met een goede vruchtbaarheid en is 100 % beursjaargevoelig. Pluk eind september en te bewaren tot half maart. Weinig ziektegevoelig Te gebruiken als eetappel en in de keuken. Vrucht is groot, breder dan hoog, groengeel en fel rood gestreept aan zonzijde, zeer korte steel, waardoor de vruchten mekaar afduwen vanaf september als ze in trossen samenhangen (veel late val dus), krakend vlees, consumptietijd september tot maart, wel licht melig vanaf januari. De overlevering vertelt dat dit ras veel gekweekt werd door de boeren rond Kortrijk om de pasteibakkers te voorzien van appels voor hun taarten. In het Kortrijkse meerdere vindplaatsen.

Belgian Far West (Woesten)

Blauwe Jan (Reinette des Prairies)

Dikkop (lokale naam in Brugge)

Groening

Kanting (Kantappel) (1890) Zou Calville Blanc d'Hiver kunnen zijn.

Kaprijkse Bellefleur

Kasteelappel (1890)

Nunnebillen

Palingkop

Pastorsappel (1890)

Pieperappel

Rebbing

Reinette bakker parmentier

Rode Korneling

Ruisschaard, Ruyschaert – Rutsaerts (1559)

Stropneuzen (overwegend rond Brugge)

Wijdoog (1890)

Zwijnsmuil (1890)

peer

BERGAMOTTE ESPEREN

synoniemen

Esperen.

herkomst

Vóór 1830 door Majoor Esperen uit Mechelen gewonnen uit een zaailing.

boom

Krachtig groeiende boom die zich gemakkelijk laat vertakken. Veel vruchthout en kortloten. Vormt een piramidale kruin.

productiviteit

Vroeg tot vrij vroeg, regelmatig en erg vruchtbaar. Vruchten ontwikkelen in trossen en vallen gemakkelijk af. Begin juli uitdunnen want alleen de grote vruchten zijn de moeite waard en goed van smaak.

ziektegevoeligheid

Gevoelig voor schurft op vochtige en koude standplaatsen, vorming van steencellen rond het klokhuis, kleinvruchtigheid, rimpelig worden bij een te vroege pluk.

vruchtbeschrijving

Vorm: gemiddeld groot, appelvormig, bol- of afgeplat bolvormig m.a.w. bergamotvormig, middenbuikig, oneffen met brede kanten.

Schil: bleek citroengeel bij rijpheid, met bruine punten bezaaid en bruin gevlekt rond steel en kelk. Droog, licht ruw, stevig, leerachtig, voor consumptie vrucht schillen.

Steel: dik, houtig, meestal met knopje, bij de vrucht groen, aan het einde bruin.

Vlees: geelachtig wit tot zalmgeel, halfsmeltend, licht korrelig, zeer sappig, zacht zurig.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Vraagt warme, voedingrijke bodem. De eerste jaren nogal lang snoeien. Na de vormsnoei veelvuldig verjongen. Zeer geschikt voor haag-, leivormen en muurbeplanting.

Als hoogstam op beschutte standplaats. Zeer goede natuurlijk bewaring..

Zo laat mogelijk plukken anders rimpelen ze en hebben weinig smaak. Winterpeer die consumeerbaar is vanaf januari.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

BEURRE D'AMANLIS

synoniemen

Hängebirne, Wilhelmine, Hubard, Kassoise, Thiessoise (19).

herkomst

Frankrijk, omstreeks 1800, door boomkweker Jamin als zaailing gevonden in een boomgaard in Amanlis, in de omgeving van Rennes, en in 1826 in de handel gebracht (15).

boom

Groeit zeer sterk en kent een langdurige groeikracht. Tamelijk onregelmatig van vorm, met opwaarts gestrekte hoofdtakken en neerhangende takken. Kort vruchthout. Vormt een grote, breed piramidale kruin.

productiviteit

Vruchtbaarheid goed en regelmatig.

ziektegevoeligheid

Is vatbaar voor kanker en schurft.

vruchtbeschrijving

Vorm: middelmatig tot groot en zeer groot, stompkegel- tot klokvormig, middenbuikig.

Schil: glad en droog, donkergroen en blijft groenachtig bij rijpheid. Bruin gestippeld en gevlekt met bruinrode blos aan de zonkant.

Steel: kort tot middelmatig dik, houtachtig, gebogen, aan het uiteinde verdikt en bruin.

Vlees: wit, zeer saprijk, smeltend, flauw zoet met licht zurig aroma. Licht korrelig rond het klokhuis.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Vroeger wijd verspreid in Vlaanderen. Is niet geschikt voor koude natte gronden. Rustiek boomgaardras voor hoogstam. Minder mooie vrucht, maar goede zomerpeer omwille van de kwaliteit. Goede natuurlijke bewaring, niet lang.

De bomen van dit ras zijn moeilijk te vormen door de vele hangende takken.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

BON CHRÉTIEN WILLIAMS

synoniemen

Bartlett (VS), William's Christbirne, Stair's Pear, Bartlett de Boston, William's (15).

herkomst

Engeland, ontdekt door Stair, Aldermaston, Berkshire vóór 1770.

Door tuinbouwer Williams uit Londen verspreid en naar hem genoemd. Kwam in 1797 naar de USA, daar verbreid onder de naam "Bartlett" (19). Ook een rode mutant.

boom

Groei middelsterk, later zwakker. Boom blijft middelmatig van omvang. Gesteltakken schuin opwaarts tot steil, later veel slap hangend hout. Onevenwichtig met zijhout bezet.

productiviteit

Productie treedt vroeg in, vanaf het derde jaar en remt de groei. Grote en regelmatige productie. Rijpt gelijkmatig af.

ziektegevoeligheid

Gevoelig voor drukplekken, soms steencellen, overigens betrekkelijk weerstandbiedend.

vruchtbeschrijving

Vorm: middelgroot tot groot, kelkbuikig, tolvormig verlengd en kelkwaarts afgestompt kegelvormig, vruchtzijden oneffen, bultig met brede kanten.

Schil: effen, donkergroen, goudgeel bij rijpheid gestipt met rosse punten, geelbruine strepen of vlekken. Soms rood gestreept of met rode blos aan de zonkant.

Steel: dik en kort, houtig, groenbruin, recht.

Vlees: geelachtig wit, zacht, smeltend, zeer sappig, harmonisch zoet, met weinig zuur, gemuskeerde smaak.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Is de peer voor de "Poire William's" likeur. Wordt ook gebruikt voor inmaak in blik. Laat zich goed snoeien. Vooral verjongingssnoei

toepassen. Geringe natuurlijke bewaring, snel beurs bij rijpheid. Voor alle vormen geschikt.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

CLAPP'S FAVOURITE

synoniemen

Favourite de Clapp, Clapp's Liebling. Rode mutant = start krimson.

herkomst

Gewonnen door Thaddeus Clapp te Dorchester (V.S.) in 1860 en sedert 1867 in de handel.

boom

Groeit sterk, met steilopwaartse gesteltakken die later typisch boogvormig gaan uithangen.

De boom groeit breed uit en vormt een mooie breed piramidale kruin.

productiviteit

Vroeg, veel en regelmatig dragen is haar grootste kwaliteit. Blijft een goede handelspeer.

ziektegevoeligheid

Plaatselijk vatbaar voor schurft, gevoelig voor buikrot en vooral voor perenvuur.

vruchtbeschrijving

Vorm: groot, mooi peervormig. Gelijkmatic van vorm.

Schil: glad, droog, hard, korrelig, dik. Mooie goudgele grondkleur bij rijpheid, met lichte rode blos, met vlekken en flauwe strepen. Hele oppervlak bedekt met, als rode puntjes uitziende, stippen. De roestkleuring ontbreekt meestal.

Steel: middelmatig lang, dik, bruin, typisch vlezig verdikt.

Vlees: geelachtig wit, sappig, zoet licht zurig en met matig aroma.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Typische zomerpeer met korte bewaarduur. Vruchten vallen ook gemakkelijk en zijn drukgevoelig. Eens consumptierijp worden ze vlug beurs. Planten op beschutte plaatsen. Gedurende de eerste jaren, lange snoei van de vruchttwijgen om ze op vrucht te zetten.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

COMTESSE DE PARIS

synoniemen

Gräfin von Paris (D).

herkomst

Frankrijk, gekweekt door de tuinier William Fourcine uit Dreux in 1882 (19) (15).

boom

Matige groeikracht met schuin opgaande gesteltakken, slechts matig vertakt. Vruchthout bestaat uit korte twijgen, stekeltwijgen en sporen. Vormt breed piramidale kruin.

productiviteit

Vroege en regelmatige dracht met hoge producties. Bij te rijke dracht uitdunnen. In twee keer plukken.

ziektegevoeligheid

Gevoelig voor barsten van de vruchten, weinig voor schurft. Gevoelig voor nachtvorstschade en windschade.

vruchtbeschrijving

Vorm: middelgroot, langwerpig, peervormig, stompkegelvormig.

Schil: bleekgroen, regelmatig bedekt met roestvlekken. Verandert bij rijpheid weinig van kleur, typische roestvlek bij kelk en bij steel.

Steel: normaal, veelal scheef ingeplant, bruin, houtig, met vleesknop aan de vrucht.

Vlees: wit, saprijk zoet, zonder bepaald aroma. Vruchten blijven dikwijls smaakloos. Vormt op zware bodem wat steencellen rond het klokhuis.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Regelmatige verjongings snoei en vruchtdunning nodig om goed uitgegroeide en voldoende grote vruchten te verkrijgen. Kleine vruchten blijven in ieder geval smakeloos. Voor alle vormen geschikt. Eén van de weinige boomgaardwinterperen die hard blijft tot begin januari om dan boterzacht en sappig te worden. Door de brede kruinontwikkeling, de korte twijgen en vruchthout was het ras al vanouds

voorbestedemd voor de vorming van hoogstam-mige leivorm als gevelperen. Goede natuurlijke bewaring.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

FONDANTE DE CUERNE

synoniemen

Plaatselijk in Kuurne noemt men ze "ZOP-peér" (= sappeer) of Wynpeér (= Wijnpeer). Niet te verwarren met de Calebasse à la Reine die een totaal ander ras is.^[20] Deze namen worden in de hele regio voor zowat alle smeltende peren gebruikt.

herkomst

Afkomstig uit de omgeving van Kortrijk. Ze draagt de naam van het dorp waar ze werd gevonden door Reynaert - Beernaert. Noch de bekemer, noch de ontstaansperiode, noch het ogenblik van eerste productie konden worden achterhaald.

boom

Groeikrachtige boom, vormt dik hout en ontwikkelt een piramidale kruin.

productiviteit

vruchtbaar.

ziektegevoeligheid

Vrij gezond ras, alhoewel wat onderhevig aan kanker en schurft.

vruchtbeschrijving

Vorm: hoog peervormig tot soms haast eivormig.

Schil: glad, gaat van heldergroen over in citroengeel bij rijpheid. Over hele oppervlak met vele kleine, grijze punten gestipt en roestig gevlekt aan de zonkant, rond steel- en kelkholte.

Steel: groen met grijsbruin, dik en verdikt aan de twee uiteinden. Schuin ingeplant en soms helemaal opzij gedrukt door een vleesknoebel aan het vruchteinde.

De stervormig open kelk staat in een weinig diepe, brede kelkholte met licht hobbelige randen. Het klokhuis is klein en de zaadholten gesloten, de pitten zijn helder bruin, middelmatig groot, ovaal, puntig en afgeplat.

Vlees: wit, fijn, boterachtig smeltend, sappig, zoet wijnachtig en met een aangenaam aroma dat aan de Amandelpeer doet denken.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplant-tips, onderhoud

Gedijt evengoed als laagstampiramide als in hoogstam of leivorm, maar veelal als hoogstammige boomgaardpeer aangeplant. Geringe bewaring, best tussenplukken om er langer van te kunnen genieten. Ze is even mooi als de Ananas de Courtrai, waarvan ze haast alle kwaliteiten heeft en die ze in rijptijd opvolgt.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

JEFKENSPEER

synoniemen

Het enige synoniem is Beurré Chaboceau (25), in het Brusselse occasioneel ook wel Poire St. Joesph of Poire de Joseph genoemd.

herkomst

Vlaams maar de aanwinst is omstreden. In 1780-1790 was E.H. Jan de Pameleire proost in de abdij der Witheren in Denderwindeke. Het was hij of zijn hovenier Jef Thiebaut die de Jefkenspeer uit zaad won. Bij de Franse revolutie kwam de proostdij in handen van Notaris Chaboceau van Ninove die ze verspreidde onder de naam van Beurré Chaboceau.(14)

boom

Sterke groei­kracht. Vormt breed piramidale maar kleine kruin, met mooi gestel en enorme vertakkingen.

productiviteit

Vrucht­bare variëteit die uit­munt door een goede en regelmatige dracht. Kan in hoog­stam­vorm zeer oud worden en op hogere

leeftijd enorme oogsten leveren, maar heeft zowat om de 4 jaar een beurtjaar.

ziektegevoeligheid

Een weinig schurft­gevoelig, overigens gezond en vrij resistent.

vruchtbeschrijving

Vorm: middelmatig grote vrucht, van vorm kort conisch, rond-tolvormig tot enigszins verlengd. Ze lijkt op een kleine Seigneur Esperen.

Schil: donker bruin-rood of bruin overgaand in een oogstrelende geel-gebronsde tint. Over het gehele oppervlak bedekt met karakteristieke grijsbruine vlekjes omgeven met donkere rand.

Steel: half houtachtig, middelmatig lang, tamelijk dun en schuin ingeplant in een smalle, nauwelijks getekende steelholte.

Vlees: wit, fijn, zeer sappig, zoet en zeer verfrissend. Het heeft een licht gearomatiseerde, aangename smaak.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Goede boomgaardvariëteit voor hoog- en halfstam. Ze komt vooral in aanmerking voor windbeschutting van boomgaarden langs NW en NO zijden. Tevens is ze aanbevolen voor de vorming van windbrekers, in randbeplanting van erg aan wind blootgestelde commerciële laagstamaanplantingen.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

KRAAIPEER

synoniemen

Craypeere.

herkomst

Het ras moet zeer ver teruggaan in de geschiedenis. In een manuscript van de XVde eeuw staat nl. vermeld dat men toen op de fruitmarkt van Gent volgende peren verkocht: "Keyserpeeren, Nevelsche Surreelen, Hurviers en Croypeere."

Lokale variëteit voor Vlaanderen. In 1930 vermeld voor de streek van Maldegem, maar ook in West-Vlaanderen verspreid en bekend als "niet fijn, maar zeer vruchtbaar". [16]

boom

Sterk groeiachtige boom met breedpiramidale kruin, veel klein hout en enigszins hoekige twijgen.

productiviteit

De Kraaipeer is regelmatig en enorm dragend. Oudere bomen dragen niet zelden 1.000 kg en meer.

ziektegevoeligheid

Zeer gezonde boom.

vruchtbeschrijving

Vorm: middelmatig groot, ruitvormig, grootste breedte ongeveer in het midden, vrucht heeft wat hoekig uitzicht. Zowel naar steel als naar kelkkant versmallend, soms conisch.

Schil: Harde schil, groengeel tot citroengeel bij rijpheid, met grijsbruine stippen en roestige vegen verspreid over het oppervlak, soms roestige verkleuring rond kelk en wat vlekken en strepen rond de steelinplant. Soms aan zonkant lichte rozerode strepen en vlekjes.

Steel: vrij lang en middelmatig dik, meestal gebogen, bleekbruin met groene delen naar de inplant toe en een paar beekgroene schubjes. In erg kleine, licht hobbelige, meestal scheve indeuking, soms glad, soms met vleesknobbeltjes.

Vlees: wit, droog, melig bij rijpheid. Dient bij overgang van groen naar lichtgele schijn geplukt en verwerkt te worden. Dan is het vlees,

zwak sappig, licht korrelig, weinig van smaak en zoet. Groen is het hard, krakend, licht sappig, zoet-rins.

Kelk: Opzittend of in lichte indeuking in de conische kelkkant, met lichte welving van de randen. Met groengrijze, wollige, lange, rechtopstaande, middelmatig stevige kelkblaadjes.

Klokhuis: lang, ovaal in het midden van de vrucht gelegen, met middelmatig grote, donkerbruine, zijdelings spitsneuzige pitten.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Ook gebruikt als strooppeer. Rustieke boomgaardvariëteit en in alle vormen.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

LE LECTIER

synoniemen

Niet gekend.

herkomst

Frankrijk in 1882 door August Lesueur uit Orléans uit een kruising van "Bon Chrétien Williams" x "Bergamotte Fortunée" verkregen, vanaf 1889 door boomkwekerij Transon, uit Orléans in de handel gebracht, genoemd naar een Franse pomoloog uit de 17e eeuw.

boom

Groeit sterk; gesteltakken steil opstaand, goed bezet met zijtakken, later hangend, waaraan vruchttwijgen en stekeltwijgen. Vorm van de kruin smal piramidaal.

productiviteit

Laat, middelmatig hoog, daarna regelmatig, opbrengst is gunstig te beïnvloeden door nabijheid van een goede bestuiver.

ziektegevoeligheid

Sterk gevoelig voor drukplekken, steencel-

vorming rondom het klokhuis, vlug beurs bij rijpheid, vruchtrot- en schurftgevoelig.

vruchtbeschrijving

Vorm: groot, zeer groot op leivormen, vorm lang peer, flesvormig, onregelmatig midden tot kelkbuikig, spits in de steel overgaand, kelkwaarts afgestompt, smaller, met typische kanten naar het midden van de vrucht; vruchtzijden oneffen, bultig, hoekig, asymmetrisch.

Schil: glad, soepel glanzend, droog, dun, broos, mooi geel gekleurd bij rijpheid.

Steel: kort tamelijk dik, meestal niet buiten het vruchtvlak, in een smalle diepe, middelmatig brede, grijsbruine steelholte ingeplant.

Vlees: groenachtig wit tot geelachtig wit, op geschikte standplaatsen fijn, zacht, smeltend, volsappig, matig zoet, nobel wijnachtig zuur, geen sterk aroma.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Goed geschikt voor laagstam. Voor een goede

bestuiving werd soms een "Williams" op een tak geënt. Zo laat mogelijk plukken, rekening houdend met de standplaats, drukvrij plukken, gevoelig voor transport. Vruchtval bij boomrijpheid. Een van de beste winterperen, extra voor de handel.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

PASTOORSPEER

synoniemen

De Curé, Poire de Curé (19), Belle Adrienne, Belle de Berry, Bon papa, Belle Héloïse, Grosse Allongée, De Cloin, Messire d'Hiver, Vicar of Winkfield (17) (22)

herkomst

Uit Frankrijk, in 1760 door pastoor Leroy, van Villers-en-Brenne bij Clion (Indre), in het bos van Fromenteau gevonden.

boom

Sterke groei met schuin opgaand gestel en min of meer neerhangende takken. Vruchthout bestaat uit korte twijgen, stekeltwijgen en sporen. Vormt smal tot breed piramidale kruin.

productiviteit

Vruchtbaarheid is laat en goed maar jaarlijks erg verschillend. Windvast tot kort voor boomrijpheid. Bij boomrijpheid echter sterk onderhevig aan vruchtval.

Vruchten hangen alleen, paarsgewijs of in trossen.

ziektegevoeligheid

Schurftgevoelig en matig onderhevig aan steencelvorming.

vruchtbeschrijving

Vorm: middelmatig tot zeer groot, lang, flesvormig, midden- of kelkbuikig en met gezwel aan steelkant.

Schil: bleekgroen overgaand naar bleekgeel met groene doorschijn bij rijpheid, met grijs-groenige stippen en bruine vlekken rond steel en kelk.

Steel: middelmatig lang en middelmatig dik, schuin ingeplant.

Vlees: groenachtig wit, grofcellig, halfsmeltend, sappig, matig zoet met fijne, pittige, zure smaak en zwak maar typisch aroma.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Vroeger een belangrijk winterras, veelvuldig aangeplant. Voor eigen gebruik, volkstuinen en landelijke boomgaarden een winterpeer met gegarandeerde opbrengst. Rustiek boomgaardras voor alle streken. Voor alle

gronden en vormen geschikt, maar komt best tot zijn recht in hoog- en halfstam. De conische kruin en de rustieke boomvorm maken het tot een graag gepland boomgaardras voor de hoog- en halfstamvorm. Sterke vormsnoei is nodig.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

PONDSPEER

synoniemen

Catillac, omstreeks de eeuwwisseling lokaal ook Kadulak en Pompeer genoemd. Verder alle synoniemen van Catillac, o.a. : Bon Chrétien d'Amiens, Chartreuse, Grand Monarque, Belle Pear, Pound Pear, Monstrueuse des Landes.

herkomst

Zeer oud, oorspronkelijk Frans ras. De naam verwijst mogelijk naar de grote vruchten die gemakkelijk een pond kunnen wegen.

boom

Sterke groei. Vormt een krachtige, mooie piramidale boom. Boom moet in beschutting van windscherm geplaatst worden.

productiviteit

Laat vruchtbaar maar vanaf dan geregeld dragend. Heeft geen last van beurtjaren. Draagt niet zo overvloedig als Saint-Remy, maar geeft toch redelijk hoge producties, vanwege het hoge vruchtgewicht.

ziektegevoeligheid

De boom is over het algemeen gezond. De vruchten kunnen last hebben van rotte neuzen.

vruchtbeschrijving

Vorm: grote, vrij buikige peer, lijkt wat vorm betreft op Saint-Remy.

Schil: groene, gladde schil die mooi geblost kan zijn met soms enkele roestvlekjes.

Steel: pondspeer heeft een iets ingezonken, vrij lange steel.

Vlees: wit, sappig en vrij grof, wat zurig van smaak.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Mooi rood kokende peer. Krom groeiende takken maken een degelijke vormsnoei noodzakelijk. Zorg voor de uitbouw van een stevig en krachtig gestel, denkend aan de grootte en het gewicht van de vruchten.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

SAINT REMY

synoniemen

In enkele werken gelijk gesteld aan de Bellissime d' Hiver. (15) Beschreven door Duhamel du Monceau in Fr. in 1768.

herkomst

Afkomstig uit het Land van Herve (Luik) waar ze in de jaren 1838 door tuinman Lequarré, in de gemeente Saint-Remy, werd gevonden en in 1882 in de handel gebracht (65).

boom

De boom wordt zeer groot en breed met afhangende takken (paraplu vorm) en typisch rode jonge twijgen. Zeer sterke groeikracht. Kruin breed-rond piramidaal.

productiviteit

Op oudere leeftijd rijk dragend.

ziektegevoeligheid

Gevoelig aan schurft. Algemeen gezonde boom.

vruchtbeschrijving

Vorm: dikke, zware vruchten, dikbuikig tot rond tolvormig, licht hobbelig rond de kelkholte.

Schil: donkergroen, okergeel, bij rijpheid, bruinrood gekleurd aan de zonkant, grijs en bruingeel gestippeld over hele oppervlakte.

Steel: middelmatig lang, dik en verdikt aan de basis, ondiep ingeplant.

Vlees: wit, half krakend, half fijn, sappig, zoet alhoewel wat wrang. Het vlees wordt roze bij het koken. Zeer hard, wat haar in het Antwerpse de bijnaam "Kanonballen" opleverde.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Mande stoofpeer. Voor alle gronden geschikt, ook voor minder goede bodems en standplaatsen. Goede boomgaardvariëteit voor hoog- en halfstam. Wel tegen wind beschutte standplaats nodig, zoniet vallen de vruchten in de herfst al voor rijpheid. Werd omwille van zijn rechte, kloeke groei eertijds als stamvormer gebruikt. Bij zware vorst kan

deze stam echter bevroren en gaat de volledige boom verloren.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

WITTE KRIEKPEER

synoniemen

Poire Cerise Blanche, Groene Kriekpeer.

herkomst

Mogelijk ondervariëteit van de Bruine Kriekpeer, maar zou evengoed een aparte eigenheid kunnen zijn. Genetisch onderzoek zal hieromtrent uitsluitsel moeten brengen.

boom

Sterke groeikracht. Vormt een krachtige, gezonde, rustieke boom met mooie hoge brede afgeknotte piramidale kruin.

productiviteit

Regelmatige en goede dracht, van enig belang als vroege zomerpeer.

ziektegevoeligheid

Tamelijk weerstandbiedend aan schurft. Zeer gezonde groei.

vruchtbeschrijving

Vorm: afgeknot rond tolvormig, regelmatig. De dikte is middelmatig klein, over het alge-

meen wat langer dan de Bruine Kriekpeer, maar hiermee overigens in de meeste hoedanigheden overeenkomend.

Steel: middelmatig, vrij dik maar meer uitgerokken en dunner dan bij de Bruine Kriekpeer, licht schuin ingeplant.

Vlees: wit, fijn, middelmatig vast, licht wrang, sappig als rijpheidgraad niet te ver gevorderd is, licht korrelachtig rond het klokhuis. De smaak is een typisch zoetzure, licht bitter. [25]

Kelk: middelmatig, opstaande.

Huid: groenbruin, strogeel bij rijpheid, roodbruin gestippeld en gevlekt hoofdzakelijk aan de zonkant.

Verschilpunten die haar van de Bruine Kriekpeer onderscheiden zijn:

- De vrucht is enigszins langer van vorm dan de Bruine Kriekpeer.
- De steel is meer uitgerokken en dunner.
- De kleur is minder helder.
- Ze rijpt wat vroeger dan de Bruine Kriekpeer.
- De typische zuur-zoete smaak.

- Ze is nog sneller buikziek dan de Bruine Kriekpeer en bewaart slechts enkele dagen

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Nog iets vroeger rijp dan de bruine kriekpeer, bewaart slechts enkele dagen. Uitermate geschikt voor de boomgaardcultuur en als beschuttingsaanplanting voor boomgaarden aan de west- en noordzijde. Zij bezit een verbazend goede vruchtbaarheid waarop beurtjaren weinig vat hebben. Dit ras is geschikt voor alle vormen. Zeer geschikt voor lichte gronden.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

Typische West-Vlaamse perenrassen gezocht.

Ten slotte willen we toch nog een aantal rassen vermelden die vorige eeuwen in West Vlaanderen bestonden. Van deze werd minstens een naamvermelding bekomen maar tot op vandaag werd noch beschrijving, noch boom teruggevonden. Mogelijk komen deze rassen nog in de streek voor. In ander gevallen werden dan weer verschillende rassen teruggevonden onder dezelfde naam. Ook hier is verder onderzoek noodzakelijk om de juiste vrucht onder haar juiste benaming te kunnen beschrijven.

Betreffende deze rassen ontvangen wij graag uw tips.

Ananas de Courtrai

herkomst: Toevalszaailing in Kortrijk en omstreken sedert lang geteeld. Een precieze datum is niet gekend maar de heer Six, die tuinman was in deze stad omstreeks 1784, vond ze er reeds goed verspreid.

boom: groeikrchtig en zeer vruchtbaar. Voor alle vormen geschikt.

vrucht: tolvormig tot peervormig, grasgroen soms licht roodbruin gestreept, wordt goudgeel bij rijpheid. Zeer dikke gebogen steel.

vlees: wit, fijn, smeltend, voldoende sappig, zoet en met aangenaam aroma, geen muskus-smaak.

Rijpt eind augustus en houdt niet lang. Om de gebruikstijd te verlengen begint men in Kortrijk al met het plukken van de dikste vruchten vanaf begin augustus. Men zet ze op de vensterplaat in de woning en op een week tijd zijn ze al perfect op snee. Door de oogst zo om de week te herhalen kan men alle mooie vruchten oogsten en toch een maand lang van de vruchten genieten.

Bronzée d'Enghien

herkomst: Door J. De Jonghe in 1853 gevonden in een tuin in Edingen

boom: gematigde groeikracht, piramidale kruin.

productiviteit: zeer vruchtbaar.

vruchtbeschrijving: middelgrote vrucht, ovaal peervormig, licht brons gekleurd met gele vlekjes. Fijn vlees, sappig, zoetachtig rins, frisse smaak.

Aanbevelenswaardige wintervariëteit voor de boomgaard.

Draagt haast alle jaren goed. Vrucht houdt zeer goed aan de boom en weerstaat aan de sterkste winden.

Calebasse Bosc

rijptijd: oktober, november.

synoniemen: Beurré Bosc, foutief Calebasse Box.

herkomst: Door van Van Mons gevonden tussen zijn zaailingen in Leuven en door hem opgedragen aan de heer Bosc. Was vroeger in W. Vlaanderen tamelijk veel aangeplant

boom: is groeikrchtig, vooral geschikt voor de hoogstamvorm en op ietwat beschutte standplaats.

vrucht: zeer groot, langgerokken peervormig of calebassevormig, grijsgroen overgaand in goudgeel roestig bij rijpheid. Lange, gebogen steel. Wit vlees, half fijn, half smeltend, saprijk, zoet, met aangename smaak.

Marie Louise

rijptijd: oktober.

synoniemen: Marie Chrétienne, Marie Louise Delcourt, Marie Louise Nova.

herkomst: België, begin 19e eeuw.

boom: Groeit zwak, met hangende twijgen, weinig structuur, vormt breed piramidale boom.

productiviteit: Vroeg, middelmatig tot hoog. Vruchten windvast.

ziektegevoeligheid: Zeer gevoelig voor schurft, afhankelijk van de standplaats.

Vrucht: peer-, tot kegelvormig. Schil middelmatig dik en ruw, witachtig groen. Geel bij rijpheid. Steel opzittend, gedeeltelijk met vleesverdikking. Vlees wit, smeltend, zacht, sappig, wijnachtig, rins.

Goede handpeer

Prosten

herkomst: Lokaal West-Vlaams ras waarvan de herkomst nog niet is achterhaald.

De boom kent een middelmatig sterke groei en vormt een breed-piramidale kruin.

vrucht: middelmatig grote vrucht, afgeknot peervormig tot tolvormig, groengeel met vele grijze punten en vlekjes doorstipt en hier en daar verruwd.

Stevige, middelmatig lange, rechte steel.

Prosten is een zomerpeer, rijpend begin augustus.

Van deze verloren gewaande variëteit werd pas onlangs één boom teruggevonden. Ofschoon we weten dat het risicovol is om zich, steunend op één vindplaats, een beeld te vormen van deze vrucht wilden wij voor u toch reeds een tip van de sluier oplichten. De studie van boom en vrucht zijn lopende. Zekerheid omtrent de juistheid en een grondige beschrijving zal pas na enkele observatiejaren, hopelijk nog aan andere moederbomen, gerealiseerd kunnen worden.

Saint Germain

rijptijd: december.

synoniemen: Saint-Germain Gris, Saint-Germain d'Hiver, Saint-Germain Jaune, Saint-Germain Vert.

herkomst: Frankrijk, zeer oud ras.

boom: groeit middelmatig sterk, vormt breed piramidale bomen.

De opbrengst begint middelmatig vroeg en hoog.

Gevoelig voor schurft.

vrucht: is peer-, kegelvorm, gelijkend op 'Comtesse de Paris' met een grove groenachtig gele schil zonder dekkleur; sterk gestippeld, roestvlekken bij kelk, steel op de vrucht.

Het vlees is geelachtig wit, smeltend, fijnkorrelig, zeer sappig, weinig zoet, fijnkruidig.

Beurré Lebrun

rijptijd: september, oktober.

Sterk groeiende zeer gezonde en vruchtbare boom.

Triomphe de Vienne

herkomst: Frankrijk, waar ze in de 19de eeuw werd gewonnen door Dhr. Collaud in Montagnan.

boom: Vormt hoge piramidale bomen met een goede gezondheid. Is wel gevoelig voor perenvuur. De opbrengst is laat en onregelmatig.

vrucht: De vruchten zijn mooi bronsgroen met veel roestvlekken, het vlees is bruinrozig, sappig zoet maar grofkorrelig. Goede herfstpeer voor, vers gebruik.

Betten (Brugge omstreeks 1900)

Brugse Meisjes (Brugge omstreeks 1900)

Donderpeer (Brugge omstreeks 1900)

Groen Bergamotten (lokaal ras van streek N. van Brugge)

Suikerpeer (1890)

Vijgepeer (1890)

pruim

BELLE DE LOUVAIN

synoniemen

Prune de Pape, Monstrueuse. In het Limburgse in volksmond "Hondskloten" genoemd en in Brabant dan weer "Paterskloten". In Brugge Karnebroeken

herkomst

Belgisch ras, gewonnen door Van Mons in zijn kwekerij in Leuven omstreeks 1840. Heeft grote verspreiding gekend. Vandaar de talrijke synoniemen en vertalingen als: Bella de Lovania (It), Plum de Louvain (GB), Schöne aus Löwen (D).

boom

Kent een grote groeikracht met zware vertakkingen en enigszins opgaande groeiwijze. Snel ontwikkelende boom met schone stam en mooie opgerichte kroon. Kenmerkend zijn de vaak afgebroken of ontbrekende gesteltakken.

productiviteit

Niet vroeg, maar op latere leeftijd buitenge-

woon vruchtbaar. Zodanig zelfs dat de gesteltakken gemakkelijk afbreken onder het grote gewicht. Enigszins beurtjaargevoelig. De goede en regelmatige dracht maakt de niet al te hoge prijzen enigszins goed.

ziektegevoeligheid

Over het algemeen zeer bevredigend, blijft nochtans niet gespaard van de loodglansziekte. Snoeiwonden dus steeds goed aflakken ! Tamelijk weerstandbiedend aan rode spin.

vruchtbeschrijving

Vorm: groot, eivormig tot ovaal, soms wat onregelmatig zijdelings gedrukt en ietwat bonkig van uitzicht.

Huid: donkerpaarsrood, effen, komt bij volledige rijpheid gemakkelijk van het vruchtvlees los, donzig, groef middelmatig, soms nauwelijks afgetekend.

Vlees: geelachtig, halfzacht, sappig. De steen laat gedeeltelijk los, meestal aan één kant tamelijk vast aan het vruchtvlees. Regelmatig

gommig rond steen.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Gespreide rijpheid, tussenplukken is aangewezen. De variëteit kan als struik, halfstam of hoogstam worden geteeld en kent in alle vormen een grote of regelmatige vruchtbaarheid. Variëteit voor de liefhebberscultuur maar vooral aangewezen voor de boomgaardteelt. Goede stamvormer. Bestuiving door andere variëteit is wenselijk: o.a. Czar, Opal, Reine Claude d' Altan. De vruchten houden goed vast aan de vruchtsteel.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

BLEUE DE BELGIQUE

synoniemen

De originele naam is Bleue de Perque (Perck), deze naam is echter reeds in het verleden geheel in onbruik geraakt. Andere synoniemen o.a. Belgian Purple, Bleue de Bergues.

herkomst

Oud Belgisch ras, vóór 1850 ontstaan en geïntroduceerd omstreeks 1853. Ouders onbekend. Er zijn vrijwel zeker meerdere rassen of typen in de omloop die de naam Bleue de Belgique dragen.

boom

Middelmatig sterke groei. Vormt middelgrote bomen met opgerichte groeiwijze en zware, breed opvallende takken.

productiviteit

Vroeg en zeer goed. Niet zelden meer dan 50 kg per boom, maar iets onregelmatig rijpend. Tussenplukken noodzakelijk.

ziektegevoeligheid

Bevredigend, weinig vatbaar voor loodglans, enigszins gevoelig voor Moniliarot op de vruchten.

vruchtbeschrijving

Vorm: middelmatig groot, eirond.

Huid: donkerblauw, effen, dun, vrij hard, zeer donzig, wat de vruchten een blauwig uitzicht geeft. Mooie vrucht

Vlees: geelgroen, fijn, sappig, vast en met goede smaak. Steen aanklevend.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Geschikt voor hoogstammige boomgaardebomen, maar ook voor halfstam en struikvorm. Zowel voor liefhebbers als boomgaardcultuur. Door de hoge vruchtbaarheid en de zeer behoorlijke smaak is de Bleu de Belgique een aan te bevelen ras. Heeft vooral een uitdunningsnoei van het sterk afhangende hout nodig.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

EARLY RIVERS PROLIFIC

synoniemen

Vilvoordse, "Precoskes", Eldense Blauwe (NL), Early Favourite, Favorite précoce.

De variëteit werd in de jaren 1950 tamelijk veel geteeld in de omgeving van Pamel (W. Brabant) waar ze "Pamelse Tetjes" of "Pamelse Datjes" worden genoemd.

herkomst

Uit Engeland, omstreeks 1830 door boomkweker Thomas Rivers, in Sawbridgeworth, gewonnen uit een zaailing van Précoce de Tours.

boom

De boom groeit matig met middelmatig zware vertakkingen, wordt nooit een grote boom. Vormt bolvormige kruin met opengespreide, neerhangende takken, vooral bij bomen in productie. Dichte groeiwijze met veel klein hout.

productiviteit

Groot en regelmatig. Jonge bomen dragen al erg vroeg.

ziektegevoeligheid

Gemakkelijk door rode spin aangetast, overigens zeer bevredigend.

vruchtbeschrijving

Vorm: klein tot matig groot, ovaal langwerpig tot vrijwel zuiver rond.

Huid: donker violetkleurig, effen, hard, zeer donzig wat aan de vruchten een blauwachtig uitzicht geeft, groef licht afgetekend.

Vlees: geelachtig groen, zeer sappig, smaak matig, schil hard en wrang. De steen is los of lichtjes vastzittend.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Is reeds op jeugdige leeftijd vruchtbaar en draagt vrij regelmatig. Verdienstelijke variëteit wegens haar vroegrijpheid, kan slechts voor geringe aanplanting aanbevolen worden. Oogst dikwijls zeer overvloedig, zodat vruchtdunning noodzakelijk is om behoorlijk uitgegroeide vruchten te verkrijgen. Hoogstamboomgaardras, voor alle vormen en op vrijwel iedere grond.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

JEFFERSON

synoniemen

Geen

herkomst

Uit VS, in 1825 bekomen door rechter Buel, in New York en genoemd naar President Jefferson. In de handel gebracht rond 1829.

boom

Middelmatig tot sterk, zware vertakkingen, ronde, regelmatige ontwikkeling.

De boom groeit zolang hij jong is sterk; hij wordt echter niet groot, wat moet worden toegeschreven aan de vroege en buitengewone vruchtbaarheid.

productiviteit

Mooie kwaliteitspruim, zeer goede handelswaarde; de vruchtbaarheid is goed.

ziektegevoeligheid

Zeer bevredigend.

vruchtbeschrijving

Vorm: middelmatig groot, lang en ovaal met duidelijke groef.

Huid: groengeel, lichtroze en rood gevlekt of gestippeld aan de zonkant, effen, dun, hard, komt bij volledige rijpheid van het vruchtvlees los, licht donzig.

Vlees: geel, vast, fijn, sappig en zoet met aangenaam aroma à la Reine Claude. De steen zit half vast.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Pruimen hangen vrij vast aan de boom. Voor alle boomvormen geschikt. Ook boomgaardvariëteit. Vormt goed stammen. Vraagt zonnige, beschutte standplaats omwille van het vroege bloeitijdstip. Zeer verdienstelijke variëteit, erg aan te bevelen zo de vruchtbaarheid kan verzekerd worden door aangepaste kruisbestuiving.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

QUEEN VICTORIA

synoniemen

Victoria, Reine Victoria, Victoriablomme, Dronning Victoria, Aderton of Dauphine.

herkomst

Uit Engeland, gewonnen in een tuin te Alderton, in Sussex, en in de handel gebracht rond 1840.

boom

Middelmatig tot sterke groei, neerhangende vertakkingen en opengespreide ontwikkeling.

productiviteit

Buitengewoon en zeer vroeg. Ten gevolge van de vruchtbaarheid blijft de ontwikkeling van de bomen over het algemeen beperkt. Het uitdunnen van de vruchten en het ondersteunen van de takken is noodzakelijk om het afbreken te voorkomen. Een van de meest opbrengende pruimenrassen.

ziektegevoeligheid

Zeer gevoelig voor de loodglansziekte en Moniliarot en sharka.

vruchtbeschrijving

Vorm: middelmatig groot, ovaal

Huid: bleekrood, met helderdonkerrode vlekken aan de zonkant, geelachtige ondergrond aan de schaduwkant, met grijze stippels bezaaid over gans de oppervlakte, effen, dun, komt tamelijk goed van het vruchtvlees los bij volledige rijpheid, licht donzig.

Vlees: geel met groene doorschijn, zoete smaak, middelmatig vast. Steen volledig los van het vruchtvlees.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Rijpende vruchten komen gemakkelijk los van de steel. Voor hoogstam, halfstam en struikvormen geschikt. Voor hoogstamvorm te veredelen op goede stamvormer op stamhoogte. Zelfbestuivende variëteit en zeer goede bestuiver voor een hele reeks rassen.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

REINE CLAUDE CROTTÉE

synoniemen

Reine-Claude Verte, (NL) Reine-Claude dorée, Reine-Claude de crottée (in de prov. Luik en Limburg), Reine-Claude Abricot Vert, Dauphine. Als lokale verbastering klinkt het vaak als 'Ringeloten'.

herkomst

Onzeker, zeer oude variëteit, reeds voor de XVle eeuw gekweekt, opgedragen aan Koningin Claude, gemalin van Frans I van Frankrijk. Werd in Engeland ingevoerd door Sir Thomas Gage, vandaar dat in Engeland de naam "Green Gage" algemeen gebruikt wordt.

boom

Middelmatig tot sterk, zware hoofdvertakkingen, opengespreide ontwikkeling.

productiviteit

Niet vroeg vruchtbaar en dan nog wisselvallig en middelmatig van opbrengst. Volksmond beweert dat ze maar eens om de 5 jaar fatsoenlijk draagt. De andere jaren produceert ze gering tot middelmatig en over het alge-

meen niet bevredigend. Toch wordt ze omwille van haar fijne, vermaarde kwaliteit, terecht de koningin van de pruimen genoemd.

ziektegevoeligheid

Zeer bevredigend, weerstaat enigszins aan de rode spin.

vruchtbeschrijving

Vorm: rond, klein tot middelmatig

Huid: groen met gele weerschijn, paarsroze gestippeld aan de zonkant en lichte cirkelvormige barstjes rond de steelholte. zeer weinig dons, groef middelmatig diep, soms nauwelijks afgetekend.

Vlees: groenachtig, vast, sappig, zeer zoet en met speciaal, zeer aangenaam aroma. De steen is over het algemeen los van het vruchtvlees.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

De variëteit is voor alle cultuurwijzen en elke boomvorm geschikt; wel dient er rekening gehouden met de plantplaats. Men plant

bij voorkeur in bewerkte gronden met een gemiddelde vastheid (kleiachtige zandgrond, zachte leemgrond) met diepere waterstand. Doet het als boomgaardvariëteit ietwat minder. Heeft absoluut een goede bestuiver nodig.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

REINE CLAUDE D'OULLINS

synoniemen

Massot, Oullins Golden Gage.

herkomst

Uit Frankrijk, zou als zaailing bekomen zijn in Coligny in 1860 en werd in Oullins, bij Lyon, in de cultuur gebracht door de boomkweker Massot Père.

boom

Op jonge leeftijd groeit de boom zeer sterk. Is zelfs onder de pruimen een der sterkste groeiers. Sterk, brede, ontwikkeling met zware vertakkingen, welke gemakkelijk kaal worden.

productiviteit

Tamelijk laat, maar goed. Bomen welke een zekere ontwikkeling bereikt hebben zijn voldoende en regelmatig vruchtbaar. Bij jongere bomen laat de vruchtbaarheid te wensen over. Blijft vaak te sterk groeien waardoor hij moeilijk tot vruchtzetting komt.

ziektegevoeligheid

Weinig last van ziekten. Het hout is echter zeer broos, waardoor takbreuk veelvuldig voorkomt.

vruchtbeschrijving

Vorm: : vrijwel ronde, middelmatig grote tot grote vrucht.

Huid: effen, tamelijk dun, licht donzig, kanariegeel, iets groenachtig, soms lichtroze getint aan de zonkant

Vlees: : geelgroenachtig, zeer sappig, middelmatig vast, bij volledige rijpheid, zacht, honigzoet, zeer goed aroma; de steen is los of aan één kant licht vastzittend.

Rijpt: einde juli, begin augustus

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Groeit vrijwel op iedere grond, vraagt goede bemesting. Bij overvloedige oogst is vruchtdunning gewenst. Het hout is nl. erg broos waardoor gemakkelijk takbreuk voorkomt. Ongelijkmatig rijpen maakt tussenpluk gewenst; Vruchten houden goed vast aan steel

en tak, maar zijn gevoelig aan beschadiging en barsten gemakkelijk. Voor alle vormen geschikt. Goede rustieke boomgaardvariëteit, wel op voldoende afstand (8m) te planten. Zowel voor liefhebbers als handelsteelt. Goede stamvormer.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

kers

BIGARREAU NOIR

synoniemen

Bigarreau Gros Noir, Grosse Schwarze Knörpelskirsche. In vlaanderen ten onrechte zwarte krakers genoemd.

herkomst

Onbekend. Het ras werd al in 1540 door Charles Etienne in Parijs beschreven als "Cerise Coeur Noir" en moet als een van de oudste en veel verspreide variëteiten aanzien worden.

boom

Matig sterke groei met matig sterke hoofdvertakkingen en een bolvormige opgaande groeiwijze.

productiviteit

Regelmatige drager, met middelmatige tot grote producties.

ziektegevoeligheid

Stevig ras, weinig ziektegevoelig.

vruchtbeschrijving

Vorm: matig groot, glanzend, stomp conisch

tot breed hartvormig en met lange steel.

Kleur: donkerrood, bij volledige rijpheid haast zwart.

Vlees: vast, krakend, rozerood gekleurd, zeer sappig zoet.

Steen: niet aanklevend.

Naad: purperrood in ondiepe brede groef.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Bigarreau Noir is vaak gebruikt als verzamelnaam van talrijke dikvruchtige, zwarte bigarreauvariëteiten wat verwarring in de hand werkt. Voor alle boomvormen geschikt.

Rijpt in de zesde kersenweek.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

perzik

DELESPAUL

synoniemen

Vroege Delespaul.

herkomst

Door de heer Delespaul werden stenen van de Madame Gaujard uitgezaaid in de tuinen van zijn kasteel in Waregem in West-Vlaanderen. Eén van de bekomen zaailingen gaf ontstaan aan de variëteit Delespaul.

boom

Sterke tot zeer sterke groei­kracht

productiviteit

Goede en tamelijk regelmatige vruchtbaarheid.

ziektegevoeligheid

Vrij resistent, goed weerstandbiedend aan ziekten en belagers

vruchtbeschrijving

Vorm: dik, rond. De vrucht is aan de bovenzijde licht ingedrukt en heeft een diepe steelholte. Het stempelmerk is klein en staat in

een matig diepe, smalle indeuking.

De groef is middelmatig diep

Huid: fijn donzig en met een matig dikke huid. Ze is donkerpaarsrood gekleurd aan de zonnkant en geelgroen aan de schaduwzijde.

Vlees: roomkleurig met groene weerschijn en bij volledige rijpheid lichtroze rond de steelholte. Het is half­fijn, zoet en met weinig aroma. De steen is aanklevend aan het vlees, maar bij volledige rijpheid komt hij gemakkelijk van het vruchtvlees los.

Oogst: eerste helft augustus

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Midden 20ste eeuw hoofdzakelijk geteeld als boomgaardcultuur. Dank zij de sterke groei­kracht ook voor hoog en halfstam geschikt. De bloem is klein en wijnrood van kleur. Delespaul is een goede, vaste, witvlezige perzik, verdienen­stelijk voor de boomgaardcultuur. Ze is goed bestand tegen behandeling en transport.

Alhoewel ze commercieel vooral geteeld en ge­waar­deerd werd in Oost Vlaanderen, is ze

voor elke liefhebbersteelt aan te raden, in de streken die voor de perzikteelt geschikt zijn. Deze soort is zelf­fertil.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

okkernoot

OKKERNOOT

synoniemen

Juglans Regia (lat.).

herkomst

De okkernoot kwam in het tertiair tijdperk in heel Europa voor, maar stierf bij ons gedurende de ijstijden uit. De recente verspreiding is waarschijnlijk afkomstig uit Zuid-West-Azië via de Romeinen. Het huidige verspreidingsgebied ligt in Iran.

boom

Zeer sterke groeikracht in verhouding tot andere fruitbomen. Gezaaide notelaars worden meestal groter dan veredelde rassen.

productiviteit

Doorgaans zeer gezonde boom, af en toe aantasting door specifieke schimmels. Komt in productie zeven jaar na planting. Geënte noten 3 jaar na planting.

ziektegevoeligheid

Vrij gezond ras, soms gevoelig aan bacteriebrand en bladvlekkenziekte.

vruchtbeschrijving

Vorm: De langwerpige noot zit in een gladde groene bolster die bij rijpheid openbarst. Van zaailingen kunnen de noten erg verschillend zijn in grootte, doorgaans tussen 35 mm en 50 mm lang. Zaailingen van grootvruchtige noten geven vaker grootvruchtige nakomelingen.

Schaal: Is een houtig omhulsel dat uit twee gelijke helften bestaat.

Noot: het eetbare gedeelte is omhuld door een lichtbruin vlies met een bittere smaak.

Rijp: eerste helft oktober

Gebruiksmogelijkheden

Walnoten worden meestal vers gegeten, luchtig en droog opgeslagen kunnen ze tot 15 maanden bewaard worden.

Van de noten wordt ook een olie gemaakt die in de keuken kan gebruikt worden op gelijkwaardige wijze als zonnebloemolie.

soorteigenheid, beheersvorm, aanplanttips, onderhoud

Walnoten geven de voorkeur aan vruchtbare,

warme standplaatsen met een goede ontwatering en een kalkrijke ondergrond, wat beendermeel of gemalen bouwpuin kan daarbij helpen. De bomen komen pas rond half mei in blad. Ze vormen van nature hoogstammige bomen met een grote omvang. De plantafstand bedraagt best 12 meter of meer.

De snoei is best in augustus en september uit te voeren om het bloeden te vermijden.

Klierharen aan de onderzijde van de bladeren geven een etherische olie af die de groei van andere planten afremt en ook insecten weert. Walnoten werden vroeger dan ook vaak aan het keukenraam geplant, of in de nabijheid van de mestvaalt.

januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december

planttips

Grondbewerking voor het planten

De meest voorkomende grondbewerkingen zijn spitten, ploegen en opentrekken met cultivator. Rond woningen en gebouwen is de grond vaak dichtgedrukt door vrachtwagens, kranen enz. Dergelijke compacte lagen dienen zeker gebroken te worden voor u overgaat tot planten. Het is trouwens nooit een overbodige luxe vooraf voldoende diep (tot 1 meter) te woelen.

We geven ook speciale aandacht aan grondverbetering. Toevoeging van compost maakt alle gronden, voornamelijk zand (leem en klei), geschikter voor boomgaarden (ze houden beter vocht en voedingsstoffen vast). Toevoeging van compost maakt kleigronden luchtiger en beter bewerkbaar.

Eventuele wateroverlast verdient ook onze aandacht. Te veel water doet wortels afsterven en legt de activiteit van bodeminsecten en -bacteriën lam. Draineren is dikwijls een must. Tegenwoordig gebruikt men bijna uitsluitend kunststofbuizen met sleufgoten omhuld met kokos of kunststof en op rol geleverd. Meestal gebruikt men buizen met een doorsnede van 8 cm. De draineerstrook die los is, wordt gretig bezocht door de boomwortels en die gaan zich vaak nestelen in de draineerbuis, met verstopping tot gevolg. Daarom wordt de anders veel gebruikte buisdoorsnede van 5 cm voor boomgaarden afgeraden.

U brengt de drainering ook het best zover mogelijk van de boom aan. Om de afvoer van water nog te verbeteren kunt u een laag keien van ± 10 cm hoog boven de draineerbuizen storten voor u ze toedekt.

boven: een goede plantkuil is groter dan de kluit alleen
onder: drainage kan ook ouderwets, met een grachtje

Soms worden draineerbuizen rechtstreeks aangesloten op rioolbuizen en heeft men geen zicht op de ontwatering. Een controleput met deksel laat toe de werking van de drainage in de gaten te houden.

Voor de liefhebber, en waar drainage niet kan, is het op perken leggen van de grond een goed alternatief, vooral voor peer en/of pruim. Probeer de boom tijdens het transport zo goed mogelijk te beschermen. In het bijzonder tegen wind. Zo vermijd je uitdroging van de wortels.

Planttijdstip

In de regel kan geplant worden op vorstvrije dagen vanaf het vallen van het blad tot aan het opnieuw uitlopen van de boom. De ideale plantmaand is echter eind november, van de natuurlijke bladval. Voor de winter kan de boom nog licht inwortelen (aanslaan). Planten in het voorjaar is riskant wegens potentiële droogteperiodes na de aanplant.

Plant de bomen in ieder geval zo snel mogelijk na levering. Lukt dit niet, dan zit er slechts één zaak op, de boompjes inkuilen. Inkuilen betekent dat u de wortelkruit in een ondiepe kuil zet en er flink wat aarde bovenop toevoegt. Op die manier zijn de planten beschermd tegen uitdroging en eventuele oppervlakkige vrieskou.

Plantafstand

De plantafstand voor hoogstamfruitbomen varieert volgens de soort enerzijds, maar ook volgens het ras binnen de soort anderzijds!

Een goed gemiddelde voor hoogstammen is 10 m x 10 m in vierkantsverband.

Meer specifiek voor enkele soorten:

- appel, tamme kastanje en okkernoot: 10 m x 12 m
- pruimen, peren en kersen: 8 m x 10 m
- krieken en perziken: 5 m x 6 m

Hoe planten?

Zet uit waar de bomen van de respectieve soorten en rassen moeten komen. Maak per boom een voldoende diep en breed plantgat (ca. 50 x 50 x 30 cm), zodat alle wortels van de boom los in het plantgat kunnen.

Plaats een steunpaal (minimaal 2 m; diameter 7-9 cm) op zo'n 10 cm ten zuidwesten van het centrum van het plantgat. Waarom ten zuidwesten? De stam wordt weggeduwd van de paal door de wind wat leidt tot minder scheuren van de stam tegen paal. De paal moet zeker zo'n 60-70 cm in de grond. Bovengronds moet de paal tot 10 cm onder de kruin van de boom komen, zeker wanneer de windbeschutting niet optimaal is of de stamontrek van het plantgoed nog zeer dun.

Als de paal er eenmaal staat, wordt ook de boom in het plantgat gezet. Omhoog gerichte wortels, gekneusde en gebroken wortels worden weggesnoeid.

Tijdens het opvullen van het plantgat schudden we de boom af en toe even op om de grond tussen de wortels goed te verdelen. Druk tussendoor de aarde wat aan.

Onthoud dat het bij zandgronden wél zeer zinvol is om zwaardere grond en compost/stalmest in het plantgat bij te mengen. Breng bij het planten liever geen compost rechtstreeks in contact met de blote wortels, altijd mengen is de boodschap. De bodem houdt op die manier beter water en voedingsstoffen vast. Ook in zware kleigrond is de bijmenging van compost een goede zaak. Ze kan de bodemstructuur zeer gunstig beïnvloeden, wat de vorming van jonge kiemworteltjes stimuleert en de hergroei in het voorjaar vergemakkelijkt.

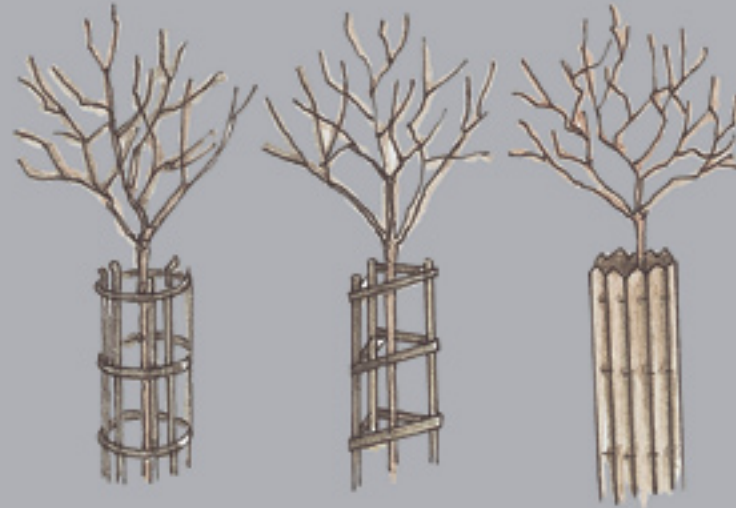
Zorg ervoor dat de entplaats altijd boven de grond is. Trachten de boom te planten op eenzelfde hoogte als het maaiveld als in de kwekerij. 5 cm te (on)diep = boompje dood.

Direct na het planten moet met een bindband een 8-vormige verbinding tussen boom en paal worden gemaakt, net aan de top van de paal, onder de kruin. Maak de bindband met een nagel vast aan de paal, zodat hij niet kan zakken.

Aan de afwerking herkennen we de meester!

Boombescherming

De opstijgende sapstroom verloopt door het hout, de dalende sapstroom vlak onder de schors. Een ontschorste fruitboom (bijvoorbeeld wegens wrijving door paarden) lijkt eerst te zullen overleven (omdat de bladeren initieel nog steeds water en mineralen krijgen). Het jaar nadien echter is de boom plots dood omdat de wortels verhongerd zijn en afgestorven.

Voor jonge hoogstamfruitbomen dreigt te allen tijde gevaar. Woelmuizen en ratten, vooral wanneer het hen aan andere voedselbronnen ontbreekt, kunnen schade veroorzaken. Waakzaamheid is geboden, vooral in de eerste jaren na aanplanting. Desnoods moet lokaas in de loopgangen rond de boomwortels worden aangebracht.

In hartje winter, en zeker bij sneeuw, zijn jonge bomen een lekkernij voor hazen en konijnen. De onderste 60 cm van de stam moet afgeschermd worden, bijvoorbeeld met een boomspiraal in kunststof.

Schape en geiten eten alles, dus ook boomstammen. Wie niet ingrijpt, schrijft zijn boompjes ten dode op. Tot 1,20 m van de stam moet afgeschermd worden, onderaan te beginnen. Optimale bescherming is een kader (zijde 0,7 m), afgezet met bijvoorbeeld kippendraad. Dichterbij de boom kunt u kiezen voor commerciële producten zoals boomharnassen of kunststofkokers.

boven en onder: bescherming tegen vee is één zaak, maar niet voldoende, ook kleinere dieren kunnen voor schade zorgen ...

Paarden en koeien lusten wel eens een groen blaadje, en zelfs de vruchten. Ook zijn ze dikwijls op zoek naar een 'paal' om hun flank tegenaan te schuren. Een handgemaakt houten kader (mét schoorpalen binnen het kader) klaren wél de klus. De zijde van het kader mag hierbij zeker 1 m zijn. U moet ook zo'n 1,8 m boven het maaiveld blijven. Drie gegalvaniseerde draden met 30 cm tussenafstand houden paarden en koeien weg van de boom. Aangevuld met kippen-gaas onderaan, houdt u onmiddellijk ook konijnen en hazen op afstand.

schuren en vraat kunnen
het einde betekenen voor een boom

**beheren na
het planten**

Plantenvoeding/bemesting

Het is van groot belang dat hoogstamfruitbomen na verloop van tijd met een breed en diep wortelstelsel krachtig in de bodem verankerd zijn.

Hiertoe lazen we reeds onder 'Grondbewerking voor het planten', en onder 'Hoe planten?' dat zandgronden verbeterd kunnen worden met klei en compost/stalmest, kleigrond met compost/stalmest.

Stalmest of compost kunnen als 'meststof' ook aan de stambasis worden gelegd. Opgelet: niet 'tegen' de stam !

Tijdens het verdere verteringsproces komen nl. voedingsstoffen vrij die de boom nodig heeft voor zijn ontwikkeling.

Organische meststoffen zijn te verkiezen boven chemische. Ze werken trager en bijgevolg langer, spoelen dus ook minder uit, geven minder kans op verbranding en dragen bij tot de biologische bodemactiviteit, wat steeds de bodemvruchtbaarheid ten goede komt. In dat geval kies je het best voor VLACO-

compost. Het VLACO-label garandeert een compost die milieuhygiënisch en tuinbouwkundig aan alle kwaliteitsparameters voldoet. VLACO, de Vlaamse Compostorganisatie vzw, staat in voor de kwaliteitscontrole en integrale ketenbewaking bij groen- en GFT-composteerders in Vlaanderen. Kwaliteitscontrole heeft uiteraard een prijs, maar in ruil wordt een waardevol kwaliteitsproduct geboden dat volledig in orde is met alle wettelijke bepalingen.

Nog een min of meer courante praktijk is die van het bekalken. Kalk (Ca) is een noodzakelijk element voor de plantengroei en de vruchtkwaliteit maar neutraliseert ook eventuele verzuring van de bodem. Verzuring kan een natuurlijk gevolg zijn van een slechte strooiselafbraak, tijdelijke hoge waterstanden e.d. Perelaars zijn doorgaans minder gevoelig aan verzuring dan appelaars. Een teveel aan kalk is ook absoluut te vermijden.

In ieder geval is het bij grotere boomgaarden aan te bevelen om pakweg om de twee jaar eens de zuurtegraad van de bodem (pH) te laten controleren. Het optimum ligt rond een pH-waarde van 6,5 voor zandgrond, en 7,5 voor kleigrond.

Naast de hoofdtoevoedingselementen heeft de plant nog een aantal stoffen nodig in zeer kleine hoeveelheden. Men noemt ze spoorelementen: ijzer, mangaan, boor, zink, koper, molybdeen.

compost : zeer bruikbaar in de boomgaard

Scheve bomen

In oude boomgaarden komen nog al eens bomen voor die in de loop der jaren zijn scheefgegroeid, of door een flinke storm zijn scheefgewaaid. Dikwijls is een relatief hoge grondwater-tafel of verkeerde snoei de boosdoener. Hierdoor blijft het wortelstelsel oppervlakkiger en is het risico op windval groter. De combinatie van deze factoren geeft ook dat net deze exemplaren dikwijls een pracht aan mossen en korstmossen opleveren.

Rooien of gewoon laten verder vallen is echter geen optie. Een stevige stut tegen de overhelende zijde, of een paal en touw aan de tegenovergestelde zijde zijn meestal voldoende om verder scheefzakken te voorkomen. Een ideale stut is er eentje met twee palen waartussen een plank of balk de boom ondersteunt.

Een methode die men vroeger wel eens toepaste, maar die we liever niet aanbevelen, is de kroon zodanig te snoeien, dat ze weer verticaal komt te staan. Voor een dergelijke 'drastische' ingreep' moet de boom de kans krijgen om op voldoende wijze te reageren.

Rooien en vervangen (inboeten)

Wanneer in een hoogstamboomgaard wordt besloten om één of meerdere vruchtbomen te verwijderen, zal meestal het omhakken van de bomen voldoende zijn. Het met wortel en al rooien van vruchtbomen vereist machines (trekkers, graafmachines) en is daardoor duur. Bovendien treedt bij het rooien een grote bodemverstoring op, waarvan het herstel lang duurt. De stobben verhinderen natuurlijk wel eventueel maaien of een eventuele heraanplant.

Wanneer u tabula rasa wilt herbeginnen, gaat u het best wel ingrijpender te werk en freest u de wortels uit. Het grasland wordt daarna gescheurd en het volledige proces vanaf bodembewerking begint opnieuw. Vermijd dezelfde boomsoorten aan te planten op dezelfde plaats. Plant tussen de oude bomenrijen. Plant beter steenfruit waar pitfruit stond.

Verzorgen van oude wonden

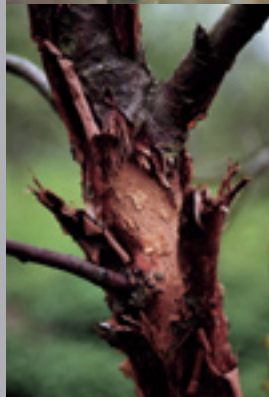
Afhankelijk van hoe lang een oude hoogstamboomgaard het nog kan rekken, kan gekozen worden voor het al dan niet verzorgen van oude, onbehandelde wonden. Hier steekt uiteraard een belangrijk deel persoonlijke beoordeling in. Als we menen dat een perenboom nog ca. 10 jaar mee moet kunnen om daarna te worden vervangen, zou men terecht kunnen besluiten om wonden onbehandeld te laten. Dit heeft zelfs het mooie surplus dat er nestholten kunnen ontstaan voor diverse holenbroeders zoals de steenuil, en misschien zelfs voor vleermuizen. Zelfs solitaire bijen en wespen waarderen dat sterk.

Tegen de tijd dat de boom in kwestie vervangen moet worden, is er wellicht reeds elders vervangende broedgelegenheid ontstaan. Op deze wijze kunnen we er voor zorgen dat er met een bepaalde regelmaat broedgelegenheid aanwezig is voor holenbroeders. Uiteraard zijn de mogelijkheden hiervoor in een grotere boomgaard beter te benutten dan in een kleine.

Wonden aan de stam moeten in de regel wèl altijd verzorgd worden.

Wonden die veroorzaakt zijn door snoeien of beschadiging, zijn invalspoorten voor ziekten zoals kanker en loodglans. De bedoeling is dat deze wonden zo snel mogelijk weer overgroeid raken. Daarvoor is het nodig dat de wondranden gaaf zijn: losse stukken schors worden afgesneden, een rafelige zaagwonde wordt gladgesneden met een snoeimess.

Een tweede voorwaarde is dat de boom alle kansen moet krijgen om goed te groeien: een juiste bemesting, goede grondstructuur, ideale vochtvoorziening. Onder deze goede groeiomstandigheden kan de boom zijn eigen wonden genezen.

boven: boomholte ontstaan uit niet verzorgde wonden
midden: kanker op appeltak

Schoorpalen

Schoorpalen worden gebruikt om de vruchtbomen bij een overvloedige vruchtdracht te ondersteunen, zodat de takken niet zullen scheuren of afbreken en het vee niet bij het fruit kan komen. Het is handig om een zekere hoeveelheid schoorpalen van variabele lengte achter de hand te houden. Ze kunnen zonder enig bezwaar in een hoek van de boomgaard of gewoon tegen een boom opgetast en bewaard worden (schoormijten). Bunzing, wezel en soms een marter maken er dankbaar gebruik van.

Stammen krabben?

In een bosrijke omgeving, of in de buurt van grotere beken of rivieren kunnen verwaarloosde vruchtbomen bedekt zijn met een groot aantal verschillende soorten mossen, korstmossen en algen. Ook in bomen met een (te?) dichte kroon, in boomgaarden met een (te?) dicht plantverband, en op beschutte, vochtige plaatsen komen meer epifyten op stammen en takken voor dan elders.

Vroeger was men van mening dat epifyten op stam en takken schadelijk waren voor de gezondheid van de vruchtbom. Tegenwoordig is men een andere mening toegedaan. Wèl kunnen epifyten wijzen op een bepaalde mate van verwaarlozing (zie hierboven).

Epifyten zijn in ieder geval steeds een biologische verrijking voor uw boomgaard. Ze zorgen in de meeste gevallen voor goede schuil- en overwinteringsplaatsen voor allerlei insecten die op de stammen overwinteren.

Reageer dus niet te drastisch als je epifytengroei waarneemt. Wees er wel op bedacht dat die epifyten een symptoom van achterstallig beheer kunnen zijn. Het wegwerken van de achterstand in beheer zal steeds ten koste van deze epifyten gaan. Bijvoorbeeld: door het openmaken van de kroon verandert het microklimaat, waardoor sterk vochtminnende epifyten zullen verdwijnen. Een typisch voorbeeld zijn korstmossen op kleinere takken bij een stilgevallen groei.

Beheer van de ondergroei

Verschralen?

In het gangbare natuur- en landschapsbeheer ligt een belangrijk accent op het ontwikkelen van kruidenrijke graslanden. Dé factor hierbij is de voedselrijkdom van de bodem. Hoe lager, hoe diverser je plantengemeenschap. Maaien én afvoeren (= verschralen) is dus de boodschap

De ondergroei van boomgaarden leent zich echter slecht tot het ontwikkelen van soortenrijke kruidenvegetaties. Verschralen is helemaal niet verenigbaar met het gegeven dat een boomgaard toch een voldoende bodemvruchtbaarheid vereist. Maaien en afvoeren is ook een arbeidsintensief werkje, waardoor de grasmat onder een boomgaard dikwijls eenvoudigweg beweid wordt, dikwijls met kleinvee. Beweiden volstaat meestal om algehele verruiging tegen te gaan, en is een pak extensiever in beheer. Op iets rijkere bodems kunnen soms toch relatief interessante vegetaties ontstaan met pinksterbloem, ereprijs enz.

Bij boomgaarden met een ondergroei van betekenis, kunnen we enkel de tip geven dat een voortzetting van het traditionele beheer wellicht de beste optie is.

Algemeen is extensieve beweiding aan te raden. Vermijd te intensieve begrazing, of u verliest alle waardevolle plantvariatie in uw boomgaard. Boompjes op rijtjes op een kortgevreten weide ziet er voor sommigen misschien esthetisch uit, ecologisch valt een structuurrijke grasmat als een lappendeken (kort/lang, bloemen/grassen, zon/schaduw) te verkiezen.

Als u maait kunt u mulchmaaien overwegen. Op die manier tast u de bodemvruchtbaarheid van uw boomgaard niet aan en houdt u de bodemactiviteit op peil.

Met het oog op structuurvariatie zijn de perceelsranden dankbare stroken om te laten 'verruigen' (opgaande stikstofminnende begroeiing). Hiervan profiteren veel dieren en insecten. Dergelijke stroken kunnen bijvoorbeeld om de twee tot drie jaar mee gemaaid worden.

Maaien met achting voor dieren

Als u maait, maai dan liever laat dan vroeg, na juni. Veel zoogdieren en niet vliegvlugge jonge kuikens van grondbroeders houden zich schuil in de grasmat van bijvoorbeeld een boomgaard.

Maai dan liefst gefaseerd, zo kan de fauna nog een andere schuilplaats zoeken.

Snoeien

Snoeien is niet per se tegennatuurlijk. De natuur 'snoeit' ook geregeld takjes weg ... Bij een hoogstamfruitboom hebben we enkele zeer concrete doelen voor ogen met de snoei.

- het ontwikkelen van een gewenste boomvorm:
 - evenwichtige kroon, uitgaande van de natuurlijke groeiwijze;

- stevige en goed ingeplante gesteltakken breken niet snel door storm of overdadige vruchtdracht;
- voldoende licht en lucht in de kroon.
- het verwijderen van dood, zwak, ongezond en overtollig hout:
 - dood en ziek hout altijd verwijderen (verbranden);
 - kanker en Monilia kunnen goed door snoeien bestreden worden.
- het houden van planten op een bepaalde grootte:
 - De uiteindelijke grootte van een boom kan door oordeelkundig snoeien worden beperkt;
 - Voor hoogstamfruitbomen is vooral het beperken van de hoogte interessant.
- het verbeteren van de vruchtvorming:
 - Snoeien helpt om mooie, grote en gezonde vruchten te krijgen;
 - Met snoeien kan een oudere boom verjongd worden en opnieuw betere vruchten geven;
 - Snoeien verlengt de levensduur.

Gereedschap

Goed materiaal is al de helft van het werk, ook bij snoeien ...

Goed (onderhouden) gereedschap draagt ook sterk bij tot het slagen van de ingreep.

Goed gereedschap geeft een goed gevoel bij het werk.

Zagen

Zagen voor groen hout hebben ver uit elkaar staande tanden die niet verstopt raken door het zachte, vochtige zaagsel.

Gebogen snoeizagen bijten zich in het hout bij het terugtrekken.

Een zaag met een dun blad laat toe om in een dichte kroon te werken.

Beugelzagen kunnen alleen mits er genoeg ruimte is.

Kettingzagen? Oké voor het zwaardere werk, maar wees de risico's indachtig.

Materiaal voor de hoogte kan lastig ladderwerk vermijden ...

Voor het afzagen van een dikke tak wordt eerst aan de onderkant een insnede gemaakt, daarna wordt langs boven de tak afgezaagd. De insnede moet zorgen dat de schors niet inscheurt.

Een tak wordt steeds verwijderd ter hoogte van de takkraag.

Een tak inkorten doet u net boven een zijtak of knop. Een goede snoeier maakt geen "kapstokken".

met een kleine handzaag kan je quasi overal bij

Een snoei- of zaagsnede wordt steeds schuin gemaakt zodat er geen water op kan blijven staan.

Zware ingrepen aan grotere bomen worden het best gespreid over meerdere jaren.

Takkenscharen / snoeischaren

Vanaf het moment dat u moet wrikken om een tak door te krijgen, is deze eigenlijk te dik voor de schaar.

Takkenscharen zijn snoeischaren van formaat, met verlengde handvatten, geschikt om hard en dikker hout te verwijderen.

De stokschaar is, net als de stokzaag, erg handig om te vermijden dat u met een ladder moet werken.

Snoeimessen

Met een snoeimess kunnen dunne takken beter verwijderd worden dan met een snoeischaar of zaag. Ook kan men er verrot hout en kankerplekken mee uithollen alvorens de wonde te behandelen. Ook kan de schors van zaagwonden er glad mee bijgewerkt worden om het genezingsproces te versnellen.

Snoeien en snoeien is vier ...

Al naargelang de leeftijd van de boom onderscheiden we verschillende vormen van snoei. Vlak na het planten kan een plantsnoei gebeuren. Bij een jonge boom hebben we het over vormsnoei. Bij een jongvolwassen boom spreken we over onderhoudssnoei. Bij een oude boom hebben we het over herstel- of verjongingssnoei.

Snoeizaag met teruggebogen zaag

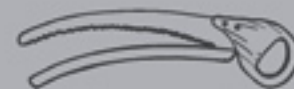

Snoeizaag met ovaal handvat

Stoksnoeizaag

Jiri-zaag

SOWIESO ZIJN ER ENKELE ALGEMENE REGELS

- Snoeien doet u steeds met schoon en scherp gereedschap;
- Grote snoeiwonden (regel vanaf 2,5 cm) moeten met een wondafdekkend middel verzorgd worden;
- Zieke takken en vruchten worden steeds verwijderd;
- Na het snoeien van zieke takken wordt het snoeigereedschap ontsmet (klassiek ontsmettingsmiddel uit de handel) alvorens een andere boom te verzorgen.

De plantsnoei

Doel: het in leven houden van de boom.

Plantsnoei wordt uitgevoerd vlak voor of na het planten van de boom. Hierbij is het belangrijk om de boom in evenwicht te brengen met de geschonden wortels.

Drie à vier stevige takken ('gesteltakken') goed uitbuigen en op gelijke hoogte (50 cm) snoeien. Ze mogen evenwel niet steil omhoog staan om afscheuren op latere leeftijd te vermijden. Indien ze te steil omhoog groeien, kunt u de takken uitbuigen.

De harttak (= verlenging van de stam) wordt een weinig hoger gesnoeid dan de gesteltakken, zodat hij niet te veel in groei bevoordeeld wordt. Bij peer mag de harttak (60 cm) wel hoger zijn, gezien hun piramidale vorm in de hoogte.

Kleinere twijgen worden niet allemaal afgeknipt. Door ze ongemoeid te laten zullen ze vroeg vruchten dragen.

Het eerste en tweede jaar na het planten kunnen scheuten op de stam ontstaan. Die worden het best onmiddellijk na het verschijnen, tijdens de zomer, verwijderd zodat er geen wonden ontstaan.

midden: wortel en kroon teruggesnoeid
boven: gesteltakken uitbuigen

Vormsnoei

Doel: het opbouwen van de boom.

Vormsnoei gebeurt voor alle fruitsoorten het best in de winter bij droog maar niet te koud weer. Wintersnoei heeft namelijk een stimulerend effect op de scheutgroei. Vooral wanneer men knipt in het éénjarig hout. Wintersnoei gebeurt het best laat in de winter. De groei van de boom ligt in de winter immers stil. Het helen van de wonden zou bij een vroege najaarsnoei dus veel te lang op zich laten wachten, waardoor de kans op infecties groter wordt. Grotere winterwonden dek je het best altijd af met een wondbeschermingsmiddel.

Snoei dus niet tijdens de herfst. De boom bereidt zich voor op de winter, heeft niet meer de groeikracht om te investeren in wondweefsel en is dus erg gevoelig voor infecties. Ziekteverwekkers zijn in deze periode ook overvloedig in de atmosfeer aanwezig.

Vormsnoei wordt toegepast vanaf het planten tot de opbrengstfase van de boom. Bij appel op hoogstam is dat tot 8-12 jaar, bij peren tot 10-12 jaar, bij kers tot 6-7 jaar en bij pruim tot 6-8 jaar.

Basisregels:

- verwijderen van concurrenten van de harttak en de gesteltakken;
- gesteltakken op gelijke hoogte snoeien;
- zwakke twijggroei betekent dat de gesteltakken zeker ingesnoeid mogen worden in het eerste jaardeel, dit om de twijgontwikkeling te prikkelen;
- sterke twijggroei betekent uiteraard het tegenovergestelde;
- kleinere twijgen worden met mate behouden; zij zullen de eerste vruchten geven;

- wegnemen of uitbuigen van verticaal groeiende twijgen;
- wegnemen van naar binnen groeiend en dor hout;
- waterscheuten verwijderen.

Onderhoudssnoei

Doel: evenwicht tussen groei en vruchtzetting.

In de opbrengstfase is de boomvorm klaar en wordt er gesnoeid om licht en lucht in de kruin te behouden en de vruchtbaarheid te handhaven.

Onderhoudssnoei gebeurt het best in de zomer. Voor steenfruit direct na de oogst, voor appel en peer kan het ook tijdens de winter. Wonden groeien dan snel dicht zodat de periode waarop besmetting kan plaatsvinden kort is (bij steenvruchten zoals kers en pruim gebeurt de onderhoudssnoei tijdens of vlak na de pluk, omwille van de weerstand tegen de loodglansschimmel).

Bij onderhouds- en verjongingssnoei willen we ook de nieuwe scheutvorming niet stimuleren, nog een reden waarom zomersnoei het best is.

Zomersnoei kan beginnen nadat de nieuwe scheuten op finale lengte zijn. Dat is te zien aan het al of niet voorkomen van een eindknop aan de twijgen. Te vroege zomersnoei zal dus toch nog voor scheuten zorgen, die zullen uitgroeien tot flauwe takjes. Opgepast: te zware zomersnoei kan ook aanleiding geven tot nieuwe scheutvorming. Daarom spreidt u het best achterstallig onderhoud over drie tot vijf jaar.

De traditie van wintersnoei heeft meer te maken met de beschikbare tijd op de boerderijen in het verleden, dan met de goede praktijk

Basisregels:

- dunning van de kroon:
 - te dicht staande en kruisende takken worden aan de takring verwijderd, gesteltakken worden afgeleid (afleiden = terug snoeien van een gesteltak op een kleinere zijtak, die de natuurlijke groeirichting en de kruin uitbreidt).
- oude vruchttakken worden verwijderd:
 - bij krieken: oudere twijgen kunnen worden terugsnoeid tot aan een zijvertakking van een nieuwe twijg (krieken dragen alleen vrucht op eenjarig hout; men moet dus steeds de groei van eenjarig vruchthout stimuleren). Ditzelfde principe kunt u toepassen op de hoofdtakken.
- waterscheuten moeten eruit.
- wortel- en stamopslag mag eruit (u kunt ervoor kiezen om bij jonge bomen stamscheuten niet te verwijderen, maar slechts jaarlijks beperkt in te korten; dit doet u tot een leeftijd van ca. 4 jaar, waarna ze verwijderd kunnen worden; deze techniek helpt de diktegroei van de boom een eind vooruit).
- de harttak wordt afgetopt op de gewenste hoogte. Doel = een lage open kruin (dit is vooral bij kersen en pruimen gebruikelijk, zowat 2-3 jaar na het bereiken van de volldrachtfase).

Verjongingssnoei

Verjongingssnoei dient om overmatige vruchtdracht (met kleine en minderwaardige vruchten) tegen te gaan, maar vooral om nieuwe, krachtige twijggroei te stimuleren.

Verjongingssnoei is om dezelfde redenen als hierboven genoemd bij onderhoudssnoei een zaak voor de zomer.

Snoeitijdstip

Pitvruchten (appel, peer) moeten gesnoeid worden als de boom in rust is, m.a.w. zonder blad staat. De beste periode is van januari tot maart. Van oktober tot december mag u het zeker niet doen, omdat de kankersporen dan heel actief zijn en het gevaar op kankeraantasting via de snoeiwonden heel groot. Bij strenge vorst mag u ook absoluut niet snoeien.

Steenvruchten (pruim, kers, kriek, perzik, abrikoos) worden direct na de oogst gesnoeid. De gemaakte wonden genezen dan nog een beetje voor de winter, waardoor de kans op loodglans-aantasting geringer wordt. Als het om bepaalde redenen niet gebeurd is na de oogst, snoei dan in het voorjaar, kort voor de bloei.

Noten worden gesnoeid tussen 1 mei en eind september. Dan genezen de wonden het best en gaan de bomen niet bloeden.

Zomersnoei is soms nodig als er veel sterkgroeiende scheuten (de zgn. waterloten) in de kruin zijn. Dat komt bv. voor na een zware wintersnoei. Deze scheuten nemen te veel kracht van de boom weg en worden, op enkele na, tussen half mei en half juni verwijderd. Daar die scheuten

dan nog kruidachtig zijn, kunt u ze gemakkelijk aftrekken. Behoud alleen de meest horizontaal groeiende.

Bij appel en peer is het soms nodig om na half augustus nog eens wat lange scheuten weg te nemen. Doel hiervan is de belichting in de kruin te verbeteren, zodat het fruit beter kleurt en afrijpt en de bloembotvorming verbetert. Doe dat pas als er reeds een eindknop gevormd is op de weg te nemen scheuten.

Soms kan het gebeuren dat er op de stam scheuten uitlopen onder de entplaats, dat zijn dan wilde scheuten. Die moeten zo snel mogelijk verwijderd worden.

ziekten en plagen

Ook fruitbomen worden belaagd door dierlijke en plantaardige parasieten. Fruitrassen zijn daarenboven gevoeliger voor ziekten dan hun wilde voorouders. Een doorgedreven selectie op opbrengst is hier uiteraard niet vreemd aan. Daarom zijn fruitbomen die geënt zijn op sterk-groeiende wilde onderstammen, ook wel een stukje 'sterker' dan hun soortgenoten die op zwakke, gecultiveerde onderstammen staan.

Er is wel een groot verschil in ziektegevoeligheid tussen de rassen.

In ieder geval: ziekten voorkomen is beter én gemakkelijker dan ze te genezen. U kunt heel wat preventieve maatregelen nemen om aantasting van uw fruitboom te beperken. Enkele vuistregels:

- Koop alleen kwalitatief, gezond plantmateriaal;
- Kies rassen die hun deugdelijkheid op het vlak van ziekteresistentie reeds bewezen hebben;
- Zorg voor een goede ontwatering van uw perceel;
- Respecteer optimale plantafstanden;
- Werk aan natuurlijke plaagbestrijding door bv. een gemengde haag rond uw boomgaard te planten, nestkasten te plaatsen, een gevarieerde grasmat (zowel in samenstelling als in structuur) onder uw boomgaard te voorzien enz.;
- Begin zeker niet aan onkruidverdelging om esthetische redenen;
- Bemest organisch, voldoende, maar zeker ook niet te veel;
- Grijp tijdig in bij ziekte: met regelmaat dode en zieke takken wegnemen;
- Respecteer de snoeitijdstippen;
- Gebruik deugdelijk snoeigereedschap (gave wonden!);
- Geen 'kapstukken' laten staan bij snoei; niet-functioneel hout rot in en trekt schimmels en houtborende insecten aan;
- Snoeimateriaal regelmatig ontsmetten in brandalcohol;
- Afgevallen fruit weghalen, de zieke vruchten begraven en uw handen wassen vooraleer u weer gezond fruit gaat plukken.

Het is onmogelijk om alle plagen en ziekten te beschrijven. We beperken ons tot de belangrijkste.

oorwormen lokken doe je in dergelijke omgekeerde bloempot gevuld met stro

Bestrijding

Indien preventie onvoldoende blijkt te zijn, dan is bestrijding aangewezen. We bepreken ons hier de natuurvriendelijke vormen van bestrijding.

Indien die echt niet helpen, dan is een chemische bestrijding soms niet uitgesloten. Gezien de snelle evolutie in deze materie verwijzen we graag naar de organisaties die achteraan in deze brochure vermeld worden. Zij beantwoorden graag uw specifieke vragen in verband met bestrijding van ziekten en plagen

ALGEMEEN

Bladluizen

Voorkomen en beschrijving

Bladluizen zijn in feite een grote 'groep' van plagen, waarvan elk gewas met economische betekenis wel last heeft. Het gaat om insecten die zich razendsnel vermenigvuldigen.

Ze voeden zich met het sap uit bladeren en jonge, niet-verhoude scheuten. Ze zijn dan ook vaak te vinden aan scheuttoppen.

Ze kunnen ook schadelijke virussen overbrengen.

Ze scheiden een kleverig, suikerhoudend vocht af, honingdauw genoemd, waarin de zwarte roetdauwschimmel zich ontwikkelt, die bladeren en vruchten zwart maakt.

Bladluizen zijn vooral een probleem in droge, warme zomers. Vermijd stikstofbesmetting.

Symptomen

Krullen van bladeren en scheuttoppen, groeiremming, kleinere vruchten enz.

Bestrijding

Bladluizen hebben heel wat natuurlijke vijanden: gaas- en zweefvliegen, lieveheersbeestjes, oorwormen, vogels. Enkele kunnen met wat kunstgrepen een ruggensteun krijgen, vogels met nestkasten of natuurlijke broedgelegenheid (haag) uiteraard. Oorwormen kunt u aantrekken door bloempotjes, gevuld met stro of fijn houtschaafsel, omgekeerd op te hangen in de bomen. Pas wel op: oorwormen kunnen ook vraatschade aan de vruchten veroorzaken, als die al beschadigd zijn. In een jonge boomgaard duurt het uiteraard een tijdje voor u uw vertrouwen kunt stellen in natuurlijke vijanden. De eerste jaren moet u dus wat schade door bladluizen dulden.

Fruitspintmijt - Panonychus ulmi

Voorkomen en beschrijving

Fruitspintmijt kan op alle fruitgewassen voorkomen.

Het gaat om rode mijten (spinachtigen), waarvan de eitjes op takken overwinteren. Bij hevige aantasting zijn de eitjes zelfs zichtbaar als kleine, rode puntjes, vooral rond de knoppen aan de onderzijde (= kant van de grond) van de twijg of tak.

Vanaf april komen de mijten uit het ei. Ze maken wondjes aan de bladonderzijde en nemen zo de plantensappen op.

Door deze schade worden er weinig nieuwe bloembotten gevormd en blijft het aanwezige fruit kleiner.

Komt vooral voor in warme, droge zomers.

Symptomen

De aangetaste bladeren worden grijs- tot roestbruin, bij peer vallen ze ten slotte af. Bij appel is er alleen bladval bij zeer zware aantasting.

Bestrijding

Natuurlijke vijanden zijn de roofmijten van het geslacht Typhlodromus. Meestal houden spint- en roofmijten elkaar in evenwicht en komen er geen spintplagen voor. Roofmijten zijn in de gespecialiseerde handel te koop, maar kunnen ook eenvoudig 'getransplanteerd' worden via scheuten van bomen waarop de roofmijten al aanwezig zijn.

Schurft - Venturia

Voorkomen en beschrijving

Komt voor op appel en peer.

Het is een schimmelinfectie die vooral voorkomt bij vochtig weer, vooral vanaf half april tot eind mei.

Infectie treedt – vooral! – op bij gemiddelde dagtemperaturen tussen 7 en 14° C. De kans tot infectie verhoogt naarmate de bladeren een groter aantal uren per dag nat zijn. Bij gemiddelde dagtemperaturen lager dan 7° C of hoger dan 14° C is het risico beperkt tot periodes van extreme vochtigheid.

Zeer gevoelige rassen bij appel: golden, jonagold, summerred.

Zeer gevoelige rassen bij peer: durondeau, beurré hardy, clap's favourite.

Schurft op de Reinette Parmentier

Symptomen

Kleine, donkere, olijfgroene vlekken op blad en vrucht, die later ook zwart kunnen worden.

Bij erge aantasting vallen de bladeren af.

De vruchten kunnen openbarsten (en leiden tot een co-infectie met vruchtrotschimmels).

Op takken en twijgen kunnen kleine blaartjes ontstaan (takschurft), die in de volgende lente openspringen. Het takje krijgt een ruw uitzicht (lijkt wat op kankeraantasting) en kan bij peer zelfs afsterven.

Bestrijding

Bestrijding kan enkel door preventie.

De algemene preventieve cultuurmaatregelen zijn bij schurft zeer belangrijk. Wegsnoeien van zieke takdelen is cruciaal. Regenwormen doen zeer nuttig werk bij het opruimen van door schurft aangetaste bladeren. Overmatige stikstofbemesting maakt de bladeren gevoelig. De afgevallen bladeren moeten verwijderd worden.

Witziekte = echte meeldauw - Podosphaera leucotricha

Voorkomen en beschrijving

Komt vooral voor op appel maar ook op peer.

Het is een schimmelinfectie, die overwintert in de knoppen (aangetaste knoppen zijn herkenbaar, doordat de knopschubben gerafeld en niet gesloten zijn).

Ze komt voor bij warm en droog weer, infectie treedt vooral op bij ochtenddauw.

Gevoelige appelrassen: jonagold, jonathan, cox, idared.

Symptomen

In het voorjaar krijgen de scheuttoppen gekrulde bladeren, waarop een wit poeder voorkomt.

Het aangetaste blad valt voortijdig af. Bloemen blijven klein en verdrogen. De boom heeft een lagere opbrengst.

Bestrijding

Bestrijding kan enkel door preventie.

Onderhoudssnoei van aangetaste twijgen (witachtig – grijs) in het voorjaar, de winter én de zomer (regelmatige controle!).

Vorstschade

Voorkomen en beschrijving

Vorstschade kan voorkomen op alle fruitbomen. Vorstschade kan zich tonen in vele vormen. In meerjarig hout kan de schors scheuren. In jongere plantendelen (zomerlot, bladeren, bloesem, ...) toont de kapotte celstructuur zich in 'verwelkte, verslenste' plantendelen.

Bestrijding

De risico's van late nachtvorst kunt u verminderen door groei en bloei van uw bomen te vertragen. U kunt de stammen witkalken of stro rond de stam leggen en dat zorgt ervoor dat de boom minder snel opwarmt en dat de sapstroom bijgevolg minder snel op gang komt. De bomen gaan later bloeien, hopelijk voor u na de nachtvorst.

Bedek de grond en het onderste gedeelte van de stammen voor de vriesperiode in strenge winters met stro, bladeren, schorsmulch of gehakseld hout. Op het einde van de winter kan dit opnieuw verwijderd worden. Opgelet voor woelmuizen.

Grote dag-nacht temperatuurverschillen in de winter kunnen leiden tot scheuren in de stam. Dit risico is nog groter bij bomen met fysiologische stress (voedselgebrek, uitputting door overvloedige oogst).

Snoeitip: een bloembot op eenjarig hout bloeit later dan op meerjarig hout. Zo spreidt u het risico.

Dezelfde maatregelen als voor het verhinderen van late nachtvorst kunnen hier opnieuw redding brengen. Als er toch barsten in de stam gekomen zijn, moet u de randen ervan met een scherp snoeimess mooi glad snijden, zodat ze goed kunnen overgroeien, en de wonde behandelt u met een wondafdekmiddel (entwas, lacbalsem).

Appel

Wollige bloedluis (appelbloedluis) - Eriosoma lanigerum

Voorkomen en beschrijving

Dit is een hardnekkig soort bladluis, gemakkelijk te herkennen als een witte, wollige massa op scheuten, twijgen en takken, vaak rond wonden. Als u ze platdrukt, kleeft er een rode kleurstof aan uw vingers. Deze luis komt vooral voor op schaduwrijke plaatsen en in een vochtige omgeving.

Symptomen

Deze luis zuigt sap uit de aangetaste delen en veroorzaakt hierdoor 'gezwellen'. Het risico op een co-infectie met kanker is dan ook reëel.

Bestrijding

Rassenkeuze is in deze belangrijk. ijzerappel, cox, Boskoop zijn bijvoorbeeld sterk gevoelig, andere sterk weerstandbiedend (Sterappel, keuleman, Transparente de Croncels). Sterke scheutgroei, veroorzaakt door bv. hoge stikstofbemesting of drastische snoei, is ook een risicofactor.

Bij geringe aantasting kunnen de luizen met een doek of een kwast, gedompeld in alcohol, weggewreven worden.

Bij ergere aantasting of aantasting op delen waar u moeilijk bij kunt (tak-oksels, wonden), kunt u spuiten met lijnzaad- of koolzaadolie. De luizen stikken dan a.h.w. onder de laag olie.

De sluipwesp *Aphelinus mali* parasiteert op de bloedluis en kan dus gebruikt worden als natuurlijke vijand. Hij is bij gespecialiseerde firma's beschikbaar als natuurlijke plaagbestrijder. Ook bij wollige bloedluis opnieuw de opmerking: wacht bij een aantasting eerst af of de schadedrempel overschreden wordt. Meestal ruimt de sluipwesp de plaag vanzelf op. Ook oorwormen roven bloedluizen.

Wormstekigheid, Fruitmot - Cydia pomonella

Voorkomen en beschrijving

Komt voor bij appel, soms peer.

Wormstekigheid wordt veroorzaakt door de rupsen van het fruitmotje, een nachtvlinder die vanaf de tweede helft van mei (als de avondtemperatuur ten minste 15° C is) zijn eitjes op jonge bladeren en vruchten afzet.

De rupsen die uit de eitjes komen begin juni, maken gangen in het fruit. Ze kruipen daarna in schorsspleten en onder schorsschubben om te overwinteren. De aangetaste vruchten rijpen vroeger en vallen vaak af met de rups erin. Vooral in warme zomers kan er veel schade zijn.

Symptomen

U herkent deze plaag aan gangen in het fruit.

Bestrijding

Logische acties zijn o.a. de afgevallen vruchten oprapen en ze vernielen of begraven. Bij eventuele vruchtdunning neemt u uiteraard de gestoken vruchten weg.

Om de aantasting voor het volgende jaar te beperken, kunt u vanaf juni de stam ombinden met bv. golfkartons. De rupsen houden in hun zoektocht naar schuilplaatsen op aan het karton. Het karton zelf verwijdert en verbrandt u in september.

Kanker - *Nectria galligena*

Voorkomen en beschrijving

Komt voor vooral op appel, peer (saint-remy) en loofbomen (eik, kastanje enz.)

Schimmelaantasting via wonden, snoeiwonden, vorstspleten, schurende takken, steekwondjes van insecten, schurftaantastingen, blad- en vruchtlittekens (= plaats waar bij de bladval en de pluk de steel van de twijg loskomt).

De meeste infecties komen voor in de herfst en de eerste wintermaanden (oktober - december).

Gevoelige appelrassen: Jonagold, Cox, Boskoop, James Grieve, Winston, gloster, transparente blanche, court-pendu, eysdener Klumpke.

Zeer weerstandbiedend: Keuleman.

Symptomen

Ingezonken plekken op de takken, die eerst dof en grijsbruin van kleur zijn. Later schilfert de schors daar af. Omdat de boom probeert de wonde te overgroeien, ontstaan aan de randen verdikkingen. Vaak zijn er geen verdikkingen en sterft de schors verder af. Als de tak door de schimmel 'geringd' (= rondom aangetast) is, sterft hij af.

Bladeren vergelen, vruchten blijven klein en beide vallen voortijdig af.

Vruchten kunnen ook rot worden rond de kelkholte (= neusrot). De oorzaak hiervan is een infectie tijdens de bloei, na het afvallen van de bloemblaadjes en het verdorren van de stijlen en de meeldraden. Dat gebeurt vooral bij veel regen en een hoge relatieve luchtvochtigheid tijdens de bloei en nabloei.

Bestrijding

Bestrijding kan enkel door preventie.

Preventieve cultuurmaatregelen (zie hierboven) zeer goed in acht nemen:

- appel en peer zeker niet snoeien voor nieuwjaar;
- wonden verzorgen;
- overvloedige stikstofbemesting levert extra gevoelige scheuten.

Bij aantasting de zieke plekken uitsnijden tot op het gezonde hout en er een wondafdekkingsmiddel op aanbrengen dat een kankerbestrijdende stof bevat.

Stip

Voorkomen en beschrijving

Komt voor op appel. Dit is een gebreksziekte die veroorzaakt wordt doordat de boom te weinig kalk opneemt.

Sommige rassen zijn zeer gevoelig, vooral als ze op zwakke onderstam worden gekweekt (bv. jacques lebel).

Symptomen

Onder de schil van de vrucht komen bruine, kurkachtige plekjes in het vruchtvlees voor, die in de loop van het rijp worden en de bewaring steeds dieper in het vlees doordringen.

Bestrijding

Een tijdelijke en snelle oplossing is de vruchten bespuiten met een oplossing van wateroplosbare kalknitraat $\text{Ca}(\text{NO}_3)_2$ vanaf juni (na de juni-ruil) tot aan de pluk.

Voor een blijvende oplossing van het probleem moet u ervoor zorgen dat de kalkvoorziening van de grond in orde komt. Let op, er zijn nog wel wat andere redenen waarom de vrucht zonder kalkvoorziening kan komen te vallen:

- te veel kalium of magnesium in de grond kan ook de kalkopname belemmeren;
- te sterke scheutgroei (door bv. een forse wintersnoei in het eenjarige hout) trekt de calcium die beschikbaar is in de plant naar de scheuten, ten nadele van de vruchten.

Gevoelige rassen kunt u het best alleen op sterkgroeiende onderstam kweken (half- en hoogstam).

Glazigheid

Voorkomen en beschrijving

Komt voor op appel.

Het is geen ziekte, maar een fysiologisch verschijnsel, dat meerdere oorzaken kan hebben:

- te vroeg of te laat plukken;
- een lange, droge periode twee weken voor de pluk;
- rasgevoeligheid: Gloster, Cox en Alkmene zijn zeer gevoelig.

Symptomen

Glazige verkleuring van het vruchtvlees.

Bestrijding

Dit fysiologisch verschijnsel hebt u zelf niet in de hand. Let er wel op dat u op het juiste moment plukt.

Peer

Bastaardslakkenrups (vruchtboombladwesp) - Caliroa cerasi

Voorkomen en beschrijving

Komt vooral voor op peer, maar kan eigenlijk op alle fruit voorkomen. Deze larve van een kleine, zwarte bladwesp treffen we in juni aan bovenop de bladeren. Een tweede generatie is mogelijk in augustus - september. De larve is geel, zo'n 8 mm lang en bedekt met een onaangenaam riekende, zwarte, slijmerige stof. De rups komt vooral voor bij warm, droog weer.

Symptomen

De larve vreet aan het blad en spaart alleen de nerven.

Bestrijding

De bestrijding is de eenvoud zelve: stuiven met gebluste kalk of stuifzwavel.

Perenokmijt (perengalmijt) - Phytoptus piri

Voorkomen en beschrijving

Vanaf het ontluiken van de bladeren veroorzaakt deze mijt groene wratjes op de bladeren, die rond eind april rood worden en later zelfs bruinzwart. Meestal blijft de schade beperkt.

Symptomen

Bij het ontluiken van de bladeren ziet u groene wratjes op de bladeren. Eind april worden de wratjes rood en nog later bruinzwart

Bestrijding

Meestal gaat het om een beperkte schade! Ook zwavel werkt remmend. Het doodt de mijt niet, maar belet de migratie: twee- tot driemaal spuiten bij openbrekende knop, met 10 tot 14 dagen ertussen.

Perenprachtkever of perenringworm - Agrilus sinuatus

Voorkomen en beschrijving

Komt voor op peer, mispel, kweepeer, meidoorn en lijsterbes.

Deze kever zet zijn eitjes af op de takken of de stam van perenbomen. De larve boort zich onmiddellijk in het weefsel en maakt een meestal neerwaartse, zigzagvormige gang tussen schors en hout. Het eerste jaar zult u niets zien. Vanaf het tweede jaar ziet u duidelijk omrande, ingezonken plekken op de schors: dood weefsel. De gangen van de larve en de dode schors verstoren de sapstroom van de boom. De larve overwintert tweemaal in de boom. In april-mei van het derde jaar gaat ze verpoppen en in juni verlaat het volwassen insect de boom via een halfmaanvormig gaatje van 2 mm in de schors.

Deze plaag komt de jongste jaren meer en meer voor door de warme zomers.

Symptomen

Bij minimaal verstoorde sapstroom beperken de symptomen zich tot vergeelde bladeren. Bij sterk verstoorde sapstroom kan de gehele boom afsterven.

Bestrijding

Zodra u de eerste symptomen ziet, kunt u op zoek gaan naar de larve door de schors op de zieke plaatsen aan te snijden. Als u de larve te pakken krijgt in een voldoende vroeg stadium, dan kan de boom herstellen.

Een ecologische manier om de perenprachtkever te bestrijden, is dat je de boom regelmatig compost (liefst gemaakt van vooral bruine materialen, die rijk zijn aan cellulose b.v.: boomchors, versnipperd snoeihout, afgevallen bladeren, stro) toedient. Zo gaat de groei verbeteren en kan de boom zelf de plaag overwin-

nen, de gangen gemaakt door het insect groeien daardoor sneller toe en de sapstroom wordt hersteld. Die compost moet vooral op de randen van de boomspiegel toegediend worden, want daar zitten de meeste jonge worteltjes.

Zeer extreem is de aangetaste bomen rooien en verbranden, zodat de larve niet volwassen kan worden en geen nieuwe eieren meer kan afzetten. Vaak zitten er ook meerdere larven in één boom.

Recente onderzoeken hebben ook aangetoond dat sluipwespen de larven in de perenboom parasiteren.

Perengalmug = dikkoppen - Contarinia pyrivora

Voorkomen en beschrijving

Komt voor op peer.

De perengalmug zet tussen half maart en eind april haar eitjes af in de bloemknoppen. De larven ontwikkelen zich in de jonge vruchtjes (die hierdoor zwart kleuren, vandaar 'dikkopjes'). De larve overwintert in een cocon, verpopt in februari-maart en in het vroege voorjaar komen de nieuwe muggen uit.

Symptomen

Tussen de pas gezette vruchtjes komen soms dikke, zwartgekleurde peertjes voor. Als je de 'dikkop' opensnijdt, zie je de witte larven. Aangetaste peertjes vallen vroegtijdig af, vaak mét de larve.

Bestrijding

Een milde aantasting kan een welgekomen natuurlijke vruchtdunning zijn, zeker bij zware vruchtzetting.

Bij ergere aantastingen snijdt u de dikkoppen in april-mei uit de pas gezette vruchten, zodra je ze opmerkt. U zorgt er ook voor dat de larven zich niet verder kunnen ontwikkelen (vernietigen, opbranden, begraven). U kunt ook inspelen op het gegeven dat de aangetaste peertjes vroeger afvallen. Een plasticfolie onder de boom verzamelt de afgevallen peertjes. Die zijn uiteraard rijp voor vernietiging.

Bacterievuur = perenvuur - *Erwinia amylovora*

Voorkomen en beschrijving

Komt vooral voor op peer, soms ook op appel. De infectie gebeurt via de bloemen en jonge scheuten.

De ziekte neemt snel uitbreiding bij warm en vochtig, vooral onweerachtig weer.

Naast fruitbomen worden ook meidoorn, cotoneaster, lijsterbes, kweepeer, vuurdoorn, dwergkwee enz. aangetast.

De ziekte wordt overgebracht door insecten (bv. bijen die van bloem tot bloem vliegen), vogels, wind, neerslag, menselijke handelingen (bv. snoeien, enten met besmet materiaal).

Gevoelige perenrassen: zo goed als allemaal. De meest gevoelige zijn: Passe Crassane, Durondeau, Triomphe de Vienne, Conference, Clapp's, Bon Chrétien Williams.

Appelrassen zijn minder gevoelig. Late bloeiërs als Court-Pendu, Reinette de France, Sterappel, Eysdener Klumpke en de vroegbloeiende James Grieves zijn gevoeliger.

Symptomen

Scheuten worden bruin, verdrogen, worden ten slotte zwart, maar blijven aan de boom hangen. Pas op: de symptomen zijn zeer analoog aan een tak die geringd is door een kankeraan-tasting.

Aangetast hout heeft een oranjebruine kleur onder de schors. Op de lange duur kan de hele boom aangetast worden en afsterven.

Het meest kenmerkende symptoom: op aangetaste scheuten, takken, vruchten en bladstelen kunnen er melkwitte, kleverige slijmdruppels verschijnen.

Wat zegt de wet?

Ministerieel Besluit van 13 februari 1984 betreffende tijdelijke maatregelen om het inbrengen en verspreiden van bacterievuur te voorkomen:

- art. 4: maatregelen bij besmetting waardplanten;
- art. 5: idem voor meidoornhagen.

perevuur komt ook voor op meidoorn ; meidoornhagen worden daarom soms gemeden rondom de boomgaard

Koninklijk Besluit van 3 mei 1994 betreffende de bestrijding van voor planten en plantaardige producten schadelijke organismen:

- art. 5: het houden van schadelijke organismen is verboden en moet gemeld worden wanneer die voorkomen;
- art. 6: verplichte bestrijding van het organisme, zoniet ambtshalve vernietiging.

Melden aan de gemeente of aan het Federaal Voedselagentschap voor de Voedselveiligheid.

Een inspecteur of controleur komt langs en onderzoekt de verdachte plantendelen.

De aangetaste delen diep insnoeien en die delen onverwijld verbranden (ter plaatse, verplaatsing geeft risico op verspreiding!)

Indien bij aantasting geen maatregelen worden getroffen, breidt de ziekte zich uit, sterven de aangetaste planten, en worden de waardplanten in de omgeving besmet.

Indien de maatregelen opgelegd door het Federaal Voedselagentschap niet worden gevolgd, zal overgegaan worden tot ambtshalve vernietiging op kosten van de verantwoordelijke.

Bestrijding

Bestrijding kan enkel door preventie.

Preventieve cultuurmaatregelen (zie hierboven) moeten dus zeer goed in acht genomen worden:

- zieke delen ten minste 50 cm onder de zichtbare aantasting afknippen en verbranden;
- sterk aangetaste planten geheel rooien en verbranden;
- bloemen van de nabloei op appel en peer wegnemen;
- meidoornhagen rond de boomgaard of andere gevoelige planten in de omgeving grondig controleren op aantasting.

Steenfruit

Loodglans - Stereum purpureum

Voorkomen en beschrijving

Komt vooral voor op steenvruchten, soms op pitvruchten.

Loodglans is een schimmel die in de stam of de dikke takken van de boom woekert.

Bij vochtig en warm weer kan zich een paarse schimmel ontwikkelen op de takken, waaruit in de herfst en de winter sporen verspreid worden, die zo via wonden andere bomen kunnen aantasten.

Symptomen

Geïnfecteerde takken zijn bij doorsnijden bruin tot violet verkleurd. Loodglans is ook zichtbaar op de bladeren.

De ziekte wordt het best zichtbaar op de bladeren: die krijgen een loodglansverkleuring, veroorzaakt doordat er lucht tussen de opperhuid en het bladweefsel komt.

Loodglansverkleuring van de bladeren kan ook andere oorzaken hebben dan deze schimmel-aantasting (vorstschade, natte grond, zware snoei, ...). We noemen dat dan valse loodglans.

Bestrijding

Bestrijding kan enkel door preventie.

Preventieve cultuurmaatregelen (zie hierboven) moeten dus zeer goed in acht genomen worden:

- snoeihout verwijderen;
- geen onevenwichtige boomontwikkeling veroorzaken door te sterke snoei;
- snoeien op de juiste tijdstippen

Loodglans komt ook voor op wilg, populier en els. U gebruikt deze houtsoorten dus beter niet als boompaal of weide-afrasteringspaal, en evenmin om ze als windscherm aan te planten. Bij zeer lichte aantasting kunt u het best een flinke stikstofbemesting geven. De boom kan dan vaak door de infectie heen groeien.

Moniliarot - Monilinia fructigena

Voorkomen en beschrijving

Komt vooral voor op pruim, kers en kriek, en ook op appel en peer.

Het is een schimmel die vooral de vruchten aantast via wonden, gemaakt door hagel, insecten, vogelvraat, barsten van kersen door regen enz.

De schimmel overwintert in verdroogde bloesems, takken en gemummificeerde vruchten.

Symptomen

De vrucht krijgt eerst een bruine vlek in concentrische cirkels en wordt binnen de week helemaal bruin. Twee tot drie weken later verschijnen er vruchtlichaampjes van de schimmel (bij pruim en kers witgrijs, bij appel en peer geelbruin). Ten slotte wordt de aangetaste vrucht droog en hard (= mummificeren).

Vaak wordt ook de bloesem bruin, vooral bij koud, nat weer tijdens de bloei, gevolgd door een temperatuurstijging na de bloei. Als gevolg daarvan komt de schimmel in de vaatbundels terecht. De schimmel verstopt de vaatbundels, waardoor jonge scheuten aangetast worden en afsterven. Moniliarot komt zeer veel voor bij noordkriek; het is niet meer aan te bevelen dit ras aan te planten.

Bestrijding

Bestrijding kan enkel door preventie.

Preventieve cultuurmaatregelen (zie hierboven) moeten dus zeer goed in acht genomen worden:

- wonden vermijden;
- twijgen en takken die dood zijn of gomvorming vertonen, uitsnoeien en verbranden;
- aangetaste vruchten verwijderen en begraven of verbranden (regelmatige controle);
- bewaarfruit regelmatig op Moniliarot controleren.

boven: aantasting van het pruimenras
'Queen victoria'

onder: vruchtlichaampjes van de schimmel

Gomziekte

Voorkomen en beschrijving

Komt alleen voor bij steenfruit. Het is een natuurlijke reactie van de boom om een wonde af te dekken (bv. bacteriekanker of takMonilia, koude/natte grond, storende lagen in de ondergrond, te sterke stikstofbemesting, te sterke snoei, wonden).

Symptomen

Gomziekte manifesteert zich als een geelbruine, kleverige stof die uit stam en takken vloeit.

Bestrijding

Bestrijding kan enkel door preventie.

Preventieve cultuurmaatregelen (zie hierboven) moeten dus zeer goed in acht genomen worden:

- goede fosfor-, potas- en kalkbemesting;
- steenfruit, en dan vooral kers en perzik, alleen planten op een grond met goede structuur, zonder storende lagen.

Hagelschotziekte - Stigmina carpophila

Voorkomen en beschrijving

Komt alleen voor bij steenfruit en wordt veroorzaakt door een schimmel.

Symptomen

Op de bladeren vertonen zich kleine vlekjes die in het begin rooskleurig zijn en later bruin worden. Zieke delen vallen dikwijls af en de bladschijf is dan met gaatjes doorboord.

Op de aangetaste scheuten verschijnen bruine, roodgestreepte vlekken, waaruit dikwijls gom sijpelt.

Bestrijding

Bestrijding kan enkel door preventie.

Preventieve cultuurmaatregelen (zie hierboven) moeten dus zeer goed in acht genomen worden:

- in de herfst de aangetaste delen verzamelen en vernietigen.

Ook preventief: tot driemaal spuiten met zwavel, nl. één, drie en vijf weken na de bloei; bij aantasting herhalen na de pluk.

Perzik

Krulziekte - Taphrina deformans

Voorkomen en beschrijving

Komt vooral voor bij perzik, maar ook bij abrikoos.

Het is een schimmelziekte, die overwintert tussen de knopschubben.

Ze komt vooral voor bij vochtig weer met sterk schommelende temperaturen in de periode van het uitlopen van de knoppen.

De vruchtbaarheid van de boom lijdt fel onder deze ziekte.

Symptomen

Jonge bladeren en scheuten krullen op, zwellen en verkleuren geelroze. Soms komt er wit schimmelpoeder op voor. Na enkele weken verdrogen ze en vallen af.

Vanaf eind juni is er niets meer van te zien.

Bestrijding

Bestrijding kan enkel door preventie.

Preventieve cultuurmaatregelen (zie hierboven) moeten dus zeer goed in acht genomen worden:

- warme, droge, beschutte standplaats voor de boom;
- een aftreksel van heermoes over de boom spuiten bij het uitlopen van de knoppen.
- zorgen dat de boom goed in de groei blijft door regelmatig te snoeien en te bemesten;
- de aangetaste delen wegnemen en verbranden;
 - weerstandbiedende rassen planten (Fertile de Septembre, Reine des Vergers).

oogsten

Wanneer?

Steenfruit wordt over het algemeen 'rijp' geplukt, op kleur en zachtheid. Een steekproef is uiteraard de beste methode om dit te testen.

Het pluktijdstip bij pitfruit wordt bepaald door het doel. Voor onmiddellijke consumptie laat u het uiteraard afrijpen aan de boom.

Wenst u het fruit echter enige tijd te bewaren, dan moet u vroeger plukken, zodat het fruit tijdens het bewaren kan narijpen.

Te vroeg plukken houdt ook een risico in: dan gaat het fruit snel rimpelen tijdens het bewaren. De rassen die het langst bewaard kunnen worden, moeten het laatst geplukt worden (eind oktober).

Er worden verschillende maatstaven gebruikt om te bepalen wanneer een vrucht plukrijp is:

- het vallen van ongeveer tien niet-wormstekige vruchten per boom;
- de vrucht die makkelijk loslaat van de beurs;
- pitten die zwart worden;
- bij peren moeten de vruchten "afknakken" bij het plukken. Dit is duidelijk hoorbaar.

Hoe?

Pluk bij voorkeur bij droog weer, vooral wanneer u het fruit wenst te bewaren.

Bij appel en peer is het belangrijk dat mét steel geplukt wordt. Vruchten zonder steel worden immers sneller door schimmels en bacteriën aangetast, wat de bewaring hypothekeert. Vruchten klemt u tussen duim en overige vingers, waarbij u de wijsvinger tegen de steel drukt. De vrucht maakt u los door hem naar boven te buigen, waardoor de steel meestal perfect loskomt tussen beurs (= verdikt gedeelte van de tak waar de vrucht aan vastzit) en vruchtsteel. Bij peren hoort u de 'knak'

Bewaren?

Bewaren kan alleen bij appel en peer.

De eerste factor is rassenkeuze, oogstappels zijn nu eenmaal niet te bewaren. Een keuleman daarentegen heeft een natuurlijke bewaarperiode van november tot mei. Wilt u lang genieten van eigen fruit, dan bepaalt u de mogelijkheden hiertoe vooral tijdens de rassenkeuze (spreiding van de natuurlijke bewaartijd).

De tweede factor is het vertragen van de afrijpingsprocessen van de vruchten. Een vrucht 'leeft'. Hij 'ademt', verbrandt suikers en produceert zo koolzuurgas, water en ethyleengas. Ethyleen heeft daarbij ook nog een soort 'hormonale werking', het versnelt nog het afrijpingsproces. De vrucht verlicht, verkleurt en rimpelt.

Maar, dit proces kunt u vertragen:

- houd de temperatuur voldoende laag, maar vermijd vorst:
 - de noordkant van een gebouw;
 - een kelder;
 - een frigo op 4 à 5° C voor appel, 0 à 1° C voor peer.
- probeer rond de vrucht de concentratie koolzuurgas kunstmatig hoog te maken:
 - de vruchten afdekken met plastic, eventueel zelfs in een afgesloten plasticzak stoppen;
 - door het 'ademen' van de vruchten gaat het zuurstofgehalte in de zak vanzelf verlagen en het koolzuurgehalte verhogen;
 - opgepast: bij te laag zuurstofgehalte is er alcoholvorming, wat een gistsmaak met zich meebrengt; daarom sowieso gaatjes in de zakken aanbrengen;
 - nadeel van de werkwijze: u voert het geproduceerde ethyleen gebrekkig af.
- geproduceerd ethyleen moet afgevoerd worden:
 - fruit met korte bewaarduur niet bewaren in de buurt van fruit met lange bewaarduur: de eerste geven snel ethyleen vrij waardoor ook de afrijping van langer bewaarde

- rassen versnelt;
- de bewaarplaats goed verluchten;
- onderste bakjes op een latwerk zetten (verluchting ook van onderen);
- houd de bewaarplaats donker.
- houd de luchtvochtigheid veeleer hoog.
- het fruit droog in de bewaarplaats brengen.

Geef ook bewaarschimmels, die de vruchten aantasten en doen rotten, geen kans:

- alleen gaaf en gezond fruit in de bewaarplaats brengen;
- de kistjes waarin bewaard wordt, ontsmetten (5 % oplossing van formol in water) of ten minste afspoelen;
- slechts één laag fruit per kistjes leggen; dat maakt de zaak overzichtelijk: regelmatige controle is dan gemakkelijk en daarbij neemt u rijp en rot fruit weg.

De oude bewaartechnieken zijn ook wel het vermelden waard. Late rassen werden vroeger buiten in een kuil bewaard. De kuil kwam op een plaats zonder risico op hoog grondwater in de winter. Onderaan kwam er kippengas tegen het binnendringen van knaagdieren, daarbovenop 20 cm stro. De gezonde vruchten werden hierin gelegd en afgedekt met nog eens 20

een oude wastrommel als hulpstuk voor de ondergrondse bewaring

cm stro. Daarbovenop kwam een laagje aarde en het geheel werd neerslagvrij gehouden met een dekzeil of een afdekplaat. De kuil werd pas geopend na de belangrijkste wintervorst (eind februari). Enkele 'schouwen' verticaal doorheen de constructie zorgden ervoor dat de zuurstofconcentratie voldoende bleef en dat ethyleen afgevoerd kon worden.

Verwerken

Verwerken van fruit is in feite gewoon een andere bewaarmethode. Verwerken is dus ook in de eerste plaats gericht op het verlengen van de houdbaarheid. In dit licht werkt u dus bij het verwerken van fruit het best met zuiver, gezond (delen van) fruit. Gevallen fruit verwerkt u daarom zo snel mogelijk, omdat de afrijping meestal al ver gevorderd is en het risico op schimmel- en bacteriële infecties reëel.

Er is een duidelijke link tussen soorten/rassen en verwerkingsmethoden. De ene appel of peer leent zich beter tot ontsappen, de andere tot moesverwerking, nog andere tot fruitgebak of andere bereidingen.

Met de middelen die ons vandaag de dag ter beschikking staan, is verwerken een haalbare klus. Grootmoeders wijze is niet meer.

Sap

Het sap van pitfruit (appel, peer) krijgen we in twee stappen. Eerst malen we de vruchten tot pulp, hetzij handmatig hetzij machinaal. De pulp kunnen we daarna uitpersen of centrifugeren.

Vandaag de dag en op kleine schaal is de keukenrobot onze belangrijkste hulp.

Vorbereidend wassen we de vruchten, snijden eventuele onzuiverheden weg, snijden alles in stukken. Machinaal wordt het vruchtvlees eerst geraspt tot pulp, die dan wordt gecentrifugeerd.

Een andere methode om sap te winnen is met de stoomextractor. Het apparaat bestaat in principe uit vier delen:

- een onderste deel met kookwater;

- daarop een recipiënt voor het sap;
- daar nog eens boven het fruit;
- bovenop alles een deksel.

Door het water aan de kook te brengen wordt het fruit verhit. De cellen van het fruit breken en lossen langzaam hun sap. Op een paar uur is de klus geklaard. Het fruit verloor zeker de helft van zijn volume. Als u na de extractie direct luchtdicht bottelt, dan hebt u een garantie op deugdelijke conservatie voor één jaar.

Bij grotere hoeveelheden, kunt u altijd terecht bij een sapmaker, die uw vruchten verwerkt tot sap.

Moes

De klassieker in dit verband is uiteraard de appel. Voor valfruit van eigen oogst is moes de meest voor de hand liggende verwerking. Schillen en 'kuisen' is natuurlijk wel een intensief werkje. En zeker als u een voorraad wilt aanleggen hebt u niet op één twee drie gedaan.

Daarna brengt u een bodem water in een kom aan de kook, doet de appelstukjes erin en dekt u de kom met een deksel. De appelstukjes koken in een korte tijd gaar. Met specifieke moesappelen gaat dit als vanzelf. Het kookmengsel even doorkloppen en klaar is de bereiding. Eventueel op smaak brengen met suiker en smaakstof (kaneel bv.). Neemt u een mengsel van appels, dan is nastoven op een zacht vuur de beste oplossing om toch nog een egaal moes te verkrijgen.

Bewaren van moes kan op verschillende wijzen. Een eenvoudige methode bestaat erin de hete moes direct in potten te scheppen en vlug af te sluiten met een luchtdicht deksel. De ondervinding leerde al dat moes beter bewaart als er suiker aan toegevoegd wordt. Optimaal is uiteraard als u de gevulde potten ook nog eens steriliseert, anders is de kans op vroegtijdig bederf toch wel groot.

Invriezen is ook een mogelijkheid. Suiker toevoegen biedt dan geen meerwaarde.

Stroop

In de voorbije decennia hebben tientallen kleine stokerijen volgens een generatie op generatie overgeleverde methode stroop vervaardigd van uitraapfruit. Maar ambachtelijk, huiselijk of industrieel geproduceerd, de werkwijze voor de bereiding van stroop is steeds dezelfde en verloopt als volgt:

het fruit zo snel mogelijk na de pluk verwerken;
de vruchten niet schillen maar ze wel goed wassen en de rotte exemplaren weggoien;
in een koperen of roestvrij stalen ketel de hele vruchten met zo weinig mogelijk water gaar koken, want vocht moet immers achteraf helemaal weer verdampen, wat tijd en energie kost;
de gekookte vruchten in de pers scheppen en langzaam uitpersen; de pectines (slijmstoffen) moeten zoveel mogelijk vrijkomen;
het opvangen sap filteren en vervolgens met kleine hoeveelheden weer opkoken in de ketel;
bij constant roeren uitdampen (ca. 2 uur); verdampt men te veel, dan is de stroop te hard en onvoldoende smeerbaar; de kunst bestaat er dus in de verdamping op het juiste ogenblik te stoppen;
voor een goede bewaring is een drogestofgehalte van 72 % noodzakelijk; het vocht heeft dan ook zijn karakteristieke rode kleur gekregen;
als de stroop voldoende ingedampt is, moet u die in een platte bak brengen en laten afkoelen; om klontering te voorkomen is constant roeren noodzakelijk;
warm (ca. 50° C) afvullen in de potten.

Het meest gewaardeerd is perenstroop, maar ook pure appelstroop is smeerbaar, maar erg wrang ("amber"), te zuur en te vast (brokkelig). Hoewel deze pure stroop erg gezond is, wordt hij in de handel toch steeds met peren- of bietenstroop gemengd. Het mengen gebeurt dan vóór de volledige afkoeling. "Gemengde stroop" of "Mélange" bestaat uit ca. 20 % appelstroop en ca. 80 % bietenstroop. Perenstroop in natuurlijke verwerking bestaat uit 90 % peren- en 10 % appelstroop (toegevoegd om redenen van smeerbaarheid) en beide soorten worden samen gekookt.

Wilt u het zelf in de keuken eens proberen? Haalbaar is het alleszins. Zorg er wel voor materialen van koper of roestvrij staal te gebruiken en wees niet ontgoocheld over het grote volumeverlies achteraf. Van 7,5 kg vruchten houdt u ongeveer 1 kg stroop over, maar dit concentraat bevat dan ook werkelijk alles wat de 7,5 kg fruit u op voedingsgebied kan bieden. Ook de vruchtencombinaties kunnen naar eigen smaak en wens door vermenging worden uitgetprobeerd.

Andere

Daarnaast zijn er nog tal van andere mogelijkheden om fruit te verwerken. Denken we maar aan drogen, pasteuriseren, wijnbereidingen, inmaken enz. van fruit.

De betere boekhandel biedt je zeker en vast antwoorden op deze vragen.

organisaties

Deze brochure wil u de nodige praktische informatie en adviezen geven over het aanplanten en onderhouden van hoogstamfruitbomen.

Wilt u 'echt' beginnen met aanplanten en onderhouden van fruitbomen, begin er dan niet alleen aan. Verschillende besturen willen u een handje helpen. Hieronder volgt een overzicht.

Proclam vzw

Proclam is een volwaardig overlegplatform waarbij ingespeeld wordt op de groeiende verwachtingen van de samenleving ten aanzien van landbouw, milieu, recreatie en natuur. Als resultaat van veel overleg werden projectvoorstellen uitgeschreven, acties op het terrein uitgevoerd en advies gegeven aan de overheid. Belangrijk is ook dat de opgebouwde kennis uitgedragen wordt naar het publiek, nl. de land- en tuinbouwers, vrijwilligers van natuurorganisaties, het (landbouw)onderwijs en het grote publiek. Zo werden verschillende projecten en acties gestart. De belangrijkste thematieken zijn agrarisch natuurbeheer, waterzuivering en -management op de boerderij, erosiebestrijding en samenwerkingsverbanden tussen landbouwers.

Binnen het thema agrarisch natuurbeheer staat Proclam onder meer in voor het uittekenen van landschapsbedrijfsplannen voor boerderijen (via overleg met landbouwer uitwerken van voorstellen tot landschapsecologische inkleding van boerderijen met kleine landschapselementen). Hoogstamfruitbomen maken integraal deel uit van deze werking.

Regelmatig organiseert Proclam ook studiedagen en bezoeken aan proefbedrijven, onder meer ook over fruit. Vraag naar de trimestriële nieuwsbrief 'Proclam (vz)weetjes'.

Provinciaal Centrum voor Landbouw en Milieu (Proclam) vzw

Ieperseweg 87

8800 Rumbeke

T 051 26 14 25

F 051 24 00 20

E povlt.proclam@west-vlaanderen.be

www.proclam.be

Provinciebestuur

Het provinciebestuur voert een stimulerend beleid met betrekking tot streekeigen groen in natuurverbindinggebieden. Anno 2007 wordt vooral ingezet op de planmatige ondersteuning van landbouwers via de opmaak van landschapsbedrijfsplannen (in samenwerking met Proclam) én het financieren van de uitvoering van het landschapsbedrijfsplan door middel van een inrichtingsovereenkomst, waardoor een landbouwer de overheid machtigt om op zijn gronden aanplantingen en werken te verrichten.

Provinciebestuur West-Vlaanderen
Natuur en Landschapsecologie
Koning Leopold-III laan 41
8200 Brugge
T 050 40 32 23
F 050 40 33 76
E natuurbeleid@west-vlaanderen.be
www.west-vlaanderen.be

VLM Vlaamse Land Maatschappij

Bij de VLM kunt u een beheersovereenkomst afsluiten, onder meer voor de aanleg en het onderhoud van een aantal typische kleine landschapselementen. De overeenkomst betekent enerzijds een aantal verplichtingen, maar anderzijds ook een beheersvergoeding.

VLM West Vlaanderen
Velodroomstraat 28
8000 Brugge
T 050 45 81 34
F 050 45 81 99
E info@vlm.be
www.vlm.be

Gemeenten

Heel wat gemeentebesturen ondersteunen de aankoop en/of het onderhoud van fruitbomen.
Eens navragen kan nooit kwaad.

Proefcentrum voor fruitteelt

De Brede Akker 13
3800 Sint-Truiden
T 011 58 69 69
F 011 67 43 18
E info@pcfruit.be
www.pcfruit.be

Federaal agentschap voor de voedselveiligheid

Koning Albert I-laan 122
8200 Brugge
T 050 30 38 00
F 050 30 37 12
E Info@favv.be
www.favv.be

NBS Nationale boomgaardenstichting

De Nationale Boomgaardenstichting is een Belgisch vzw die zich bekommert om het behoud, het beheer en de verwerving van waardevolle boomgaarden, en daarmee samenhangend hun flora en fauna. Het in stand houden en het heraanplanten van boomgaarden is voor de vzw een van de prioriteiten, naast onder meer het uitbouwen en genetisch behouden van ons nationaal en lokaal fruitpatrimonium.

Nationale Boomgaardenstichting
Postbus 49
3500 Hasselt
T 012 39 11 88
F 012 74 74 38
E info@boomgaardenstichting.be
www.boomgaardenstichting.be

VELT Vereniging voor Ecologische Leef- en Teeltwijze

Velt vzw is een grote vereniging die actief is in Vlaanderen en Nederland. Velt wil mensen informeren over haalbare ecologische leef- en teeltwijzen. Daarvoor ontwikkelt ze nieuwe kennis, die ze ook probeert uit te dragen in publicaties, in het tijdschrift Seizoenen (vraag een gratis proefnummer aan!) en in de werking van de lokale afdelingen. Velt telt zo'n 14.000 leden. Zij kunnen rekenen op advies en dienstverlening van de stafmedewerkers op het centrale secretariaat. Bovendien organiseren de honderd afdelingen van Velt plaatselijk heel wat activiteiten. Vaste thema's bij Velt: de ecologische moes- en siertuin, groene consumentennieuwtjes, duurzaam wonen en werken.

Velt vzw
Uitbreidingstraat 392 C
2600 Berchem
T 03 281 74 75
F 03 281 74 76
E info@velt.be
www.velt.be

Bodemkundige Dienst

Is een onafhankelijke onderzoeks- en adviesinstelling voor landbouw, tuinbouw en milieu in de breedste zin van het woord.

Bodemkundige dienst

Leliestraat 63

8800 Roeselare

T 051 20 54 00

F 051 20 54 20

E info@bdb.be

www.bdb.be

Regionale Landschappen

Regionaal Landschap Houtland

Streekhuis Kasteel Tillegem

Tillegemstraat 81

8200 Brugge

T 050 40 35 42

F 050 40 31 41

E pauwel.bogaert@west-vlaanderen.be

Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels

Vaartstraat 7

8902 Zillebeke

T 057 23 08 50

F 057 23 08 51

E info@rlwh.be

Regionaal Landschap IJzer & Polder

Esenkasteel

Woumensweg 100

8600 Diksmuide

T 051 51 93 57

F 051 51 93 51

E henk.schaut@west-vlaanderen.be

colofon

De brochure "Fruitbomen in West-Vlaanderen" werd samengesteld en uitgegeven in opdracht van de Bestendige Deputatie van de provincieraad van West-Vlaanderen.

Paul Breyne, gouverneur
Jan Durnez, Patrick Van Gheluwe, Bart Naeyaert, Dirk De fauw, Gunter Pertry,
Marleen Titeca-Decraene, gedeputeerden
Hilaire Ost, provinciegriffier

Werkten mee aan deze brochure:

Dienst Milieu, Natuur en Waterbeleid
Leden van de tijdelijke provinciale werkgroep Fruitbomen : Bart Dequidt ,Gerard Ameeuw,
Andre Vandenberghe, Dieter Depraetere, Willy Mahieu, Luc Deboosere, Lieven Reddé,
Herman De Baets, Phillipe Bourgois, Gabriel Van de Male, Greet Tijskens, Jan Sterken, Pierre
Demeulenaere.
Nationale Boomgaardenstichting.
Vereniging voor Ecologische Leef- en Teeltwijze
Proefcentrum voor Fruitteelt
Fruitwerkgroep Beernem
Katho: Bachelor Agro- en Biotechnologie

Rasbeschrijving:

Ludo Royen

Foto's:

Provinciebestuur West-Vlaanderen
Proefcentrum voor Fruitteelt
Vereniging voor Ecologische Leef- en Teeltwijze
Nationale Boomgaardenstichting
Annemie de Boeck
Bart Dequidt
Geert Gommers
Johan Mahieu
Luc van Hoegaarden
Marc De Schuyter
Patrick Keirsebilck
Rita Mertens
Willy Mahieu

Tekeningen:

Martine Lecomte

Taaladvies:

Ria Verweirder

Auteursrechten :

Provinciebestuur West-vlaanderen :

De Nationale Boomgaardenstichting (rasbeschrijvingen)

Grafische vormgeving:

Grafische Dienst, Provincie West-Vlaanderen

Druk:

Lowyck, Oostende

Oplage:

4.000 exemplaren

Verantwoordelijke uitgever:

Peter Norro, dienst Milieu, Natuur en Waterbeleid

Meer info:

Provinciaal Informatiecentrum Tolhuis

Jan Van Eyckplein 2

8000 Brugge

T 0800 20 021

F 050 40 74 75

provincie@west-vlaanderen

Depotnummer:

D/2005/0248/21

Tweede druk, september 2008

bron- vermelding

Bronnen

- 1 Anoniem, (Landbouw-Comice van Brugge), Prijskamp voor Boomgaarden 1888 –1896, Verslag van de Keurraad, Brugge 1.
- 2 Anoniem, (pastoor van Meetkerke), Van Boerewerkman tot Fruitenier 1918, Frans Zwaenepoel van hoeve Vijf Pypenhof, 1970.
- 3 Anoniem, (West-Vlaamsche Pomologische Vereeniging), Bericht tot beroepskwekers en liefhebbers bij het aanleggen van fruithoven, manuscript, omstreeks 1940.
- 4 Anoniem, Aanbevolen fruitvariëteiten voor W. Vlaanderen, uit: Wereldtentoonstelling Antwerpen, 1930.
- 5 Anoniem, De Fruitteelt in W. Vlaanderen, uit: Verslagen van het Internationaal Tuinbouwcongres te Antwerpen, 1930.
- 6 Anoniem, Liste de Variétés de Poires et de Pommes recommandables pour la culture en Hautes Tiges en Belgique, Duculot, Gembloux, 1939.
- 7 Bivort Alexandre, Album de Pomologie, Tome I - IV, Bruxelles, 1847 - 1951.
- 8 Buisseret Désiré, L'Arboriculteur – Moniteur et Mémorial de Conférences, Thuin, 1878.
- 9 Burvenich F., Pynaert E., Rodigas E. en Van Hulle H., Bulletins d'Arboriculture, de Floriculture et de Culture Potagère, Gand, 1872-1905.
- 10 Burvenich Fréd. Père, Concours de Vergers – Rapport sur les opérations du Jury, 1888.
- 11 Burvenich Fréd. Père, De Boomgaard of Fruitweek, 1890.
- 12 Burvenich Fréd. Père, Tijdschrift over Boomteeltkunde, Bloemeteelt en Moeshovenierderij, Orgaan van den Boomteeltkundigen Kring van België, Gent, 1865 - 1905.
- 13 Collumbien Alf. en Delbeke V., De Tuinbouwkronijk, Maandelijks orgaan der Tuinbouwleeraars, 1926 - 1942, jaargang 1927.
- 14 Commission Royale de Pomologie (La), Annales de Pomologie Belge et Etrangère – Thomes 1 – 8, F. Parent, Bruxelles 1853 à 1860.
- 15 Coninck L., Congres Wereldtentoonstelling Antwerpen, 1930.
- 16 De Muynck MM.K. en Capelier A., Pomologische vereniging Eerneghem, Variëteiten in de streek van Thourout, Ghistel, Dixmuide. Uit: Lacops M, Buitenleven Deel 1 - De Boomgaard, ong. 1930.
- 17 Debuisson J., Les variétés d'origine Belge du pommier, Bulletin Horticole 1947.
- 18 Decaisne J., Le Jardin Fruitier du Muséum, Tome 1 à 6, Paris, 1871-1872.
- 19 Doens-van Meenen Leo, De fruitteelt rond Brugge, uit: De Fruitteelt in W. Vlaanderen, Verslagen van het Internationaal Tuinbouwcongres te Antwerpen, 1930.
- 20 Dufour F., Volledig handboek over Fruitteelt, 4de uitgave, Stree, zonder datum,
- 21 Du Mortier B.C., Pomone Tournaisienne, Tournay, 1869
- 22 Galopin L.-J. et Fils, Catalogue des Arbres Fruitiers Cultivé dans les Pépinières de Léonard-Joseph Galopin et fils, Liège, 1892.
- 23 Georlette R., Contribution à l'histoire de la pomologie : Les variétés de fruits

- d'orgine belge, extrait des Annales de Gembloux, Duculot, 1er trimestre 1954.
- 24 Gilbert Ch., Les Fruits Belges, Bruxelles, 1874.
- 25 Götz G., Silbezeisen R., Obstsorten Atlas, 1989
- 26 Hartmann W., Farbatlas Alte Obstsorten, Stuttgart, 2003.
- 27 Hedrick U.P., The Cherries of New York, Albany, 1915.
- 28 Hiemeleers J. en Vanderhasselt P., Fruitteelt, Belgische Boerenbond, Leuven, 1947.
- 29 Hiemeleers J., Variëteitenkeuze bij appel, kers en pruim, Tuinbouwberichten, B.B. Leuven, 1939.
- 30 Hoste A. o.s.b., De geschiedenis van de Sint-Pietersabdij te Oudenburg 1084-1984, Oldenburg 1984.
- 31 Idema L., Verdwenen appel- en pererassen, Wageningen 1983,
- 32 Jamin J-L., Journal de la Société d'Horticulture de Paris, Tome IX, n° de mars, 1863.
- 33 Kessler H., Apfelsorten der Schweiz, Bern, 1945.
- 34 Knoop Johann Hermann, Pomologia, 1ste uitgave in het Nederlands, Leeuwarden, 1758.
- 35 Lacops M. Br., Buitenleven Deel 1 - De Boomgaard, 3de uitgave, ong. 1930.
- 36 Lauche W., Deutsche Pomologie, Aepfel, Berlin, 1862.
- 37 Leroy André, Dictionnaire de Pomologie, Tome I - V, Angers, 1867 - 1879.
- 38 Listen R., Beeftink A./ Nederlandsche Heide maatschappij, Nederlandse Fruitsoorten, Arnhem, 1942.
- 39 Mathieu Carl, Nomenclator Pomologicus, Berlin, 1889.
- 40 Michiels G., 50 Variétés de poires d'élite, Bruxelles, 1892.
- 41 Mühl F., Alte und neue Apfelsorten, München, 1995.
- 42 Mühl F., Alte und neue Birnensorten, München, 1991.
- 43 Müller J., Bissmann O., u.a., Deutschlands Obstsorten, Band I - Äpfel, Stuttgart 1905-1933.
- 44 N.D.A.L.T.P, Handleiding voor de koper van fruit, Brussel 1954.
- 45 Petzold Herbert, Appelsoorten, Antwerpen, 1979.
- 46 Petzold Herbert, Peresoorten, Antwerpen, 1986.
- 47 Populer C., Liste des anciennes variétés Belges, Gembloux, 1979.
- 48 Regionaal Landschap Zenne, Zuun&Zoniën, Fruit als smakelijk erfgoed, Brussel, 2004.
- 49 Royen Ludo, Pomologia, Ledenblad van de Nationale Boomgaardstichting NBS vzw, PB 49, 3500 Hasselt, jaargangen 1984 - 2006.
- 50 Smith Muriel, National Apple Register of the United Kingdom, London, 1971.
- 51 Société Nationale d'Horticulture De France, Les meilleurs Fruits au début du XXIème siècle, 1907.
- 52 Stievenard R., Lebrun J.L., Les Pommes du Nord, Villeneuve d'Ascq, 1996.
- 53 Thomas, The American Fruit Culturist, 1906.
- 54 Van Cauwenberghe Edmond, De Kersen Monografie, Vilvoorde, 1945.

- 55 Van Cauwenberghe Edmond, Fruit, aard en kenmerken, NDALTP, Brussel, 1954.
- 56 Van Cauwenberghe Edmond., Pomologie, Cursus fruitboomteelt, 2 delen (I- appel, II- peer). Vilvoorde, zonder jaartal (ong. 1945).
- 57 Van Cauwenberghe E., Monographie Standarisatie en Cultuur van Pruimen, Brussel, 1941.
- 58 Van der Heyde V., Toestand van den Fruitteelt der Zeekuststreek, uit: Verslagen van het Internationaal Tuinbouwcongres te Antwerpen, 1930.
- 59 Van Rafelghem H., De fruitboomteelt benoorden de stad Brugge, uit: Verslagen van het Internationaal Tuinbouwcongres te Antwerpen, 1930.
- 60 Verhoustraete R., Fruitkeuringen in West-Vlaanderen, uit: Tuinbouwberichten, B.B. Leuven, 1936.
- 61 Verhoustrate R., De Westvlaamse boomgaarden, 1948.
- 62 Walravens M.V., "Considerations sur les varietes de pommes et poires créées en Belgique." in het Bulletin de la Société royale des Conférences Agricoles et Horticoles d'Ixelles, N° 50, jaargang 1967.
- 63 Mahieu Willy, Appels en peren, Tielt, 2005

Geraadpleegde werken per fruitsoort

<i>Fruitsoort</i>	<i>Geraadpleegde werken</i>
Perzik	
Vroege Delespaul	41,31, 49,55
Pruimen	
Belle de Louvain	41,58,54,31,55,57,44,55
Bleue de Belgique	41, 58, 54,55,57,44
Early Rivers Profilic	41,58,54,20,55,57,44,14
Jefferson	41,58,20,55,44,14
Queen Victoria	20,41,58,54,14,55,44,57,25
RC Crottée	31,41,58,54,20,55,49,57,44,14
RC d'Althan	41,58,31,54,55,49,57,55,44,25
RC d'Oullins	31,41,58,54,55,49,57,44
Kersen	
Anglais Hâtif	9,31,16,17,30,54,11,49,54,37,27,44
Bigarreau Blanc et Rose	16,41,54,55
Bigarreau Elton	20,16,17,14,54,37
Bigarreau Napoléon	9,41,16,54,31,20,11,55,54,44,49
Bigarreau Noir	44,16,26,54
Brugse Korsteel	9,16,23,31,20,54,11,54,13,49,14,44
Early Rivers	16,41,54,55
Guigne d'Annonay	41,16,55,54
Peren	
Amandelpeer	14,15,20,31,9,35,56,14,49,11
Bergamotte Esperen	32,41,20,31,55,14,49,28
Beurré Clairgeau	7,14,15,32,41,51,20,22,17,8,55,4,35,56,28,55,47,14,7,37,2,25
Beurré d'Amanlis	15,19,41,8,20,56,46,55,2,14
Beurré Hardy	15,19,41,51,8,54,56,46,55,47,2,44
Beurré Six	20,31,14,49
Beurré Superfin	9,15,19,41,51,25,8,31,20,11,56,46,55,47,12,2,49,14
Bon Chrétien Williams	15,19,41,51,8,56,46,55,47,2
Bruine Kriekpeer	9,12,25,26,44,50,51,41,31,8,54,11,3,12,9,26,53,47,55,49,2,44
Clapp's Favourite	9,19,26,41,50,51,8,54,55,11,46,9,55,53,47,2,44,25,63
Comtesse de Paris	15,19,41,51,54,55,56,46,55,47,44,25,63
Conseiller de la cour	15,41,44,19,31,20,56,55,26,46,49,14
Dubbel Flip	15,19,32,50,24,41,8,54,20,56,46,28,53,24,55,2,44,14
Durondeau	15,24,21,51,19,8,56,24,40,47,46,2

Emile d'Heyst	7,14,44,51,50,41,31,4,35,26,47,53,55,49
Fondante de Cuerne	7,14,20,4,35,14
Fondante Thirriot	15,41,51,55,56,55,47,25
Jefkespeer	12,30,44,51,53,56,31,8,54,3,27,26,47,39,31,49,2,44
Jules d'Airoles	15,17,8,56,37,2,63
Kraaipeer	16,46,31,8,54,22,49,2
Le Lectier	19,31,46,49
Léjipont	15,19,24,54,55,56,46,24,44,25,63
Louise Bonne d'Avranches	15,19,8,31,20,56,46,2,49,14
Mahieupeer	9,8,11,2
Nouveau Poiteau	15,19,31,56,46,49
Pastoorpeer	17,19,22,31,55,37,46,7,49,25
Pondpeer	8,9,56,2,11,31
Précoce de Trévoux	39,41,17,8,54,38,55,37,2,44,25
Saint Remy	8,15,41,54,2,56,55,44,63
Seigneur Esperen	15,17,19,20,56,37,46,14
Soldat Laboureur	15,19,56,46
Wijnpeer (Calebasse à la Reine)	9,31,57,32,54,39,8,54,11,49,21,28,44,38,2,44
Winter keizerin	15,23,8,54,56,13,2,44
Zomerkeizerin	28,25,14,31,8,54,6,12,35,49,2,44
Witte krikpeer	9,12,25,26,44,8,31,11,3,12,9,26,2,49
Andere peerrassen	
Ananas de Courtrai	20, 14,63
Beurré Lebrun	49,63
Bronzée d'Engien	42,51,59,29,47,20
Calebasse Bosc	49
Marie Louise	14,31,41,54,20,35,49,55,44,14,36
Prosten	49
Saint Germain	54,41,44,55
Triomphe de Vienne	63
Betten	8, 2
Brugse meisjes	8, 2
Donderpeer	8, 2
Groen Bergamotten	59
Suikerpeer	2
Vijgenpeer	11

Appels

Belle de Furnes	26,31,25,49,4,9,49,12,8,60
Berglander	9,33,34,45,31,32,26,11,62,17,50,49,28,9
Bismarck	15,43,44,56,41,26
Borowicki	43,44,31,15,20,25,26,41,26,49,56,14,12,9

Boskoop	15,B,37,41,15,54,55,56,45,55,56,44,25,63
Bramleys Seedling	31,56,49,31
Burchard Reinette	31,26,25,17,38,49,9,12,37,34
Court Pendu Rosat	8,36,15,41,42,54,20,2,33,56,55,29,44,14,63
Dubbele Bellefleur	8,15,17,19,31,32,33,37,38,39,54,20,2,56,37,45,49,28,62,55,34,3 8,44,14,34
Enkele Bellefleur	8,15,41,32,31,54,20,2,56,55,28,49,44,14
Essching	9,4,31,13,54,11,60,49,61,44
Eysdener Klumpke	32,15,41,56,31,54,56,55,31,49,44,28
Franse Bellefleur	17,20,25,38,31,15,54,37,14,12,34,55,49,56,44
Franse Reinette	32,15,41,27,20,54,28,56,55,52,14,44,63
Graventeiner	56,31,36,43,20,55,31,49,33,41,14,25,63
Grondsvelder Klumpke	32,15,41,56,31,54,28,56,55,31,49,44
Jacques Lebel	8,56,43,15,41,36,32,54,20,2,31,41,56,55,33,28,44,14
Kattekop	8,39,25,26,31,17,20,2,38,12,9,49,37,14
Keiing	8,31,15,54,2,49,55,56,44
Keuleman	41,15,32,42,37,31,54,55,56,28,29,49,44
Landsberger Reinette	41,36,43,55,33,41
Marie Joseph d'Othée	15,28,32,41,31,28,25,26,54,56,6,28,55,49,12,9,44
Oogstappel	8,41,15,31,43,54,55,2,56,49,41,44,25,63
Pladei	45,32,41,15,50,28,55,56
Président van Dievoet	27 La tribune horticole, 1910, 52, La tribune horticole,1910
Rabau	38,59,9,32,34,20,11,28
Rambour Mortier	32,25,26,54,28,12,9,44
Rambour Papeleu	8,20,32,20,45,25,26,54,2,14,28,14,50,12,9,44
Reine des Reinettes	8,20,36,43,2,14,33,41
Reinette Baumann	31,15,32,33,34,36,35,17,49,56,28,62,17,33,36,37,63
Reinette Coulon	44,36,43,35,20,26,33,41,36,14,25
Reinette Dorée	26,38,17,25,26,20,9,34,37,12,9,14
Reinette Parmentier	31, 49
Sterappel	56,31,54,15,41,20,31,49,44,56,55,14
Superman	31, 49,63
Transparent de Croncels	56,59,36,43,55,31,20,33,41,25
Veurnse Pareinen	9,31,38,25,26,49,13,48,11,49,34,12,9,8,61,10
Winterrambour	26,15,36,55,54,9,56,33,25,44
Winterwijning	8,31,48,25,26,15,54,2,49,10,12,9,56,44
Court Pendu Regenerée	46,47,22,43
Donja	63
Joseph Musch	31,45,51,49,50,23,47,25
Rambour d'Automne	54, 44
Reinette Coulon la Jaune	17,46,45,43,37,22,50,41
Reinette Evagil	63

Reinette Parmentier Bakker	31, 49
Rode Zomercalville	31, 49
Trezeke Meyers	
Belgian Far West	
Blauwe Jan	8, 2
Dikkop	
Groening	8, 2
Hondekop	14,9,13,35,11,61
Kaneelappel	8, 2
Kanting	9, 11
Kaprijkse Bellefleur	8, 2
Kasteelappel	9, 11
Nunnebillen	8, 2
Palingkop	8, 2
Pastoorappel	9, 11
Pieperappel	
Pondappel	
Rebbing	8, 2
Rode Korneling	8, 2
Ruisschaard	8,9,2,11
Stropneuzen	
Wijdoog	9, 11
Zwijnsmuil	9, 11

